

LDN-konferensen 2025

2-3 oktober i Linköping

Globala perspektiv på litteraturundervisning

Contents

Abstracts	4
Att beröras för att beröra: Lärares affektiva möten med litteratur	5
Att forma framtidens litteraturundervisning: Svensklärares syn på litteraturens roll i Gy25	6
Att fostras till läsare. Rurala arbetarmän och deras skönlitterära läsning	7
Att föreställa sig det otänkbara: Vuxenlösa föreställningsvärldar i ungdomsdystopier och deras didaktiska potential	9
Att gestalta föreställningsvärldar. Mötet mellan dramapedagogik och skönlitteratur i svenskundervisningen på gymnasiet	11
Att lära sig genom fiktion - litteraturredaktik i globala studier	13
Att läsa Anne Charlotte Lefflers dramatik på gymnasiet idag	14
Att läsa litteratur på spanska i åttan: bilderboken som väg in i litterär läsning – en didaktisk utforskning	15
Att uppmuntra ungdomar att läsa klassiker – en litteraturteoribaserad undervisningsmodell	16
Bekräftelse eller utmaning? - Sve- och sva-lärares samtal om litteraturvalets betydelse för läslust, självreflektion och nya perspektiv	18
Berättelsers påverkan på mellanstadieelevers skrivutveckling på engelska	20
Big ideas i svenskämnet: En litteraturredaktisk modell inspirerad av Comenius och Cusanus	22
Den litterära texten som komplicerat didaktiskt val	23
Elever engagerar sig vid fiktionsläsning då deras lärare engagerar sig: En studie bland svensklärare och elever i årskurs 7–9	25
Fiction as a Didactic Tool in Teaching About Antisemitism	26
Förintelselitteratur för mellanåldern och dess didaktiska potential i värdegrundsarbetet	28
Granitens vita gråt och stenars kval: poesi och geologi som didaktiska verktyg	30
Gymnasieelevers perspektiv på engagemang i litteraturundervisning	33
H. C. Andersens författarskap och litteraturundervisning	35
H. C. Andersens eventyr og mangfoldig litteraturundervisning	36
Begjæret etter å være en annen. En lesning av «Den lille Havfrue» i lys myter og av dagens medieerfaringer	37
Vi er hverandres verden – om fellesskap i H. C. Andersens eventyr «Den grimme Ælling» (1844)	38
Hur ska elever lära sig att föra resonemang om samband mellan litterära verk och de historiska sammanhang de tillkommit i?	41
Hästboken som exempel på genreböckers didaktiska potential i skolans litteraturundervisning och värdegrundsarbete	43

Högstadiееlevers erfarenheter av läsning som aktivitet.....	44
Identifikation och litterär kompetens – poesin i gymnasiets svenska som andraspråk?.....	46
Jaget och avataren: Att möta sig själv i datorspelet	48
Kafka möter Karlsson – att läsa, reflektera och skriva för insikt och utblick.....	49
Kampen om svensk kanon och lärarutbildning ur ett globalt perspektiv – en kalejdoskopisk essä	51
Korsningskompetenser: I skärningspunkten mellan språk, litteratur och Bildung	52
Literary Texts in Swedish Upper Secondary EFL Education: Text Selection and Interactive Activities for Student Engagement.....	54
Litteraturhistorieundervisningens särskiljande potential	56
Litteraturundervisning om globala perspektiv utifrån Natur & kulturs litteraturhistoria	57
Lärlarledd högläsning för och med elever – Ett didaktiskt spänningsfält.....	58
Lärlarstudenter som läsare	60
Läsande förebilder på sociala medier - gymnasieelever berättar om inspiration till läsning via digitala arenor	62
Mikrofiktion på målspråket: breddad litteraturkanon inom universitetskurser i franska?	64
Narrativt engagemang i samtal om komplexa noveller	65
När klassiker blir levande: Kroppen, samtalet och känslan av att höra till	67
När språket utmanar och berättelsen bär. Läsloggar i spanska på universitetsnivå.....	69
Poesi som utforskande av den egna identiteten och utblick mot världen bortom jaget.....	70
Riktad romanläsning. Entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad i litteraturundervisningen	71
Självvet – Texten – Världen: Subversiv litteraturundervisning för transformativt lärande	73
Skrivundervisning i lågstadielklassrum med språklig mångfald	75
Skönlitteratur i naturvetenskaplig undervisning för att möta globala miljöfrågor	76
Teaching Methods in the Poetry Archive	77
The Implicated Witness in Tan Twan Eng's The Garden of Evening Mists: Trauma and the Teaching of Literature.....	78
Turning the page on literature instruction: A decade of creative response approaches in L1 Norwegian and L2 English classrooms.....	79
Tv-serien och litteraturdydaktiken	81
"Une bulle, deux bulles, trois bulles de savon". Poesi i franskundervisningen i årskurs 7.	82
Vad gör litterära texter med sina läsare? En studie om undervisning i tyska på högskolenivå ...	83
Vem är jag i språk och vem är jag som läsare?	84
Värdelös litteraturundervisning? Demokrati, värdegrund, subjektifiering.....	85

Vardagar och avbrott – Om subjektifiering, Biesta och vanlig undervisning.....	86
Störande litteraturundervisning – Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete.....	86
Dissent and Harmonies – Om demokratiska situationer i litteraturundervisningen	87
Litteraturundervisning och subjektifiering – Teoretiska och praktiska dilemman	88
Why Literature? – How EFL Teachers Legitimize the Use of Literature in Upper-Secondary EFL Education	90
Äldre litteratur och serieadaptioner. Lärarstudenters serieskapande i delkursen Äldre litteratur ur vetenskapliga och didaktiska perspektiv	92
Äss eller dubbelfel? Samtal med litteraturstudenter om Lars Gustafssons Tennisspelarna post metoo.....	93
”How to Teach About Africa” – Binyavanga Wainaina and the English Classroom	94

Abstracts

Att beröras för att beröra: Lärares affektiva möten med litteratur

Heidi Höglund¹

Katrina Åkerholm¹

¹ Åbo Akademi

Text: Att litteratur kan beröra genom att väcka tankar, röra upp känslor och ställa etiska frågor lyfts ofta fram som centrala motiv för såväl litteraturläsning som litteraturundervisning. Tidigare forskning har främst fokuserat på litteraturens affektiva potential (t.ex., Felski, 2020) och elevers affektiva respons (t.ex., García-González et. al., 2020) medan lärares affektiva engagemang med litteratur har uppmärksammats i mindre utsträckning. Samtidigt framhåller tidigare studier att en viktig del i att utvecklas som litteraturlärare är att tillåta sig att beröras av litteratur (Harstad, 2018).

I den här studien tar vi utgångspunkt i antagandet att lärares egna affektiva möten med litteratur spelar en viktig roll för att skapa utrymmen för affektiva möten i litteraturundervisningen. Syftet med studien är att utforska lärares affektiva möten med litteratur och vad det kan betyda för litteraturundervisning. Studiens empiri består av videoinspelade fokusgruppssamtal med ämneslärare i svenska och litteratur (7–9 och gymnasiet). Deltagarna ombads att ta med bilderböcker som på något sätt berört dem och som de både använt och övervägt att använda i litteraturundervisningen. Teoretiskt bygger vi vidare på teorier som betonar samspelet mellan affektiva och analytiska förhållningssätt när det gäller litteraturläsning (Felski, 2008, 2020). Detta gör vi genom att tänka med affektteori och begrepp som intensiter, förnimmelser och begär (Deleuze & Guattari, 1987/2013; Massumi, 1995).

Inledande analyser av fokusgruppssamtalen visar bland annat att lärarna ofta väljer litteratur med utgångspunkt i det som berör dem själva, samtidigt som de ger uttryck för en spänning mellan de egna affektiva mötena med litteratur och hur dessa kan ligga till grund för litteraturundervisningen. Mot bakgrund av inledande analyser diskuterar vi vilka möjligheter och utmaningar som lärares affektiva engagemang med litteratur kan innebära för litteraturundervisning.

Referenser

- Deleuze, G., & Guattari, F. (2013). *A thousand plateaus: Capitalism and schizophrenia*. Bloomsbury Publishing (Originalpublikation 1987).
- Felski, R. (2008). *Uses of literature*. Blackwell.
- Felski, R. (2020). *Hooked: Art and attachment*. The University of Chicago Press.
- García-González, M., Véliz, S., & Matus, C. (2020). Think difference differently? Knowing/becoming/doing with picturebooks. *Pedagogy, Culture & Society*, 28(4), 543–562. <https://doi.org/10.1080/14681366.2019.1667858>
- Harstad, O. (2018). *Mot en mindre litteraturlærer. En fremskrivning av problemet om litteraturlærerens bliven*. Doktorsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet. https://ntnuopen.ntnu.no/ntnuxmlui/bitstream/handle/11250/2582877/Ola%20Harstad_PhD.pdf
- Massumi, B. (1995). The autonomy of affect. *Cultural Critique*, 31, 83–109.

Att forma framtidens litteraturundervisning: Svensklärares syn på litteraturens roll i Gy25

Stefan Lundström¹

Oscar Björk², Gustav Borsgård³

¹ Luleå tekniska universitet

² Mälardalens universitet

³ Högskolan Dalarna

Text: I och med att den nya läroplanen för gymnasieskolan, Gy25, börjar gälla höstterminen 2025 förändras litteraturens roll i svenskämnet delvis. I relation till föregående läroplan innebär Gy25 en utbildningsideologisk kursändring, från en uttalad anpassning mot arbetsmarknaden (Borsgård, 2021, Carlbaum, 2012) till förmån för ett stärkt bildningsperspektiv (Borsgård, 2024). Förutom att Skolverket explicit nämner bildning i informationsmaterialet till reformen syns detta när de nya ämnesplanerna betonar litteraturhistoria tydligare genom att epokbegreppet återinförs. Betoningen av bildningsperspektivet, liksom exempelvis Skolverkets initiativ att ta fram skönlitterära läslistor för skolan (Skolverket & Kulturrådet 2024), kan tolkas som en vändning mot traditionen, i den bemärkelsen att det ligger i linje med en konception av svenskämnet som ett litteraturhistoriskt bildningsämne (Malmgren 1996).

I ett pågående forskningsprojekt undersöks svensklärares uppfattade läroplan (Goodlad, 1979) inför och under införandet av den nya läroplanen. I föredraget presenteras hur svensklärare förstår litteraturens roll i ämnesplanerna samt vilka konsekvenserna kan bli för litteraturundervisningen i skolämnet svenska på gymnasiet. Ljudinspelningar av förberedelsearbetet, i form av workshoppar med verksamma svensklärare på olika skolor runt om i landet under läsåret 2024/25, ligger till grund för diskursanalyser (Fairclough, 2010). Dessa tar fasta på såväl lärares förståelse av de nya styrdokumenterna, exempelvis det nya ämnesbetygssystemets funktioner, som upplevda konsekvenser på undervisningsnivå, exempelvis hur undervisningen i litteraturhistoriska epoker relaterar till individens bildning. Bland de preliminära resultaten syns att lärarna uppskattar möjligheten att ägna sig åt litteraturhistoria under gymnasiet alla tre år och att det kommer att leda till en förändrade didaktiska val gällande det litterära innehållet. Däremot verkar de inte uppfatta några större förändringar i målen med litteraturläsning och bildningsbegreppet är i hög grad frånvarande i deras tal om litteratur.

Referenser

- Borsgård, G. (2021). Litteraturens Mått. Politiska implikationer av litteraturundervisning som demokrati- och värdegrundsarbete. Umeå universitet.
- Borsgård, G. (2024). "En kommande bildning. Svenskämnet efter ämnesbetygsreformen". I A. Ohlsson, A. Sigrell, P. Strand & M. Sundby (red.). Språk och litteratur – en omöjlig eller skön förening?. Lunds universitet.
- Carlbaum, S. (2012). Blir du anställningsbar lille/a vän? Diskursiva konstruktioner av framtida medborgare i gymnasiereformer 1971–2011. Umeå universitet.
- Fairclough, N. (2010). Critical discourse analysis. The critical study of language. Longman.
- Goodlad, J. I. (1979). Curriculum inquiry. The study of curriculum practice. McGraw-Hill.
- Malmgren, L-G. (1996). Svenskundervisning i grundskolan. Studentlitteratur.
- Skolverket & Kulturrådet (2024). Uppdrag om framtagning av läslistor. Redovisning.

Att fostras till läsare. Rurala arbetarmän och deras skönlitterära läsning

Stig-Börje Asplund¹

Birgitta Ljung Egeland¹

¹ Karlstads universitet

Text: Människors läsvanor är ständigt föremål för undersökningar, utredningar, debatt och politiska satsningar. I Mediebarometerns årliga undersökning kan vi läsa om befolkningens förhållande till läsning, och nyligen presenterade Svenska Förläggareföreningen rapporten *Bokbarometern* (2025) där människors läsvanor och attityder till läsning redovisas. Vid varje undersökning kan nya tendenser skönjas, samtidigt som stabila demografiska mönster för läsning bekräftas: kvinnor läser mer och hellre än män, högutbildade läser mer än de med lägre utbildning och de som bor i storstadsregioner läser mer än de som bor på landsbygden. Dessa mönster ser vi också globalt (se exempelvis Bone et al., 2025; Clark et al., 2024).

I den här presentationen riktas intresset mot arbetarmän som bor på landsbygden. De pekas återkommande ut som en grupp med ett problematiskt förhållande till läsning. Syftet är att fördjupa kunskapen om deras läspraktiker och nyansera bilden av de icke-läsande, rurala arbetarmän vi möter i många kvantitativa undersökningar.

Det empiriska underlaget består av livshistorieintervjuer med tre generationer män i flera familjer och ingår i ett större forskningsprojekt om rurala arbetarmäns läspraktiker.[1] I projektet analyseras männens berättelser som livshistorier (Bertaux & Thompson, 1997; Goodson, 2013) med ett ekologiskt perspektiv på läsning (Barton & Hamilton, 2012), där vi försöker förstå männens läspraktiker utifrån deras specifika perspektiv och positioner (Andrews, 2007). Vi kommer i presentationen särskilt att fokusera männens läsning av skönlitteratur över tid och generationer och göra detta i ljuset av begreppen *kontinuitet* och *förändring*. I resultatet illustreras bland annat betydelsen av den rurala platsen och *sponsors of literacy* (Brandt, 2001) för männens läsaridentiteter och investering i läsning. Vidare kommer vi att diskutera betydelsen av att beakta rumsliga och temporala dimensioner i en likvärdig läsundervisning, som både inkluderar och utmanar.

[1] *Arbetarmän i skogsbygd och deras lokala läspraktiker. Kontinuitet och förändring över generationer* [Riksbankens Jubileumsfond, dnr P22-0239]

Referenser

- Andrews, M. (2007). *Shaping history: Narratives of political change*. Cambridge University Press.
- Barton, D., & Hamilton, M. (2012). *Local literacies: Reading and writing in one community*. Routledge.
- Berglund, K., & Steiner, A. (2025). *Bokbarometern*. Svenska Förläggareföreningen.
- Bertaux, D., & Thompson, P. R. (1997). *Pathways to social class: A qualitative approach to social mobility*. Transaction Publishers.
- Bone, J. K., Bu, F., Sonke, J., & Fancourt, D. (2025, April 15). *The decline in reading for pleasure in the US: analyses of 20 years of the American Time Use Survey*.
https://doi.org/10.31234/osf.io/pfmxz_v1
- Brandt, D. (2001). *Literacy in American lives*. Cambridge University Press.

Clark, C, Picton, I., Cole, A. & Oram, N. (2024). *Children and young people's reading engagement in 2024*. National Literacy Trust.

Goodson, I. (2013). *Developing narrative theory: Life histories and personal representation*. Routledge.

Att föreställa sig det otänkbara: Vuxenlösa föreställningsvärldar i ungdomsdystopier och deras didaktiska potential

Malin Alkestrand^{1, 2, 3}

¹ Linnéuniversitetet

² Institutionen för film och litteratur

³ Sverige

Text: Dystopiska samhällen där pandemier har dödat alla eller många vuxna är ett återkommande inslag inom dystopiska litterära skildringar för ungdomar. Paprets syfte är att analysera vilken didaktisk potential Chris Weitz *The Young World*-trilogi (2014–2016) besitter att belysa åldersrelaterad makt i gymnasiets svenskundervisning. Frågeställningarna lyder:

- Vilken didaktisk potential har *The Young World*-trilogin att belysa åldersrelaterad makt?
- Hur kan ett undervisningsupplägg inom gymnasiets svenskundervisning stötta realiserandet av denna potential hos eleverna?

Efter att alla vuxna verkar ha dött i staden New York lämnas ungdomarna i trilogin ensamma att bygga upp ett nytt samhällssystem under två år. Invanda interaktionsmönster där vuxna bestämmer över ungdomar *främmandegörs* (Jf. Sklovskij) och ifrågasätts därmed. Ungdomarna kan anamma rollen som *mäktiga ungdomar* (Alkestrand 2021) som skapar en ny värld. Samtidigt medför deras unga ålder sårbarheter, såsom begränsad erfarenhet av ledarskap.

När de vuxna återvänder två år senare och det visar sig att de i sin strävan att stoppa smittspridningen har lämnat de unga ensamma för att dö av viruset inleds en kamp mellan de olika generationerna. Vuxnas maktövertagande skildras hyperboliskt, vilket främmandegör maktspekter av relationen mellan ungdomar och vuxna i verkligheten. Jag argumenterar för att främmandegörandet skapar en didaktisk potential (Jfr. Alkestrand 2016) att kritiskt granska åldersrelaterade maktförhållanden i verkligheten.

Papret är tudelat: 1) En textanalys av Weitz trilogi som lyfter fram vilka åldersrelaterade ideologier som kommuniceras via de vuxnas frånvaro och återkomst samt hur dessa kan förstås utifrån *aetionormativitetsteori*. Aetionormativitet avser vuxennormativitet som positionerar vuxna som normativa och ungdomar som icke-normativa (Nikolajeva 2009). 2) En litteraturredaktisk analys av hur Weitz böcker kan användas för att utveckla gymnasieelevers förmåga att kritiskt granska åldersrelaterad makt. Centrala teoretiska begrepp är *litterära föreställningsvärldar* (Langer 2011) och *critical literacy* (Molloy 2017). Den andra delen inkluderar ett undervisningsupplägg som ämnar ta vara på ungdomsdystopiens didaktiska potential gällande åldersrelaterad makt.

Referenser

Alkestrand, Malin. *Magiska möjligheter: Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Makadam, 2016.

Alkestrand, Malin. *Mothers and Murderers: Adults' Oppression of Children and Adolescents in Young Adult Dystopian Literature*. Makadam, 2021.

Langer, Judith A. *Envisioning Literature: Literary Understanding & Literature Instruction*. 2nd Edition. Teacher College Press, 2011.

- Molloy, Gunilla. *Svenskämnets roll: Om didaktik, demokrati och critical literacy*. Studentlitteratur, 2017.
- Nikolajeva, Maria. "Theory, Post-Theory, and Aetonormative Theory." *Neohelicon* 2009, 36:1, 2009, s. 13–24.
- Sklovskij, Viktor. "Konsten som grepp" (1917) I *Modern litteraturteori: Från rysk formalism till dekonstruktion Del I*, red. Entzenberg, Claes & Hansson, Cecilia. Studentlitteratur, 1993).
- Weitz, Chris. 2015. *The New Order*. Atom, 2016.
- Weitz, Chris. *The Revival*. Little, Brown and Company, 2016.
- Weitz, Chris. *The Young World*. Little, Brown and Company, 2014.

Att gestalta föreställningsvärldar. Mötet mellan dramapedagogik och skönlitteratur i svenskundervisningen på gymnasiet.

Charlotte Flensburg¹

¹ Institutionen för didaktik och pedagogisk profession, Göteborgs universitet

Text: Enligt ämnesplanen i svenska, GY25, ska svenskämnet ”lyfta fram skönlitteraturens estetiska värde” och bidra till elevernas *bildning*. Bildningsbegreppet kan förklaras både som ett objektivt innehåll och subjektiv process från det kända till det okända (Gustavsson, 2017; Sörlin, 2019). Idag saknas dock ämnesdidaktisk forskning kring en sådan litteraturundervisning. I tider då estetiska uttrycksformer lyfts ut ur svensk skola och fokus alltmer riktas mot mätbara mål (Bornemark, 2018; Strannegård, 2021), behöver en didaktik formuleras där konstformer bidrar till elevernas bildning och subjektstillblivande (Biesta, 2021) istället för att ha en underordnad instrumentell funktion.

Denna designstudie ingår i en sammanläggningsavhandling i svenskdidaktik på Göteborgs universitet. Undervisning tas fram i mötet mellan de två konstformerna dramapedagogik och skönlitteratur i svenskundervisningen på gymnasiet. Forskningsfrågan lyder: *Kan dramapedagogiska arbetssätt utveckla elevernas textörslighet och litterära föreställningsvärldar, och i så fall på vilket sätt? Hur kan denna kunskapsprocess förstås utifrån ett bildningsperspektiv?*

Bildningsteori utgör den första pelaren i det teoretiska ramverket, där bildning ses som en utvecklande process i rörelsen mellan det subjektiva och det objektiva (Gustavsson, 2017). Den litteraturredidaktiska *responsteorin* behandlar läsarens möte med texten och bidrar med begrepp som *litterära föreställningsvärldar* (Langer, 1995) och *textörslighet* (Liberg, 2012). *Dramateori* förklarar slutligen dramapedagogiska processer och interaktioner i det kreativa arbetet, där *estetiskt engagemang* (Bundy, 2003) och *estetisk fördubbling* (Sternudd, 2000) är nyckelbegrepp.

Två undervisningskoncept kommer att designas på två skolor, ett kring en roman och ett kring en novell. Koncepten genomförs i två cykler, varav forskaren undervisar den första och svenskläraren den andra. Designen omfattar dramapedagogiska moment: fysiska gestaltningar, visualiseringar, karaktärsarbete och improvisationer. Dessa videofilmas, transkriberas och analyseras med ICA, *Intertextual Content Analysis* (Halleesson & Visén, 2016) av forskaren och svensklärarna. Skriftliga data från elevernas loggböcker transkriberas och analyseras också. Resultatet förväntas visa hur elevers textörslighet förkroppsligas genom dramapedagogik och diskussionen kopplas till begrepp från det teoretiska ramverket.

Referenser

UpdateReferences

Biesta, G. J. J. (2021). *Konst som undervisning*. Arkeater.

Bornemark, J. (2018). *De omätbaras renässans: En uppgörelse med pedanternas världsherravälde*. Volante.

Bundy, P. (2003). Aesthetic Engagement in the Drama Process. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 8(2), 171–181.

<https://doi.org/10.1080/13569780308333>

Gustavsson, B. (2017). *Bildningens dynamik: framväxt, dimensioner, mening*. (Första upplagan). Bokförlaget Korpen.

Halleesson, Y., & Visén, P. (2016). Intertextual content analysis: an approach for analyzing text-related discussions with regard to movability in reading and how text content is handled.

International Journal of Research & Method in Education, 41(2), 145–155.
<https://doi.org/10.1080/1743727X.2016.1219981>

Langer, J. A. (1995). *Envisioning literature: literary understanding and literature instruction*. Teachers College Press.

Liberg, C. m.fl. (2012) Textrörlighet - ett begrepp i rörelse. I Skaftun, Atle & Matre, Synnøve (red.). (2012). *Skriv! Les! 1: artikler fra den første nordiske konferansen om skriving, lesing og literacy*. Akademika förslag, Trondheim.

Sternudd, M.M.F. (2000). *Dramapedagogik som demokratisk fostran? Fyra dramapedagogiska perspektiv: dramapedagogik i fyra läroplaner*. Diss. Uppsala universitet. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:165574/FULLTEXT01.pdf>

Strannegård, L. (2021). *Kunskap som känns: en lovsång till att lära sig något nytt*. Mondial. Svenska [ämnesplan]. (2025). Skolverket. <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne-gy2025?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVEN%26version%3D1%26tos%3Dgy%26origin%3Dgy2025&sv.url=12.467ba038192d14ade318a>

Sörlin, S. (2019). *Till bildningens försvar: den svåra konsten att veta tillsammans*. (Första utgåvan). Natur & Kultur.

Att lära sig genom fiktion - litteraturredaktik i globala studier

Ann-Sofie Persson¹

Karin Skill¹, Johanna Dahlin¹

¹ Linköpings universitet

Text: Skönlitteraturens roll och funktion i språkämnerna såväl som på läkar- och juristutbildningar har länge varit föremål för forskning (Rydén Gramner 2022). Den används exempelvis för att främja empati, utöka ordförrådet och gynna interkulturell kommunikation (Piller 2017). Denna presentation belyser skönlitteraturens roll och funktion på ett tvärvetenskapligt kandidatprogram i globala studier. Studenterna får läsa om krig och fred, mänskliga rättigheter, utsatthet och språkkompetens, tillhörighet och utanförskap, historiska övergrepp och samtida erfarenheter av exkludering, aktivister och professionella aktörer som behöver hantera dilemman inom rigida strukturer. I flera kursplaner finns lärandemål och examinationsmoment som är knutna till analys av konstnärliga former och skönlitteratur används parallellt med annat kursmaterial. Följande frågeställningar lyfts: Vilken roll spelar skönlitteraturen i programmet och med vilken typ av kunskap förväntas den bidra? Hur uppfattar studenterna undervisning med hjälp av skönlitteratur? Kan någon skillnad urskiljas mellan olika årskurser och alumner? Studien använder flera metoder och material för att ge en så utförlig bild som möjligt: enkäter och fokusgruppsintervjuer med studenter samt dokumentanalys av kursplaner, studieanvisningar, instruktioner, examinationsuppgifter och självständiga arbeten som har tagit stöd i skönlitteratur på olika sätt. Preliminära resultat visar att studenterna utvecklar kritiskt tänkande i samband med skönlitterär läsning. I en novell som behandlades under år ett diskuterades språkkunskaper, västerlänningars privilegier och känslomässiga reaktioner i transnationella situationer, medan de under andra året lyfte bristen på interkulturell kompetens, professionalism och vad som brukar benämnas white savior complex. Genom parallell läsning av skönlitteratur och facklitteratur har studenter alltså fått relatera akademiska begrepp till interkulturella erfarenheter. I reflektioner över professionella dilemman, byråkratiska strukturer, utvärderingshets och projektifiering har studenterna spontant kunnat använda skönlitteraturen för att bearbeta nya erfarenheter av kulturmöten. Även om inte alla studenter uppskattar det, stödjer det kontinuerliga arbetet med skönlitteratur på programmet utvecklingen av deras interkulturell kompetens, som är värdefull i globalt arbete, ledarskap och kommunikation.

Referenser

Piller, I. 2017 *Intercultural Communication: a critical introduction*. Edinburgh University Press.
Rydén Gramner, A. 2022 *Cold heart, warm heart: on fiction, interaction, and emotion in medical education*. Department of Behavioural Sciences and Learning, Linköpings universitet.

Att läsa Anne Charlotte Lefflers dramatik på gymnasiet idag

Anna Nordenstam¹

Sofia Oldin Cederwall², Karin Sjölander³

¹ Göteborgs universitet

² Karlstad universitet

³ NTI Gymnasiet

Text: Lefflers dramatik tillhör vår litterära kanon, men läses sällan i skolan. Några anledningar är att det är en utmaning att undervisa på äldre dramatik i gymnasieskolan, att Lefflers dramatik inte är så allmänt känd och att det kan råda en osäkerhet om pjäserna är meningsfulla för elever idag (Persson & Sundmark 2022). I vårt praktiska projekt har vi ställt frågan om hur man kan fånga elevers intresse för äldre dramatik. I en pilotstudie prövades en design på IB-programmet (International Baccalaureate) med *Fröken Julie* som visade sig vara gynnsam (Nordenstam & Sjölander 2025). Projektet har sedan dess vidareutvecklats till nationella program i gymnasieskolan och inkluderat fler pjäser.

Syftet med föreliggande studie är att undersöka hur djupare förståelse kan skapas för Anne Charlotte Lefflers dramatik på två olika gymnasieprogram. I en iscensatt undervisning provas en design av två lärare (som är medforskare, Oldin Cederwall och Sjölander) med Lefflers *En räddande ängel* (1883) och *Sanna kvinnor* (1883). De två dramerna lästes på Estetiska programmet (*En räddande ängel*) och på IB-programmet (*Sanna kvinnor*), i en design bestående av inledande gemensam högläsning, bearbetning med hjälp av diskussionsfrågor, följd av en kreativ bearbetning och därefter omläsning (Calinescu 1993) av dramat av eleverna enskilt.

Det empiriska materialet består av elevernas skriftliga responser till läsningen och arbetet med Lefflers drama insamlade vid tre tillfällen. Texterna analyseras tematiskt (Braun & Clarke, 2022). Resultatet visar att inledande språkliga hinder föreligger, men underlättas av designen. Den kreativa bearbetningen visar tydligt ett känslomässigt engagemang i karaktärerna i Lefflers drama. Sammantaget visar resultatet att den kreativa bearbetningen och omläsningen har stor betydelse för elevernas förståelse och engagemang för Lefflers dramatik. Eleverna fann Lefflers dramatik som betydelsefullt för dem. Studien argumenterar för att kreativ bearbetning och omläsning kan användas som litteraturredaktiska verktyg för att väcka både intresse och djupare förståelse för äldre litteratur.

Referenser

Braun, V. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis: a practical guide*, Los Angeles: Sage Publications.

Calinescu, M. (1993), *Rereading*. New Haven: Yale University Press.

Nordenstam, A. & Sjölander, K. (2025) Omläsning av äldre dramatik på gymnasiet. En pilotstudie. *Humanetten* (under publicering).

Persson, M. & Sundmark, B. (2022), "Litteraturhistorieundervisningens möjligheter och utmaningar i en globaliserad värld", i *Didaktiska perspektiv på språk och litteratur i en globaliserad värld*, red. P. Nygård Larsson, C. Olsson Jers, M. Persson, Lund: Svenska med didaktisk inriktning, s. 215–229

Att läsa litteratur på spanska i åttan: bilderboken som väg in i litterär läsning – en didaktisk utforskning

Leticia Gómez¹

¹ linnéuniversitetet

Text: Detta projekt utgick från idén att undersöka ett didaktiskt moment kring litterär läsning på spanska, i samarbete med två lärare i årskurs åtta vid två skolor i Stockholm. Utgångspunkten var bilderboken *Memorias de un abedul* (En björks memoarer), och undervisningen inspirerades både av ekokritik och ekopedagogik (Gaard, 2009) samt Judith Langers begrepp ”att behålla en referenspunkt”, med målet att uppmuntra till personlig reflektion kring globala miljöutmaningar, i linje med Lgr22 (2010, s. 40).

Under arbetets gång uppstod både hinder och oväntade möjligheter, särskilt i relation till själva läsakten – att läsa litteratur på ett språk som eleverna bara har studerat i ungefär tre år. Det som först var tänkt som en kortare undervisningsintervention (ungefär sex veckor) utvecklades därför till ett aktionsforskningsprojekt som pågick under en hel termin. Bristen på erfarenhet av att arbeta med autentiska texter inom undervisningen i spanska som främmande språk på grundskolenivå visade också på behovet av att utveckla nya didaktiska strategier.

Arbetet undersökte hur man kan främja litterära samtal i klassrummet genom samarbetsinriktad interaktion och genom att ta vara på bilderbokens estetiska och narrativa potential. Syftet var att lägga grunden för en form av litterär läsning i andraspråk som, bortom textavkodning, främjar en personlig, emotionell och tolkande relation till verket (Fittipaldi). Dessutom har nyare forskning (Foncubierta Muriel & Fonseca Mora, 2018) visat att relationen mellan språk inte är enkelriktad: utveckling av läskompetens i ett andraspråk kan också påverka läsförmågan på modersmålet positivt. Detta perspektiv stärker det pedagogiska värdet av att arbeta med autentisk litteratur i flerspråkiga sammanhang. I denna presentation av preliminära resultat kommer jag att dela med mig av några reflektioner kring hur man kan skapa förutsättningar och stötta eleverna i att frigöra sig från ett ensidigt språkinlärningsfokus och istället delta aktivt i en genuin litterär läsupplevelse – baserat på klassrumsobservationer, lärarsamtal och elevers kreativa arbeten.

Referenser

- Cañas, D. (2022). *Memorias de un Abedul*. Cuento de Luz SL.
- Fittipaldi, M. (2022). Álbum, lectura y conversación literaria: Una invitación a pensar los modos de entrada a la literatura. *Catalejos.: Revista sobre lectura, formación de lectores y literatura para niños*, 7(14), 5–19.
- Foncubierta Muriel, J. M., & Fonseca Mora, M. del C. (2018). Comprender el proceso lector en segundas lenguas: Cognición y afectividad. *Tejuelo: Didáctica de la Lengua y la Literatura. Educación*, 28, 11–42.
- Gaard, G. (2009). Children’s environmental literature: From ecocriticism to ecopedagogy. *Neohelicon*, 36(2), 321–334.
- Langer, J. A. (2010). *Envisioning Literature: Literary Understanding and Literature Instruction*. Teachers College Press.

Att uppmuntra ungdomar att läsa klassiker – en litteraturteoribaserad undervisningsmodell

Lusia Maurer¹

¹ Stockholm Språkcentrum

Text: Trots en utbredd uppfattning om att ungdomar idag visar ett svalt intresse för skönlitterär läsning, särskilt av klassiker, motsäger min erfarenhet som lärare och litteraturforskare denna bild. Baserad på tjugo års undervisning och teoretiska kunskaper har jag utvecklat en modell som syftar till att både öka elevernas intresse för klassisk litteratur och att fördjupa deras förståelse av komplexa litterära verk.

Syftet med presentationen är att visa hur en undervisning som bygger på en specifik litteraturdidaktisk modell bidrar till att utveckla elevernas litterära engagemang och textförståelse. Den praktiska tillämpningen av modellen presenteras och utforskas genom en fallstudie med Pusjkins dikt *Profeten* och Dostojevskijs novell *En löjlig mans dröm* i en gymnasieklass i ämnet ryska som modersmål. Resultaten bygger på inspelade elevsamtal, skriftliga analyser, elevernas manus och filmer baserade på dikten och novellen samt elevernas utvärdering av undervisningen.

Modellen erbjuder en holistisk ansats till litteraturundervisning och strävar efter att motverka vissa negativa tendenser, såsom överdriven psykologisering och sociologisering, vilka riskerar att reducera textens estetiska och existentiella dimensioner. Modellen bygger på en dialektisk förståelse av litterärt meningsskapande, där texten, läsaren och deras kulturella kontext samverkar dynamiskt. Några av modellens teoretiska och metodologiska utgångspunkter och principer är:

- Litteraturens transformerande kraft (*Horizontverschmelzung/Bildung*, Gadamer, 1987),
- Skönlitterär läsning som ett medvetet och personligt behov (Dostojevskij, 2017; Bloom, 2018; Kindenberg & Maurer, 2023, Maurer, 2020),
- Textens polyfona och antinomiska natur (*polyfoni/dialogicitet*, Bakhtin, 2010),
- Hermeneutisk tolkning genom rörelse mellan delar och helhet (Bakhtin, 1986; Gadamer, 2010),
- Dialektiskt samspel mellan text och kultur (*kulturellt minne/semiosfär*, Lotman, 1990).

I presentationen beskrivs undervisningens arbetsgång enligt modellens tre steg: *Jag-steget*, *Texten-steget*, *Jag-och-traditionen-steget*.

Resultaten pekar på att elevernas tolkningar av skönlitteratur fördjupas och deras engagemang och uppskattning för djupläsning av klassiker förstärks.

Förhoppningsvis kan modellen och studien väcka intresse och bidra till undervisning och teoretiska diskussioner om litteraturdidaktik.

Referenser

Bakhtin, M. (2010). *Dostojevskijs poetik*. Anthropolos.

Бахтин, М. (1986). *Эстетика словесного творчества*. Искусство. (Bakhtin, M. (1986). *Verbal kreativitetsestetik*. Iskustvo.)

Bloom, H. (2018). *Hur läsa & varför*. Modernista.

Достоевский, Ф. (2017). *Дневник писателя*. Азбука. (Dostojevskij, F. (2017). *Författarens*

dagbok. Azbuka.)

Gadamer, H.-G. (2010). *Wahrheit und Methode*. Mohr Siebrek Ek.

Gadamer, H.-G. (1987), *The Relevance of the Beautiful and Other Essays*. Cambridge University Press.

Kindenberg, Björn & Lusia Maurer (2023) "Skönlitteraturens roll i modersmålsundervisning i årskurs 7–9 och gymnasiet", *Modersmål – Grundskola, gymnasieskola. Modul: Modersmålsundervisning, Del 6: Arbete med skönlitteratur*. Stockholm: Lärportalen. Skolverket. P05131905

Lotman, Juri (1990), *Universe of the mind: A semiotic theory of culture*. Tauris.

Маурер, Л. (2020). "Трудности понимания русской классики и пути их преодоления", Анна Голубева & Полина Гельфрейх (ред.), *Вопросы преподавания русской литературы за рубежом*. Златоуст, с. 62–85.

(Maurer, L. (2020). "Svårigheter att förstå ryska klassiker och hur man kan övervinna dem", i Anna Golubeva & Polina Gelfreikh (red.), *Frågor om undervisning i rysk litteratur utomlands*. Zlatoust, s. 62–85.)

Bekräftelse eller utmaning? - Sve- och sva-lärares samtal om litteraturvalets betydelse för läslust, självreflektion och nya perspektiv

Lena Hollstenius¹

¹ Linköpings universitet

Text: Vad innebär egentligen god litteraturundervisning och vilka didaktiska överväganden ligger till grund för lärares val av skönlitterära texter? I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag litteraturundervisning i samläsningspraktiker, det vill säga klassrum där svenska och svenska som andraspråk läses gemensamt. Syftet med studien är att belysa lärares bild av vad god litteraturundervisning innebär, samt vilka utmaningar och möjligheter litteraturundervisning i samläsningspraktiker medför. I detta föredrag kommer två av avhandlingens tre frågeställningar behandlas: 1) Vad lyfter lärarna fram som god litteraturundervisning och hur kommer detta till uttryck i samläsningspraktiker? 2) Hur förhåller sig lärarna till frågor om mångfald och litterär representation i valet och användandet av skönlitterära texter?

I Studien har fokusgrupper genomförts med tre grupper av sve och sva-lärare med erfarenhet av undervisning i samläsningspraktiker på högstadiet. Respektive grupp har träffats vid fyra olika tillfällen. I föredraget fokuserar jag på hur lärarna beskriver utmaningar förknippade med litteraturval, samt vilka möjligheter de anser att olika texter kan erbjuda. Utifrån lärarnas diskussioner lyfts frågor om mångfald och litterär representation fram, vilka diskuteras och problematiseras

Med utgångspunkt i *The Literacy Engagement Framework* (LEF) och *Critical Multilingual Awareness* (CMLA) analyseras hur litteraturundervisningen kan främja elevers språkutveckling och interkulturella förståelse. Därtill används Felskis receptionsbegrepp (2009) för att belysa hur lärarna motiverar sitt litteraturval i relation till deras föreställningar om elevernas möte med texten.

De preliminära resultaten visar att lärarna lägger stor vikt vid valet av skönlitteratur och att textvalet anses centralt för att skapa engagemang och läslust hos eleverna. Det finns en binärhet i lärarnas resonemang där de balanserar mellan att välja texter som är relaterbara och erbjuder nya perspektiv. Utmaningar inkluderar lärarens hantering av språkliga utmaningar, kulturella referensramar och att hitta texter som passar för hela gruppen. Ytterligare en utmaning ligger i att hantera svåra ämnen som kan dyka upp i relation till den skönlitterära läsningen.

Referenser

- Bringéus, E. (2011). *När Känslorna får styra: om litteraturläsning i en mångkulturell gymnasieklass*. [Licentiatuppsats, Malmö högskola].
- Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: Effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur och Kultur.
- Cummins, J. (2016). Language differences that influence reading development. Instructional implications of alternative interpretations of the research evidence. I P. Afflerbach (Red.), *Handbook of individual differences in reading*. Reader, text, and context (s. 223-244). Routledge.
- Economou, C. (2018). "På samma villkor?" Litteraturundervisningens varför och vad i gymnasieämnet svenska som andraspråk. *Utbildning och Demokrati*. (27:3, Tema: Läsning och demokrati, (53–75).
- Economou (2015). *"I svenska två vågar jag prata mer och så": en didaktiskstudie om skolämnet svenska som andraspråk*. [Licentiatuppsats. Göteborgs universitet].

- Felski, R. (2008). *Uses of Literature*. Blackwell Pub.
- Garcia, O. (2017). Critical Multilingual Language Awareness and Teacher Education. I: *Language Awareness and Multilingualism*. Cenoz, j; Gorter, D; May, S. Springer
- Granqvist (2023) Negotiating Epistemic Congruence: Students Lived Experiences of Learning Spaces in a Contact Zone Classroom: *Journal of applied Language studies* Vol. 17, 2, s.28-51
- Hedman, C., & Magnusson, U. (2018). Lika eller lika möjligheter? Diskurser om skolämnet svenska som andraspråk inom det akademiska fältet i Sverige. I: *Acta Didactica* 12: 1–20.
<https://doi.org/10.5617/adno.5569>
- Skolverket (2022). *Uppdrag om bred översyn av svenskämnen*. Stockholm: Skolverket
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=9861>
- SOU (2025). *På språklig grund*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Sahlee, A. (2017) *Språket och skolämnet svenska som andraspråk. Om elevers språk och skolans språksyn*. [Doktorsavhandling, Uppsala universitet.]

Berättelsers påverkan på mellanstadieelevers skrivutveckling på engelska

Anette Svensson¹

¹ Lunds universitet

Text: I ett samhälle präglad av globalisering och medietäthet får barns och ungdomars minskade läs- och skrivintresse stort och frekvent utrymme i massmedia. Trots att vi skriver mer än någonsin (Malmström, 2017), varnas det för både för läskris (Moberg, 2023) och skrivkris (Enefalk et al., 2013). Samtidigt visar rapporter att barn och ungdomar är masskonsumenter av olika sorters texter (Statens medieråd, 2023), varav många är på engelska. Att skriva på ett andra eller tredjespråk kräver både språkfärdighet i målspråket och skrivfärdighet i förstaspråket (Cummins, 1979).

För att möta utmaningarna i ett minskat skrivintresse och att skriva på engelska i mellanstadiet skapades en undervisningsdesign som sätter transmedialt berättande i centrum. Studiens teoretiska ramverk utgörs av Second Language Acquisition, SLA (jfr. Cummins, 1979). Syftet med studien är att undersöka vilken påverkan arbete med berättelser i olika estetiska och mediala uttrycksformer har på mellanstadieelevers förmåga att skriva på engelska.

Frågeställningar som ligger till grund för studien:

- I vilken utsträckning och på vilket sätt länkar mellanstadieelever samman meningar till narrativ text när de skriver på engelska?
- Hur kan engelskundervisning som sätter transmedialt berättande i centrum möjliggöra och synliggöra mellanstadieelevers språkutveckling i engelska med fokus på skrivande?

Projektets utgångspunkt är designbaserad forskning – en metod som möjliggör utveckling av praktikinräna forskning (Anderson & Shattuck, 2012). I linje med DBR är målet att skapa samarbete och överföringsbara designprinciper (Anderson & Shattuck, 2012). Undervisningsdesignen har planerats av forskare och lärare i samarbete och har genomförts av en lärare i tre klasser i åk 4 under åtta veckor. Det empiriska materialet som ligger till grund för studien är elevproducerade texter i form av för- och eftertest. Studiens preliminära resultat visar att det är stor spridning när det gäller elevernas skriftliga kompetens, att de flesta elever använder hela meningar och att fler elever länkar samman meningar efter att undervisningsdesignen har genomförts.

Referenser

- Anderson, T., & Shattuck, J. (2012). Design-Based Research: A Decade of Progress in Education Research? *Educational Researcher* 41(1), 16-25.
- Cummins, J. (1979). Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research*, 49(2), 222-251.
- Enefalk, H., Andersson, L., Aronsson, A., Englund, V., Novaky, G., Svensson, M., Thisner, F., Ågren, H., & Ågren, M. (2013, 2 januari). Våra studenter kan inte svenska. *Upsala Nya Tidning*. [elektronisk resurs]
- Malmström, M. (2017). *Synen på skrivande: Föreställningar om skrivande i mediedebatter och gymnasieskolans läroplaner*. [Doktorsavhandling]. Lunds universitet. Media-Tryck.
- Moberg, K. (2023, 16 maj). Skolministern: Vi har en läskris i Sverige. *Dagens Nyheter*. [elektronisk resurs]

Sundqvist, P. (2009). *Extramural English matters: Out-of-school English and its impact on Swedish ninth graders' oral proficiency and vocabulary* [Doktorsavhandling]. Karlstad Universitet. University Studies.

Big ideas i svenskämnet: En litteraturredidaktisk modell inspirerad av Comenius och Cusanus

Iris Ridder¹

Jörgen Dimenäs¹

¹ Högskolan Dalarna

Text: Trots svenskämnets centrala roll i skolans bildningsuppdrag, domineras litteraturundervisningen ofta av fragmentering, där litterära texter reduceras till analysobjekt eller värdegrundsexempel. Denna presentation utgår från en ämnesdidaktisk utveckling inom naturvetenskapen mot en kritisk bildningsdidaktik (Sjöberg, 2000; Harlen et al., 2010) och behovet av ett liknande förhållningssätt i svenskämnet. Med utgångspunkt från Johannes Comenius' och Nicolaus Cusanus' verk vill vi ge ett förslag på hur litteraturundervisningen utifrån filosofiska och pedagogiska idéer kan hantera paradoxerna i samtida globaliserade klassrum.

Studien syftar till att utveckla en holistisk litteraturredidaktisk modell genom att analysera: (1) Hur kan Cusanus begrepp *concordantia oppositorum* och Comenius pansofiska pedagogik erbjuda ett alternativ till dagens fragmenterade undervisning? (2) Vilka didaktiska principer följer av deras idéer? Modellen bygger på Cusanus filosofi om motsatsernas enhet som verktyg för att hantera litteraturens paradoxer (lokal/global, estetisk/etisk), samt Comenius vision om kunskap som sammanhängande helhet (Orbis Pictus). Genom idéhistorisk analys av primärtexter och sekundärlitteratur rekonstrueras och aktualiseras dessa historiska perspektiv för nutida litteraturredidaktiska behov.

Tre centrala principer (*big ideas*) har identifierats: (1) Paradox som resurs: att utforska litteraturens motsägelser som meningsbärande, (2) Pansofisk ordning: att knyta texter till bredare kunskapsfält, och (3) Sensorisk helhet: att kombinera läsning, diskussion och kreativt skapande. Tillsammans erbjuder dessa ett sätt att hantera globaliseringens utmaningar utan att reducera litteraturens komplexitet. Dessa tre *big ideas*, paradox, pansofi och sensorik, visar hur historiskt tänkande kan ge nya perspektiv på nutida didaktiska utmaningar. Genom att kombinera Cusanus dialektiska ansats med Comenius helhetssyn erbjuder modellen inte bara kritik av befintliga praktiker, utan också konkreta vägar framåt för en mer sammanhängande litteraturundervisning i globala klassrum.

Referenser

- Comenius, Johann Amos (1656/1991), *Orbis sensualium pictus. Hoc est omnium fundamentalium in mundo rerum et in vita actionum pictura et nomenclatura*. 4. uppl. 1991. Harenberg Kommunikation.
- Harlen, W., Bell, D., Devés, R., Dyasi, H., Fernández de la Garza, G., Léna, P., Millar, R., Reiss, M., Rowell, P., & Yu, W. (2010). *Principles and big ideas of science education*. Association for Science Education.
- Nicolaus von Kues (1995-1999), *De docta ignorantia. Liber 1-3*, Paul Wilpert & Hans Gerhard Senger. Felix Meiner Verlag.
- Sjöberg, S. (2000). *Naturvetenskap som allmänbildning. En kritisk ämnesdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Den litterära texten som komplicerat didaktiskt val

Eva Hultin¹

Magnus Jansson¹, Elin Sundström Sjödin¹

¹ Mälardalens universitet

Text: I skollagen och i läroplaner för svenska skolan slås det fast att alla ämnen har ansvar för elevernas demokratiska socialisation (2010:800; Lpf18; Lgr22; GY25). Den litteraturdidaktiska forskningen har också framhållit att litteraturundervisningen har en demokratisk potential. Dels genom litteraturen i sig som genom sina fiktiva världar och karaktärer möjliggör både igenkänning och förståelse för andras livsvillkor (Alkenstrand, 2016; Persson, 2007), dels genom samtalen om den litterära texten, som kan ge eleverna möjlighet att utbyta tankar och idéer om hur den litterära texten kan tolkas (Nilsson-Tysklind, 2024; Borttaget för review, 2024; Almquist, 2024).

Denna studie presenterar resultat från ett samverkansprojekt där vi forskare tillsammans med lärare (10) utforskade vilka litteraturdidaktiska faktorer som skapar förutsättningar för engagemang och läslust hos eleverna. Under ett läsår träffades vi en gång i månaden för att diskutera och pröva ut olika litterära, engagerande samtalsformer, som lärarna uppmanades att pröva i sina klassrum. Samtalen spelades in, transkriberades och en kvalitativ analys genomfördes.

Ett framträdande resultat är att valet av den skönlitterära texten är en avgörande didaktisk fråga, vilket även tidigare litteraturdidaktiska studier från olika länder har visat (jmf. borttaget för review). I vår studie benämns komplexiteten i termer av att den valda texten ska ha rätt svårighetsgrad, ska vara relaterbar och samtidigt öppna för nya perspektiv hos eleverna. Samtidigt ser lärare risker med engagerande texter, som kan uppfattas ha värderingsmässigt olämpliga inslag för elever i grundskolan.

Att välja en engagerande litterär text kan således handla om vilka risker lärare finner rimliga att ta i klassrummet. Att öppna för risk i litteraturundervisningen kan utifrån Biestas teori (2011) förstås som en viktig förutsättning för en demokratisk situation, där det oförutsägbara får ta plats.

Referenser

- Alkestrand, M. (2016). *Magiska möjligheter: Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Makadam förlag.
- Almquist, L. (2024). *Störande litteraturundervisning – Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete*. Akademisk avhandling. Ellerströms förlag.
- Biesta, G. (2011). *God utbildning i mätningens tidevarv*. Liber.
- Borttaget för review (2024).
- Nilsson Tysklind, E. (2024). *Dissent and Harmonies: On Literature Education, Democracy and Agonism*. Akademisk avhandling. Uppsala universitet.
- Persson, M. (2007). *Varför läsa litteratur? Om litteraturundervisningen efter den kulturella vändningen*. Studentlitteratur.
- Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan, Lpfö18*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Skolverket.
- Skolverket. (2025). *Läroplan för gymnasieskolan (GY25)*. Skolverket
- Utbildningsdepartementet. (2010). Skollagen, SFS 2010:800, Utbildningsdepartementet.

Elever engagerar sig vid fiktionsläsning då deras lärare engagerar sig: En studie bland svensklärare och elever i årskurs 7–9

Maria Helming Gustavsson¹

¹ Jönköping University

Text: I mitt avhandlingsarbete är engagemang vid fiktionsläsning ett centralt undersökningsobjekt. Jag undersöker vad lärare och elever säger att engagemang vid fiktionsläsning handlar om och jag undersöker också när och hur deras engagemang vid fiktionsläsning uppkommer. Teoretisk utgångspunkt är hermeneutisk livsvärldsfenomenologi (Bengtsson, 2005, 2013; Dahlberg, 2019), där *mellanrum* och *delad livsvärld* är två centrala begrepp. Studierna utgått dessutom från både intervjuer och klassrumsobservationer i syfte att få insikt i både deras uppfattningar om vad engagemang är och hur deras engagemang tar sig uttryck.

Ett resultat jag funnit i dessa studier är att elever engagerar sig vid fiktionsläsning till följd av att deras lärare engagerar sig. Trots att många elever uppger att de inte är intresserade av att läsa fiktion utanför skoltid engagerar de sig vid fiktionsläsning i under lektionstid. Engagemang tycks således smitta i en delad livsvärld, där lärare och elever i undervisningen möts i mellanrum. I mellanrum påverkar lärare och elever varandra till att intressera sig för att läsa, att leva sig in i fiktion och att samtala om dess innehåll. Att svensklärare engagerar sig i fiktionsläsning är således en viktig aspekt i en hållbar litteraturundervisning i årskurs 7–9 och detta kontrasterar mot tidigare forskning som i stället visat att blivande svensklärare inte har ett litterärt intresse (Jönsson & Eriksson, 2003).

Referenser

- Bengtsson, J. (2005). En livsvärldsansats för pedagogisk forskning. I J. Bengtsson (Red.), *Med livsvärlden som grund* (s. 9–58). Studentlitteratur.
- Bengtsson, J. (2013). With the Lifeworld as Ground. A Research Approach for Empirical Research in Education: The Gothenburg Tradition. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 13, 1-18.
<https://doi.org/10.2989/IPJP.2013.13.2.4.1178>
- Dahlberg, K. (2019). Den fenomenologiska livsvärlden. I K. Dahlberg, S. Ellingsen, B. Martinsen, & S. Rosberg (Red.), *Fenomenologi i praktiken: Fenomenologisk forskning i ett skandinaviskt perspektiv* (s. 28–51). Liber.
- Jönsson, A., & Eriksson, B. (2003). *Lärarstudenters läsvanor: Hur mycket och vad läser blivande lärare?* Rapporter om utbildning nr 4. Malmö högskola, Lärarutbildningen.

Fiction as a Didactic Tool in Teaching About Antisemitism

Maria Kjørning-Bertheau¹

¹ Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet

Text: This presentation highlights the treatment of antisemitism in educational settings, with studies showing it is sometimes lacking as explanation for the Holocaust and events of WW2 (Flennegård, 2024; Pistone et al., 2021), and that the teaching on antisemitism that does occur runs the risk of cementing stereotypes and causing further damage (Rajal, 2024). The aim of my doctoral research project is to acquire understanding of how fiction works as a didactic tool and teaching material in (upper) secondary education about and against antisemitism.

The qualitative research methodology used for analysis is discursive psychology (DP), a data driven methodology that treats talk as part of social practices. It examines how naturally occurring talk (Edwards & Potter, 1992) is oriented to, negotiated by and responded to by participants, and what social and psychological actions they perform (Wiggins, 2017).

Analysis of the recorded and transcribed students' discussions will provide insights into how understanding of antisemitism in connection with consuming fictional works is built. The project's tentative questions are: What emotions and psychological concepts are made relevant in the interaction? How do the students co-construct interpretations of what they read or see? How do they position themselves in relation to the concept of antisemitism, after reading or watching a work of fiction?

The deployment of DP, can furthermore provide insight into how students co-construct their understandings of antisemitism in relation to works such as "The Boy in the Striped Pyjamas" and "Schindler's List", to name only a few fictional works commonly used as teaching material to portray events of the Holocaust (Gonshak, 2015), but also criticized by researchers (Bernstein, 1994, Gray, 2014, Rich & Percy, 2018). It also contributes to the debate on the effectiveness of Holocaust education to counter antisemitism (Rajal, 2024) and investigates the part fiction can play in this context.

Referenser

- Bernstein, M.A. (1994). The *Schindler's List* Effect. *The American Scholar*; 1994 Summer; 63(3): 429-32. <http://www.jstor.org.e.bibl.liu.se/stable/41212265>
- Edwards, D., & Potter, J. (1992). *Discursive Psychology*. SAGE Publications.
- Flennegård, O. (2024). When antisemitism is left out: Swedish teachers' educational strategies and students' understanding of the Holocaust during a study trip to memorial sites. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/00313831.2024.2360912>
- Gonshak, H. (2015). *Hollywood and the holocaust*. Rowman & Littlefield Publishers, Incorporated.
- Gray, M. (2014). *The Boy in the Striped Pyjamas*: A Blessing or Curse for Holocaust Education? *Holocaust Studies*, 20(3), 109–136. <https://doi.org/10.1080/17504902.2014.11435377>
- Pistone, I., Andersson, L. M., Lidström, A., Mattsson, C., Nelhans, G., Pernler, T., Sager M. & Sivenbring, J. (2021). *Education after Auschwitz. Educational Outcomes of Teaching to Prevent Antisemitism*. (Segerstedtinstitutet Rapport 10). Göteborgs universitet, Segerstedtinstitutet.
- Rajal, E. (2024). Countering antisemitism through Holocaust education. A comparative perspective on Scotland and Austria. *Educational Review*, 1-20. <https://doi.org/10.1080/00131911.2024.2325068>

Rich, J. & Percy, M. (2018) The Boy in the Striped Pajamas: Critical Analysis of a Film Depiction of the Holocaust, *The Social Studies*, 109:6, 294-308.<https://research-ebsco-com.e.bibl.liu.se/c/xjonn2/viewer/html/go5znkdjj5>

Wiggins, S. (2017). *Discursive Psychology: Theory, Method and Applications*. Sage Publications.

Förintelselitteratur för mellanåldern och dess didaktiska potential i värdegrundsarbetet

Susanne Sand Schneider¹

¹ Institutionen för film och litteratur, Linnéuniversitetet, Sverige

Text: Förintelsen är ett historiskt trauma som fortfarande är viktigt för vår samtid och ställer frågan om människovärde på sin spets. Skolans värdegrund inbegriper bland annat människolivets okränkbarhet (Skolverket 2024, s. 5) och där kan Förintelsen och berättelser om den vara en möjlighet att arbeta med detta i skolan. Det blir i så fall också en väg att motverka antisemitism och rasism. I detta konferensbidrag kommer jag att presentera en delstudie till min kommande avhandling.

Syftet/frågeställningen är att inventera förintelselitteratur för barn 9-12 år, skriven på eller översatt till svenska från 2015 till idag, för att hitta skönlitteratur som på olika sätt berättar om Förintelsen. Inledningsvis analyseras två böcker: *Vi kommer snart hem igen* (2018) av Jessica Bab Bonde och *Spionen i äppelträdet* (2018) av Christina Wahldén. Genom kartläggningen av förintelselitteraturen kan sedan dess didaktiska potential (Alkestrand 2016) sättas i relation till värdegrundens människosyn.

Mot bakgrund av resultaten i min undersökning av gymnasieelevers läsning av en förintelseroman (Schneider 2008) undersöks även här texternas repertoarer (McCormick 1994) för att hitta den didaktiska potentialen. En del i detta är att analysera texternas narrativa ramar (Ohlsson 2002) och inramade tystnader (Kokkola 2003), vilket jag tidigare har undersökt i två lättlästa böcker om Förintelsen (Sand Schneider 2023). En annan viktig del av analysen är Penny Colmans visuella modell för att analysera relationen mellan fiktion och fakta (Colman 2007). Modellen bygger på nio beståndsdelar (elements) som speglar författares beslut under skrivprocessen. För varje del görs en uppskattning på en horisontell skala. Tillsammans bygger dessa delar en bild av texternas repertoarer.

Genom att beskriva texternas repertoarer ges möjligheten att utvärdera dess didaktiska potential i relation till värdegrundens människosyn. Denna kartläggning kommer också att ligga till grund för min fortsatta studie.

Referenser

- Alkestrand, Malin (2016). *Magiska möjligheter: Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Göteborg: Makadam.
- Bab Bonde, Jessica (2018). *Vi kommer snart hem igen*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Colman, Penny (2007). A New Way to Look at Literature: A Visual Model for Analyzing Fiction and Nonfiction Texts. *Language arts*, 84 (3) s. 257–268.
- Kokkola, Lydia (2003). *Representing the Holocaust in Children's Literature*. Abingdon: Routledge.
- McCormick, Kathleen (1994). *The culture of reading and the teaching of English*. Manchester: Manchester Univ. Press.
- Ohlsson, Anders (2002). "Men ändå måste jag berätta" *Studier i skandinavisk förintelselitteratur*. Nora: Nya Doga.
- Sand Schneider, Susanne (2023). Repertoarer, didaktisk potential och två lättlästa barnböcker med anknytning till Förintelsen. *HumaNetten*, (51), s. 129–141.
- Schneider, Susanne (2008). *Läsaren och Förintelsen Gymnasieelevers reception av Imre Kertész Mannen utan öde*. Licentiatavhandling. Växjö: Växjö universitet.

Skolverket (2024). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet Lgr22*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=9718>

Wahldén, Christina (2018). *Spionen i äppelträdet*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Granitens vita gråt och stenars kval: poesi och geologi som didaktiska verktyg

Britt Johanne Farstad¹

¹ Högskolan i Gävle

Text: Projektet undersöker hur blivande lärare i svenska kan tränas i humanistisk och naturvetenskaplig kunskap genom arbete med lyrik, klimatrappporter och historia i geologi. Interventionsstudien undersöker om lyrik kan vara en ingång till ett naturintresse och om kunskap om naturen kan bli en ingång till ett litteraturintresse. Materialet är ämneslärarstudenters arbete med Harry Martinsons *Aniara: en revy om människan i tid och rum* (1956) och Mats Söderlunds *Eskatos: tystnaden tillhör inte oss* (2023). Studien består av fem delar. Del I: Forskningsdesign, syfte, frågeställningar, material och metoder. Del II: Skönlitterärt, teoretiskt och naturvetenskapligt material. Del III: Resultat från studenternas arbete med *Aniara*. Del IV: Resultat från studenternas arbete med *Eskatos*. Del V: Diskussion och resultat.

Syfte: att undersöka hur teman i *Aniara* och *Eskatos* kan användas för att aktivera klimatintresse.

Syfte: att undersöka hur teman som aktualiseras i *Aniara* och *Eskatos* kan användas i didaktiska och ämnesöverskridande syften. På vilka sätt kan lyriken väcka blivande lärares intresse för litteratur och klimatfrågor?

Forskningsfrågor:

- 1). Hur central är litteraturens roll när det gäller föreställningar om framtiden med dess möjligheter och utmaningar?
- 2). Vilka möjligheter ser ni i att arbeta med lyrik och didaktiska frågor med fokus på klimatet i er framtida undervisning?
- 3). Hur kan ett interaktivt arbete med lyrik, vetenskapliga rapporter och kreativt skrivande stimulera läs- och naturintresse?
- 4). På vilka sätt - om några - kan interaktivt lärande och arbetssätt bidra till engagemang i motsats till handlingsförlamning och mental ohälsa?

Metod: Interaktivt lärande. Lyrik, läsning, samtal, kreativt och analytiskt skrivande, klimatrappporter, geologi.

Teoretiska ramar: Interventionsstudien bygger på kritisk teori (Freire 2021), ekofiktion och ekokritik (Gaard 2017; Garrard, G. 2023; 2007; Goodbody & Johns-Putra 2019; Toivonen 2022). Antropocen (Guanio-Uluru 2019; UNESCO 2023; UNDP. 2022), pedagogiska och mång-/tvärvetenskapliga metoder (Assadourian 2017; Hernández-Serrano 2021 Bina *et al.*, 2016), delade visioner och kollektiv (Milkoreit 2017).

Resultat: Samlas in under vårterminen.

Referenser

I urval:

Ahlberg, S. (2021), *Teaching Literature in Times of Crisis*. NY: Routledge.

Ahlberg, S. (2024). *Magic, literature and climate pedagogy in a time of ecological crisis*. Bloomsbury Academic.

Assadourian, E., Project Director, (2017). *EarthEd: Rethinking Education on a Changing Planet*. Island Press. Worldwatch Institute. www.worldwatch.org.

Bina, O., Mateus, S., Pereira, L. & Caffa, A. (2016). The future imagined: exploring fiction as a means of reflecting on today's grand societal challenges and tomorrow's options. *Futures*. 86, 166-184 10.1016/j.futures.2016.05.009.

Brudin Borg, C., Wingård R. & Bruhn, J. red., (2024). *Contemporary Ecocritical Methods*. Lexington Books.

Brudin Borg C. & Elf, M., red., (2023). *Framtidsutopier: Noveller och kreativt skrivande*. h:ström - Text & Kultur AB. <https://www.gu.se/forskning/utopian-stories>

Bruhn, Jørgen (2020). Mind the Gap: Naturvetenskaplig kunskap och litteraturundervisning, i *Didaktiska perspektiv på hållbarhetsteman i barn- och ungdomslitteratur*, Löwe, Corina & Nilsson Skåve, Åsa red. Natur & Kultur

Cheng L. J., and Coauthors, (2025). Record high temperatures in the ocean in 2024. *Adv. Atmos. Sci.*, <https://doi.org/10.1007/s00376-025-4541-3>

Duailibi, M. (2006), "Ecological literacy: what are we talking about?", <https://www.proquest.com/docview/204595633?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Freire, P. (2021). *Pedagogy of hope: Reliving pedagogy of the oppressed*. Bloomsbury Academic.

Gartler *et al.*, (2025). A transdisciplinary, comparative analysis reveals key risks from Arctic permafrost thaw, <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01883-w>

Hickman et al. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey, *Lancet Planet Health* 2021;5:e863–73, DOI: 10.2139/ssrn.3918955

Packham, C. & Cohen, A. (2023). *Earth: Over 4 Billion Years in the Making*. William Collins.

Gaard, G. C. (2017). *Critical ecofeminism*. Lexington Books

Garrard, G. (2012), *Ecocriticism*, 2. uppl., Routledge.

Garrard, G. (2007). Ecocriticism and Education for Sustainability, i *Pedagogy Critical Approaches to Teaching Literature Language Composition and Culture*, 7(3) <https://doi.org/10.1215/15314200-2007-005>

Garrard, G. red., (2014), *The Oxford handbook of ecocriticism*. Oxford University Press

Glotfelty, C. & Fromm, H. red., (1996). *The Ecocriticism Reader. Landmarks in Literary Ecology*. University of Georgia Press

Goodbody, A. & Johns-Putra, A., red., (2019). *Cli-Fi. A Companion*. Peter Lang

Guanio-Uluru, L. (2019) 'Education for Sustainability: Developing Ecocritical Literature Circles in the Student Teacher Classroom', *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 10(1), pp. 5–19 DOI: 10.2478/dcse-2019-0002

Hernández-Serrano, M. J. (2021). *Teacher Education in the 21st Century - Emerging Skills for a Changing World*. InTech, e-bok: Doi10.5772/intechopen.91070

Milkoreit, M. (2017). "Imaginary Politics – Climate Change and Making the Future. Special Feature: Envisioning Sustainable Transitions." *Elementa: Science of the Anthropocene*. 5: 62.

Toivonen, H. (2022). Themes of climate change agency: a qualitative study on how people construct agency in relation to climate change. *Humanit Soc Sci Commun* 9. <https://doi.org/10.1057/s41599-022-01111-w>

UNESCO (2023). What you need to know about education for sustainable development. <https://www.unesco.org/en/education-sustainable-development/need-know>

UNDP. (2022). *New Threats to Human Security in the Anthropocene: Demanding Greater Solidarity*. Special Report, New York: United Nations Development Programme. <http://hs.hdr.undp.org/>

Åkerström, J. et al. (2024). *Generationsrapporten 2024. Ökad ekonomisk stress och minskat politiskt intresse: Unga prioriterar om och fokuserar inåt*. <https://www.ungdomsbarometern.se/rapportslapp-generationsrapporten-2024/>.

Gymnasieelevers perspektiv på engagemang i litteraturundervisning

Magnus Svensson¹

Eva Hultin¹, Elin Sundström Sjödin¹, Lina Samuelsson¹

¹ Mälardalens universitet

Text: När det nya betygssystemet införs i den svenska gymnasieskolan 2025 (Gy25) revideras också ämnesplanerna (Prop. 2021/22:36, 2021; Skolverket, 2024). I Gy25 betonas bildningsaspekter mer tydligt än tidigare och i svenskämnet kommer även skönlitteraturen och dess estetiska värden få ökad betydelse (Skolverket, 2023a, 2023b). Det kräver en litteraturundervisning som motiverar eleverna att läsa mycket och engagera sig i undervisningen på ett meningsfullt sätt men är också beroende av vilka bildningsideal som görs gällande i undervisningen. Detta sker i en kontext där det är stora skillnader mellan barns läsvanor beroende på socioekonomiska förhållanden och att allt färre ungdomar läser på fritiden (Andersson, 2023; Lärarstiftelsen, 2023; Mullis et al., 2023; OECD, 2023).

Med utgångspunkt i ett avhandlingsarbete som syftar till att undersöka och beskriva hur en litteraturundervisning som bidrar till elevernas bildning kan organiseras intervjuas 18 gymnasieelever på två gymnasieskolor utifrån en forskningsfråga om hur elever beskriver sina erfarenheter av engagemang i litteraturundervisning, med antagandet att personligt engagemang är en förutsättning för bildning. Intervjuerna transkriberas och analyseras i linje med reflexiv tematisk analys (Braun & Clarke, 2022). Detta innebär att teorier om bildningsideal och didaktik (t.ex. Gustavsson, 2017; Klafki, 2021; Schaffar, 2025; Sörlin, 2019; Uljens, 2023) samt lärande och engagemang (t.ex. Nystrand & Gamoran, 1991; Ryan & Deci, 2000; Wenger, 1998) blir relevanta för studien.

Preliminära resultat pekar på utmaningar med att läsa litteraturens klassiker. Eleverna har ofta ett instrumentellt engagemang i litteraturundervisningen och AI-tjänster och andra internetresurser gör att många elever undviker själva läsningen, även om de genomför ålagda uppgifter. Eleverna efterlyser framför allt större inflytande över vilka texter som läses i undervisningen.

Implikationer för litteraturundervisningen i svenskämnet diskuteras med stöd i tidigare forskning och i relation till bildningsideal som ett traderande av en kanon, respektive som en öppen process där en öppenhet mot det främmande och okända är en viktig aspekt.

Referenser

- Andersson, Y. (2023). *Ungar & medier*. Statens medieråd. <https://mediemyndigheten.se/rapporter-och-analyser/ungar-medier/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis : a practical guide*. SAGE.
- Gustavsson, B. (2017). *Bildningens dynamik : framväxt, dimensioner, mening*. Bokförlaget Korpen.
- Klafki, W. (2021). *Dannelsese teori og didaktik nye studier*. Klim.
- Lärarstiftelsen. (2023). *Ett läsvänligt hem : rapport 2023*. Lärarstiftelsen.
- Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., & Wry, E. (2023). *PIRLS 2021 International Results in Reading*. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center. <https://pirls2021.org/results>
- Nystrand, M., & Gamoran, A. (1991). Instructional Discourse, Student Engagement, and Literature Achievement. *Research in the Teaching of English*, 25(3), 261-290. <http://www.jstor.org/stable/40171413>

- OECD. (2023). *PISA 2022 Results (Volume I)*. <https://doi.org/doi:https://doi.org/10.1787/53f23881-en>
- Prop. 2021/22:36. (2021). *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2021/10/prop.-20212236>
- Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *The American psychologist*, 55, 68-78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Schaffar, B. (2025). *Anpassa eller frigöra : åtta studier om pedagogikens uppdrag*. Malmö University Press.
- Skolverket. (2023a). *Konsekvensutredning för gymnasieskolan och komvux på gymnasial nivå. Dnr 2023:21, 2020:1822*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/amnesbetyg-pa-gymnasial-niva---gy25/remisser-och-amnesplaner#h-sv-default-anchor>
- Skolverket. (2023b). *Svenska [Ämnesplan]*. Skolverket. Retrieved 2025-10-14 from <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne-gy2025?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVEN%26version%3D1%26tos%3Dgy%26origin%3Dgy2025&sv.url=12.467ba038192d14ade318a#anchor1>
- Skolverket. (2024). *Övergripande information om Gy25*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/forandringar-inom-skolomradet/gy25----amnesbetyg-pa-gymnasial-niva/overgripande-information-om-gy25>
- Sörlin, S. (2019). *Till bildningens försvar : den svåra konsten att veta tillsammans*. Natur & Kultur.
- Uljen, M. (2023). *Non-affirmative Theory of Education and Bildung*. Springer International Publishing.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice : learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.

H. C. Andersens forfatterskap og litteraturundervisning

Camilla Häbler¹

Barbro Bredesen Opset¹

¹ Høgskolen i Østfold, Norge

Text: H. C. Andersens forfatterskap er blant de rikeste og de mest mangfoldige i Skandinavia og inneholder eventyr som er kjent for barn og voksne over hele verden. Eventyrene hans formidles ofte i skolen og er å finne i læreverk og tekstsamlinger for ulike klassetrinn. I 2025 er det 220 år siden Andersen ble født og 150 år siden han døde. I den forbindelse utvikler vi, som gjesteredaktører, en temautgave om Andersens forfatterskap og dets relevans i skolen i tidsskriftet *ELLA – Education, Literature, Language – utdanning, litteratur, språk*. Artikkelsamlingen vil inneholde lesninger av Andersens tekster i lys av skolens verdigrunnlag, litteraturhistoriske vinklinger, samt utprøvinger av opplevelsesbasert og intermedial litteraturdydidaktikk.

Symposiet vil inneholde tre presentasjoner fra arbeidet med artikkelsamlingen, som er i en tidlig fase. Den første presentasjonen vil løfte frem aktuelle perspektiver fra artikkelsamlingen og sammenstille disse med annen forskning og didaktiske innfallsvinkler til Andersens forfatterskap (bla. Albu, 2021; Frandsen, 2019; Oxfeldt, 2005; Ringaard, 2019; Thomsen, 2019; Øster et al., 2004). Deretter vil vi presentere lesninger med følgende titler: Begjæret etter å være en annen. En lesning av «Den lille Havfrue» i lys av myter og dagens medieerfaringer og Vi er hverandres verden – om fellesskap i «Den grimme Ælling». Lesningene inkluderer didaktiske perspektiver knyttet til unges tekstkulturer, litteraturhistorie og skolens verdigrunnlag, slik det kommer til uttrykk i de tverrfaglige temaene «Demokrati og medborgerskap» og «Folkehelse og livsmestring» (Kunnskapsdepartementet 2024). Med utgangspunkt i presentasjonene vil vi invitere til en samtale om Andersens forfatterskap med disse innfallsvinklene:

- Kanon og verdenslitteratur i skolens litteratutvalg
- Litteraturhistorie i samtiden og samtiden i litteraturhistorie
- Litteraturundervisning og skolens verdigrunnlag

Symposiet vil kunne bidra til en aktualisering av Andersens forfatterskap som et eksempel på verdenslitteratur fra Norden. I tillegg vil symposiet utforske litteraturundervisning med litteraturhistoriske perspektiver som ramme for lesning og forståelse.

Ordstyrer: Barbro Bredesen Opset

Referanser

- Albu, M. (2021). The Conception of the World in Hans Christian Andersen's Fairy Tales. *Journal of humanistic and social studies*, XII(2), 29-43.
[https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%202%20\(24\)%202021-29-43.pdf](https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%202%20(24)%202021-29-43.pdf)
- Frandsen, J. N. (2019). Hans Christian Andersen: Human Values and Ethical Literature: An Introduction. *Forum for World Literature Studies*, 11(2). <http://www.fwls.org/Download/2019/0810/307.html>
- Jørgensen, S. B. (2022). *H.C. Andersen i Norge og Sverige. En undersøgelse af H.C. Andersens kulturelle og litterære betydninger i Norge og Sverige*. H. C. Andersen Centret.
- Kunnskapsdepartementet (2024). *Læreplan i norsk*. Fastsett som forskrift. Læreplanverket for norsk 2020. <https://www.udir.no/lk20/nor01-07>

- Oxfeldt, E. 2005. *Nordic Orientalism. Paris and the Cosmopolitan Imagination 1800–1900*. Museum Tusculanum Press.
- Ringgaard, D. (2019). Random Communities Cross-reading. Hans Christian Andersen in between Universality and Historicity. I A.-K. Bom, J. Bøggild, Frandsen, J. N. (Red.), *Hans Christian Andersen and Community*. University Press of Southern Denmark.
- Steinfeld, T., Aamotsbakken, B. & Claudi, M. B. (2022). *Litteraturkanon i norskfaget – historiske liner, aktuelle utfordringer*. Fagbokforlaget.
- Thomsen, T. B. (2019). *Menneske, natur og materialitet i H.C. Andersens forfatterskab*. Forlaget Spring.
- Vold, T. (2019). *Å lese verden. Fra imperieblikk og postkolonialisme til verdenslitteratur og økokritikk*. Universitetsforlaget.
- Øster, A., Wentzel, K. Lund, J. Lilleør, K., Weinreich, T. Grum-Schwensen, A., Christensen, N., Laursen, O. & Skyggebjerg, A. K. (2004). *Det er ganske vist! Læreren bog om H.C. Andersen*. Center for børnelitteratur. Roskilde Universitetsforlag.

H. C. Andersens eventyr og mangfoldig litteraturundervisning

Camilla Häbler¹

Barbro Bredesen Opset¹

¹ Høgskolen i Østfold, Norge

Text: Hans Christians Andersens (1805-1875) forfatterskap inneholder litteraturhistoriske tekster som fremdeles er kjent over hele verden, som er levende i vår samtid og leses i skolen. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at Andersens eventyr gjenfinnes i tekstsamlinger for grunnskolen i Norge og elever kan oppleve stadig nye adaptasjoner i form av teateroppføringer, bildebøker og filmer. I anledning av at 2025 er et markeringsår for Andersen, tok vi initiativ til et forskningsprosjekt om Andersens forfatterskap og dets relevans i skolen. Arbeidet vil lede til en artikkelsamling i tidsskriftet *ELLA – Education, Literature, Language – utdanning, litteratur, språk*, der vi er gjesteredaktører.

Med Andersens aktualitet og med det pågående arbeidet med artikkelsamlingen som bakteppe, vil vi i denne presentasjonen diskutere et utvalg perspektiver i relasjon til annen Andersen-forskning (eksempelvis Albu, 2021; Thomsen, 2019; Frandsen, 2019; Oxfeldt, 2009; Ringgaard, 2019). Disse perspektivene er:

- Andersens eventyr og undervisning (bla. i lys av «Den grimme Ælling» og «Vanddraaben»)
- Andersens eventyr og intermedialitet (bla. i lys av adaptasjoner av «Sneedronningen»)
- Andersens eventyr og tematiske innganger (bla. til «Den lille Pige med Svovlstikkerne» og «Den lille Havfrue»)

I presentasjonen vil vi gi eksempler på hvordan lesning av Andersens eventyr har potensiale for å ivareta spennet i arbeidet med tekster som, på den ene siden, kan være lystbetonte, underholdende og engasjerende og på den andre siden, kan være krevende og innebære motstand (bla. Fredwall et al., 2022; Henkel, 2023; Øster et al., 2004; Oxfeldt, 2009). Vi vil drøfte i hvilken grad Andersens

eventyr etter 200 år fremdeles kan være et utgangspunkt for en mangfoldig litteraturundervisning, skape leselyst og undring, samt gi inspirasjon og fantasi.

Referanser

- Albu, M. (2021). The Conception of the World in Hans Christian Andersen's Fairy Tales. *Journal of humanistic and social studies*, XII(2), 29-43.
[https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%202%20\(24\)%202021-29-43.pdf](https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%202%20(24)%202021-29-43.pdf)
- Frandsen, J. N. (2019). Hans Christian Andersen: Human Values and Ethical Literature: An Introduction. *Forum for World Literature Studies*, 11(2)
- Fredwall, I. E., Moseid, E. A. & Slettan, S. (Red.), (2022). *Elevene og litteraturen. Estetisk lesing på barnetrinnet*. Cappelen Damm Akademisk.
- Henkel, A. Q. (2023). *Børnelitteratur i en medietid. Mellemværender mellem litteraturteorier, udtryksformer og læsere*. Samfundslitteratur.
- Oxfeldt, E. (2006) *H. C. Andersen. Eventyr, kunst og modernitet*. Fagbokforlaget
- Oxfeldt, E. (2009). *H.C. Andersens eventyr på film*. Syddansk Universitetsforlag
- Ringgaard, D. (2019). Random Communities Cross-reading. I Hans Christian Andersen and Community. Syddansk Universitetsforlag
- Øster, A., Wentzel, K. Lund, J. Lilleør, K., Weinreich, T. Grum-Schwensen, A., Christensen, N., Laursen, O. & Skyggebjerg, A. K. (2004). *Det er ganske vist! Lærers bog om H.C. Andersen*. Center for børnelitteratur. Roskilde Universitetsforlag.

Begjæret etter å være en annen. En lesning av «Den lille Havfrue» i lys myter og av dagens medieerfaringer

Barbro Bredesen Opset¹

¹ Høgskolen i Østfold, Norge

Text: Eventyret «Den lille Havfrue» (1837) er kjent i mange områder i verden, og nye publiseringer og adaptasjoner bærer bud om en aktualitet over snart to århundrer. Eventyret er et eksempel på verdenslitteratur som skildrer erfaringer også unge i dag står i, som skildringer av lengsel og drømmer som kjennes håpløst uoverkommelige.

Jeg vil løfte frem noen aspekter ved eventyret og vise hvordan man ved å arbeide med eventyret i skolen har muligheten til å komme tett på tematikk som mennesker har søkt løsninger på gjennom litteraturhistorien. I denne lesningen av Andersens eventyr vil jeg bla fremheve koblinger til den greske mytologien, med særlig vekt på allegoriske koblinger til myten om Ekko og Narkissos, slik den fremkommer i den romerske poeten Ovids (43 fvt – 17 evt) *Metamorfoser* (2024).

Vi lever i en mediesituasjon i dag som er dramatisk forskjellig fra 1800-tallets kontekst, som Andersens eventyr ble til i. Problematisk element ved dagens mediesituasjon som er fremhevet (bla. av Grøndahl & Dahl, 2021, og Lindgren, 2021) er blant annet betraktningen av andres liv i sosiale medier og problematikk denne synligheten kan føre til, eksempelvis overdrevet fokus på seg selv.

I denne artikkelen vil jeg gjennomføre en analyse av «Den lille Havfrue» med tanke på et utvalg av disse erfaringene: Opplevelsen av å være avgrenset, være i en annen dimensjon og ønsket om å

sprengre grensene og bli en del av en annen realitet, med fare for selvutslettelse. Jeg vil utforske hvordan dagens lesere, med blikk, preget av digitalisering og sosiale medier bidrar til nye perspektiver for unge i dag. Med disse perspektivene vil jeg synliggjøre potensielt nye lag til lesning av eventyret og samtidig fremheve erfaringer som er gjenkjennelig for unge gjennom historien.

Referanser

Andersen, Hans Christian (1837). "Den lille havfrue". Det kongelige bibliotek.

[http://wayback-](http://wayback-01.kb.dk/wayback/20101108104437/http://www2.kb.dk/elib/lit/dan/andersen/eventyr.dsl/hcaev008.htm)

01.kb.dk/wayback/20101108104437/http://www2.kb.dk/elib/lit/dan/andersen/eventyr.dsl/hcaev008.h
tm

Andersen, Frits (2023). *Det Transatlantiske Kabel*. H.C Andersen Den store søslange. I *Underværker*. Aarhus Universitetsforlag

Andersen, Frits (2023). *Kalejdoskopiske billeder*. H.C. Andersen *Dryaden*. I *Underværker*. Aarhus Universitetsforlag

Campbell, J. *Pathways to bliss: Mythology and Personal Transformation*. Novato, CA: New World Library, 2004

Dahlerup, Pil, Ulla Thomsen, Sabrina Soracco, Niels Ingwersen, Faith Ingwersen, Gregory Nybo and Pil Dahlerup. *SPLASH!: SIX VIEWS OF "THE LITTLE MERMAID"*

Grøndahl, Pål og Alv A. Dahl (2021). *Narsissisme*. Universitetsforlaget

Lindgren, Lena (2021). *Ekko. Et essay om algorytmer og begjær*. Gyldendal norsk forlag

Ovid (2024). *Metamorfoser*. Oversatt av Thea Seliaas Thorsen. Gyldendal norsk forlag.

Vi er hverandres verden – om fellesskap i H. C. Andersens eventyr «Den grimme Ælling» (1844)

Camilla Häbler¹

¹ Høgskolen i Østfold, Norge

Text: Fremstillinger av fellesskap og utenforskap gjennomsyrrer litteraturhistorien, fra Ibsens drama via Hamsun, Sandemose og Vesaas til Shaker og Tiller. Litteraturen forteller om ulike former for utenforskap, tilhørighet og fellesskap, om hvor vanskelig det kan være å leve sammen, og hvor viktig det er at vi får det til.

I presentasjonen, som rommer en tekstanalytisk og en didaktisk innretning, leser jeg Andersens eventyr «Den grimme Ælling» (1844) som en fortelling om utenforskap og ensomhet, men også som en fortelling om fellesskap i tilblivelse. I analysen fungerer begreper som samhold, interaksjon og identifikasjon som omdreiningspunkt. Analysen får en didaktisk innramming ved jeg angir hvordan tematiske tråder i eventyret kan trekkes mot tverrfaglig tematikk om folkehelse og livsmestring og demokrati og medborgerskap, som begge er definert i det norske læreplanverkets overordnede del (Kunnskapsdepartementet, 2017) og som begge omhandler individets relasjon til seg selv og til andre.

Teoretiske samtalepartnere i presentasjonen er Martha Nussbaums politiske filosofi, som underbygger inkludering og likeverd, og som tilbyr et teoretisk fundament for å forstå medborgerskap, samt hennes tenkning omkring følelsenes betydning som grunnlag for moralske handlinger i det offentlige liv, og Mikhail Bakhtins teorier om menneskets dialogiske natur, forstått

som at vi er sosiale vesener som må interagere med hverandre.

Ved å lese tekster som berører spørsmål om inkludering og ekskludering, fellesskap og utenforskap kan det skapes rom for å diskutere opplevelsen av å tilhøre et fellesskap. Videre kan forståelse av prosessene som fremmer og hemmer fellesskap, gjøre oss mer oppmerksomme på handlinger i hverdagen, og hvordan disse kan bidra til å forme fellesskap. Når vi anerkjenner at fellesskap blir til og utvikles gjennom våre handlinger, gir det oss både en mulighet og et ansvar for å bygge dem sammen.

Referanser

- Albu, M. (2021). The Conception of the World in Hans Christian Andersen's Fairy Tales. *Journal of humanistic and social studies*, XII(2), 29-43. Digitalt tilgjengelig her: [https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%20\(24\)%202021-29-43.pdf](https://www.jhss.ro/downloads/24/articles/vol%2012%20no%20(24)%202021-29-43.pdf)
- Andersen, H. (1844). «Den grimme Ælling». Digitalt tilgjengelig her: <http://wayback-01.kb.dk/wayback/20101105080257/http://www2.kb.dk/elib/lit/dan/andersen/eventyr.dsl/hcaev025.htm>
- Bachtin, M. (2000). *Författaren och hjälten i den estetiska verksamheten*. (K. Öberg Lindsten, Overs.). Anthropos.
- Bom, A. K. (2019). Hans Christian Andersen between community and commons. "The Ugly Duckling" and "The Fir Tree" revisited. I A.-K. Bom, J. Bøggild, Frandsen, J. N. (Red.), *Hans Christian Andersen and Community*. University Press of Southern Denmark.
- Bom A. K. & Schaffalitzky, C. (2019). Is the ugly duckling a hero? Philosophical inquiry as an approach to Hans Christian Andersen's fairy tales in Danish primary school teaching. *Forum for World Literature Studies*, 11(2), 226-241. Digitalt tilgjengelig her: <https://www.fwls.org/uploads/soft/210602/10481-210602163934.pdf>
- Březinová, H. (2019). A Community Incommunicado. On Troubled Communication in Hans Christian Andersen's Fairy Tales. I A.-K. Bom, J. Bøggild, Frandsen, J. N. (Red.), *Hans Christian Andersen and Community*. University Press of Southern Denmark.
- Børtnes, J. (2001). Bakhtin, dialogen og den andre. *Dialog, samspel og læring*. I O. Dysthe (Red.), Abstrakt forlag.
- Claudi, B. (2024). Baklengs inn i fortida? Om fellesskap, medborgerskap og demokrati i litteraturundervisningen. *Norsklæreren. Tidsskrift for språk, litteratur og didaktikk*. 2/2024, 14-21.
- Frandsen, J. N. (2019). Hans Christian Andersen: Human Values and Ethical Literature: An Introduction. *Forum for World Literature Studies*, 11(2), 179-180.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
- Nussbaum, M. (1997). *Cultivating humanity*. Harvard University Press.
- Nussbaum, M.C. (2007). *Frontiers of justice: disability, nationality, species membership*. Belknap Press of Harvard University Press.
- Nussbaum, M.C. (2013). *Political emotions: why love matters for justice*. Harvard University Press.
- Nussbaum, M. (2016). *Litteraturens etikk. Følelser og forestillingsevne*. (Utvalg og innledning av Irene Engelstad. A. Øye, Overs.). Pax Forlag. (Opprinnelig utgitt i seks verk 1986-2010).
- Schaffalitzky, C. & Bom, A. K. (2021). Philosophical dialogues on Hans Christian Andersen's Fairy Tales: A case study of P4C manuals. *Childhood & Philosophy*, 17, 1-19. Digitalt

tilgjengelig her:

https://findresearcher.sdu.dk/ws/portalfiles/portal/192097611/54386_218149_1_PB.pdf

Tjora, A. (2018). *Hva er fellesskap*. Universitetsforlaget.

Hur ska elever lära sig att föra resonemang om samband mellan litterära verk och de historiska sammanhang de tillkommit i?

Anton Lindström¹

¹ Örebro universitet

Text: I Gy25 specificeras varken vilken litteratur som ska läsas i litteraturhistorieundervisningen, eller varför litteraturen ska läsas. Nytt är dock betoningen på elevens förmåga att föra *resonemang* om sambanden mellan litterära verk och de *sammanhang* de tillkommit i, vilket aktualiserar frågan om vad sådana resonemang egentligen innebär och vilken typ av sammanhang som avses. Läroböcker fyller en normerande funktion för litteraturundervisningen (Johansson 2022, Ullström 2009) och idag görs stora satsningar på analoga läromedel (regeringen.se, 2024-09-17). Det framstår därmed som angeläget att undersöka hur litteraturhistoriska läroböcker stimulerar eleven att föra resonemang om äldre litterära texter.

I mitt pågående avhandlingsprojekt undersöker jag utifrån ett material bestående av litteraturhistoriska översiktsverk för Gy25, hur litteraturhistoria framställs, motiveras och problematiseras, samt vilka förväntningar översiktsverken har på mottagaren vad gäller läsning och bearbetning av äldre litterära texter.

I projektet operationaliseras de didaktiska grundfrågorna. *Vad-frågan* knyts till beräkningar av läroböckernas texturval, vilket utgör en grund för den kvalitativa textanalysen. I *varför-frågan* inbegrips inte bara hur litteraturhistoriestudiet och texturvalet motiveras, utan också läroböckernas självreflexiva inslag kring framställningarna. *Hur-frågan* riktas till läroböckernas uppgifter för att synliggöra vilken litterär kompetens de stimulerar till (Torell 2002, Rosenblatt 2002, Langer 2017). Här diskuteras även hur historisk contextualisering (Kjellgren 2022), historiserande läsningar (Skarstein 2022) och (litteratur)historisk resonemangsförmåga (Persson & Berg 2021) yttrar sig. Uppgifterna analyseras enligt modellen *explore, categorise, select* och *interpret* (Morrisson 2019). I analysen inbegrips *vem-frågan*, vilken knyts till lärobokens modelläsare (Eco 2008/1979).

I föredraget presenteras delar av de preliminära forskningsresultaten från analysen av *Punkt Litteraturhistoria*. I fokus står frågan om hur det specifikt litteraturhistoriska lärandet kommer till uttryck i läroboken. Tentativa resultat visar att läroboken i hög grad präglas av samtidsorienterade och *icke-historiserande* frågor, vilka nyttiggör litteraturen som stimuli för reflektioner kring dagsaktuella samhällsfrågor, snarare än att träna eleverna i ett kontextuellt tänkande.

Referenser

- Düringer, Cecilia. (2021). *Punkt Litteraturhistoria*. Stockholm: Natur & Kultur. (Första upplagens femte tryckning, märkt "Gy25").
- Eco, Umberto. (2008/1979). Modelläsaren. I: Claes Entzenberg & Cecilia Hansson (red.), *Modern litteraturteori: Från rysk formalism till dekonstruktion. Del 2* (2 uppl. , s. 120–137). Lund: Studentlitteratur.

- Johansson, Jonas. (2022). *Litteraturhistoriskt undervisningsinnehåll – introduktion och respons*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Kjellgren, Adam (2022). Kontext och kritik. I: Bergwik, Staffan, Holmberg, Linn & Dirke, Karin (red.) (2022). *Konsten att kontextualisera: om historisk förståelse och meningsskapande*. Stockholm: Stockholm University Press
- Langer, Judith A. (2017). *Litterära föreställningsvärldar: litteraturundervisning och litterär förståelse*. Göteborg: Daidalos.
- Morrisson, Aimée (2019). Social, Media, Life Writing: Online Lives at Scale, Up Close, and In Context. I: Douglas, Kate & Barnwell, Ashley (red.) (2019). *Research methodologies for auto/biography studies*. New York, NY: Routledge
- Persson, Anders & Berg, Mikael (2021). Historiskt resonande i skolan. En färdigdefinierad kompetens, en fråga om moralisk fostran eller en möjlighet att vidga elevers förståelse av vad som kan vara? I: Ludvigsson, David & Andersson Hult, Lars (red.) (2021). *Att bedöma i historieämnet: perspektiv på historisk kunskap, bedömning och prov*. Uddevalla: Historielärarnas förening
- Regeringen, pressmeddelande. (2024-09-17). Stora satsningar på skolan i budgeten. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/stora-satsningar-pa-skolan-i-budgeten/>
- Rosenblatt, Louise M. (2002). *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. Lund: Studentlitteratur.
- Skarstein, Dag (2022). Litteraturhistorie som mål og middel. I: Claudi, Mads Breckan & Norendal, Audhild (red.) (2022). *Litteraturhistoriske muligheter: i forskning og undervisning*. Oslo: Universitetsforlaget
- Torell, Örjan. (2002). *Hur gör man en litteraturläsare?: om skolans litteraturundervisning i Sverige, Ryssland och Finland* (Örjan Torell Ed.). Härnösand Institutionen för humaniora, Mitthögskolan.
- Ullström, Sten-Olof. (2009). Frågor om litteratur - om uppgiftskulturen i gymnasieskolan. I: *Läsa bör man...? - den skönlitterära texten i skola och lärarutbildning* (s. 116–143). Stockholm: Liber.

Hästboken som exempel på genreböckers didaktiska potential i skolans litteraturundervisning och värdegrundsarbete

Helen Asklund¹

Ann-Sofie Persson², Lena Manderstedt³

¹ Institutionen för humaniora och samhällsvetenskap vid Mittuniversitetet

² Institutionen för kultur och samhälle, Linköpings universitet

³ Institutionen för hälsa, lärande och teknik, Luleå tekniska universitet

Text: Hästboken är en genre som utgör en väsentlig del av den litterära repertoaren hos sina läsare, vilka ofta befinner sig i mellanstadieåldern. Likaså ingjuter den både mod och trygghet i sina läsare då den möjliggör bearbetning av händelser de själva varit med om eller inte vetat hur de ska hantera. I vår pågående undersökning som bygger på ett femtiotal intervjuer med hästboksläsare är detta ett resultat (Manderstedt, Persson & Asklund 2025 [forthcoming]; Manderstedt, Asklund & Persson 2021). De hästboksläsare vi intervjuat framhåller även att de genom att få läsa om sitt intresse överhuvudtaget blir mer motiverade att läsa. Genren gestaltar dessutom goda förebilder då hästböckerna ofta handlar om modiga och ansvarstagande unga människor som både behandlar andra människor och hästar väl (Hedenborg 2006; Asklund 2013). Vi menar därför att hästboken har en didaktisk funktion i att motivera till läsning och bidra till diskussion om värdegrundsfrågor såsom vad det innebär att vara en bra kompis och en ansvarstagande individ i relation till både andra människor och djur. Dessutom finns hos hästboken potential att identifiera och utmana olika normer och stereotyper i vår omvärld. Allt detta är i hög grad relevant ur ett undervisningsperspektiv, exempelvis i svenskämnet där eleverna ska ges möjlighet att utveckla den egna identiteten men också få en förståelse för omvärlden (Lgr22, s. 230), men även mer generellt i skolans värdegrundsarbete. Syftet med vår presentation är mot denna bakgrund att diskutera hur genreböcker, såsom hästböcker, kan användas som ett didaktiskt redskap i litteraturundervisningen och andra skolämnen. Frågor vi vill diskutera är följande: I vilka didaktiska sammanhang är hästböcker och andra genreböcker relevanta? Hur kan de användas och med vilket syfte?

Referenser

Asklund, Helen (2013). Hästflickan i förändring i Linn Hallbergs och Pia Hagmars hästböcker. *Flicktion: perspektiv på flickan i fiktionen*, s. 243-257

Hedenborg, Susanna (2006). Från Den svarta hingsten till Klara, färdiga, gå: stallbackskultur i hästboken under andra hälften av 1900-talet. *Barnboken*. 2006(29):1, s. 20-33.

<http://dx.doi.org/10.14811/clr.v29i1.96>

Manderstedt, Lena, Persson, Ann-Sofie & Asklund, Helen (forthcoming 2025). *I galopp genom vardag och äventyr: läsarupplevelser av hästböcker*. Planerad utgivning på Makadam 2025.

Manderstedt, Lena, Asklund, Helen & Persson, Ann-Sofie (2021). Hästboken - en älskad men bortglömd genre [Elektronisk resurs]. *Svenskläraren. Tidskrift för svenskundervisning*, 3, s. 24-25. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-87832>

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 (Lgr22). Upplaga 1 (2022). [Stockholm]: Skolverket

Högstadielärares erfarenheter av läsning som aktivitet

Daniel Blixt¹

¹ Institutionen för pedagogik och didaktik, Stockholms universitet

Text: Inledning och syfte

Detta abstrakt är en beskrivning av mitt pågående avhandlingsarbete där syftet är att bidra med kunskap om niondeklassares erfarenheter av läsning som aktivitet. Syftet uppnås genom att jag undersöker niondeklassares så kallade berättade erfarenheter (Bruner, 1991; Bamberg, 2006) av läsning som aktivitet i en gruppinteraktion med andra elever och med mig. Data utgörs av sexton fokusgruppsintervjuer i olika delar av Sverige.

Teori och metod

Undersökningens metodologiska fokus är berättande i interaktion inom den narrativa forskningsansatsen utifrån antagandet att det är i berättande form som människor förstår och gestaltar sina liv, att berättandet konstrueras tillsammans med närvarande eller inbillade åhörare, och att berättandet sker i relation till kulturella, sociala och historiska kontexter (Bruner, 1991; Ochs & Capps, 2002; Mishler, 1999/2004; Bamberg, 2004; Georgakopoulou, 2007; Riessman, 2008; Frank, 2012). Erfarenhet förstås alltså som det innehåll som skapas och gestaltas i berättelser.

Bärande i analysen är positioneringsteorin (Harré & Davies, 1990; Bamberg, 1997) för att undersöka hur eleverna positionerar sig själva och andra gentemot läsning som aktivitet. Andra analysresurser är tolkningsrepertoarer (Potter & Wetherell, 1987) och ideologiska dilemman (Billig et al, 1988). Genom att undersöka hur eleverna väljer att organisera sina berättade erfarenheter, hur de positionerar sig gentemot publiken och hur anammar, förhandlar eller avvisar kulturellt legitimerade sätt att ta om läsning, kan vi få en bild av deras erfarenheter av läsning är konstruerade.

Preliminära resultat

Generellt beskriver eleverna barndomen som en bekymmerfri tid, där skolan var rolig och utan krav och läsandet skedde utifrån lust. Detta diskursiva mönster återkommer i alla 16 fokusgruppintervjuer. Mot denna positiva läsupplevelse står en hotande nutid, nu när de är äldre, då läsning är svårare och individuell. Man kan även se hur elevernas berättande ideligen samkonstrueras med oss som publik genom initiering, bidrag till handlingen och utvärdering i formen av karaktärsbedömning och delade berättelser (Georgakopoulou, 2007).

Referenser

- Bamberg, M. (1997). Positioning between structure and performance. *Journal of Narrative and Life History*, 7, 335–342
- Bamberg, M. (2004) Talk, small stories, and adolescent identities. *Human development*, 47(6), 366–369
- Bamberg, M. (2006). Stories. Big or small. Why do we care. *Narrative inquiry*, 16(1), 139–147

- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological dilemmas: A social psychology of everyday thinking*. Sage Publications.
- Bruner, J. (1991) The narrative construction of reality. *Critical inquiry*, 18(1), 1-21.
- Frank, A. (2012) Practicing Dialogical Narrative Analysis, In J.A. Holstein & J.F. Gubrium *Varieties of Narrative analysis*, SAGE: London.
- Georgakopoulou, A. (2007) Small Stories, Interaction and Identities. *Studies in Narrative*, 8. John Benjamin Publishing Company
- Harré, R. & Davies, B. (1990). Positioning: The discursive production of selves. *Journal for the theory of social behaviour*, 20(1), 43-63.
- Mishler, E. G. (1999/2004) *Storylines. Craftartists' Narratives of Identity*. Georgia: Harvard University Press.
- Ochs, E & Capps, L. (2002) *Living Narrative. Creating Lives in Everyday Storytelling*. London: Harvard University Press
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. Sage.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage.

Identifikation och litterär kompetens – poesin i gymnasiets svenska som andraspråk?

Jörgen Mattlar¹

¹ Uppsala universitet Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi

Text: Studien utgår ifrån den övergripande frågan om hur poesididaktiken formuleras i gymnasieläromedel i svenska som andraspråk (SVA). Svenskämnets läromedel på studieförberedande och yrkesinriktade program skiljer sig åt vad gäller litteraturinnehållet (Lilja Waltå, 2016) medan SVA-läromedlens innehåll endast har studerats i begränsad utsträckning och inte med litteraturredidaktiskt fokus (Mattlar, 2008; Blomquists, 2024). Frågan som ställs är hur den påbjudna poesiundervisningen (Gy11/Gy25) kommer till uttryck i SVA-ämnet vars målgrupp förenas av att de har svenska som andraspråk och nästan undantagslöst har utländsk bakgrund.

Syftet med studien är att genom läromedelsanalys generera kunskap om de poesididaktiska intentioner som framträder i SVA-ämnet och på vilket sätt poesididaktiken potentiellt är SVA-specifik. Mer konkret gäller det exempelvis hur poesin som genre definieras, vilken poesi som finns representerad och slutligen vilka kategorier av uppgifter som finns i anslutning till poesin.

Studien utgår ifrån ett läroplansteoretiskt ramverk som innebär att läroboken ses som en tolkning och konkretisering av läroplanen (Tholey & Rijlaarsdam, 2002). Läroboken blir därmed en *de facto curriculum* (Oates, 2014, 2021) eller *perceived curricula* (Goodlad, 1979). Utöver det läroplansteoretiska ramverket kommer analysen att pröva Torells schematiska modellbeskrivning av litterär kompetens (2002), det målgruppspecifika prövas mot begreppet *identifikation* (jfr. Malmgren, 1984).

Metoden i studien är en deskriptiv innehållsanalys av läromedlens textinnehåll med vissa kvantitativa inslag. Empirin i den aktuella studien är uteslutande analoga läroböcker publicerade efter 2011 och som kvalificerar sig som läromedel enligt aktuell skollag och kan definieras som primär pedagogisk text (jfr Mattlar, 2025).

De preliminära resultaten visar att läroböckernas definitioner av poesigenren varierar mycket och att poesirepresentationen i läroböckerna huvudsakligen följer en litteraturhistorisk tradition med namnkunniga svenska och västerländska poeter och är inte specifikt anpassade efter målgruppen, exempelvis genom att flertalet poeters kulturella ursprung skulle bryta mot en svensk deskriptiv skolbokskanon. Läromedelsuppgifterna visar delvis prov på målgruppsrelaterade konstruktioner som relaterar till elevernas två-/flerspråkiga kompetenser.

Referenser

- Blomquist, Sonja. (2024). *Meningserbjudanden om metaforiskt språk i ämnet svenska som andraspråk i gymnasieskolan*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2024. Uppsala.
- Goodlad, John I. (red.) (1979). *Curriculum inquiry: the study of curriculum practice*. New York: McGraw-Hill
- Lilja Waltå, Katrin (2016). *"Äger du en skruvmejsel?": litteraturstudiets roll i läromedel för gymnasiets yrkesinriktade program under Lpf 94 och Gy 2011*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2016
- Malmgren, Lars-Göran (1984). *Den konstiga konsten: en genomgång av några aktuella teorier om litteraturreception*. Lund: Pedagogiska gruppen, Litteraturvetenskapliga inst., Univ.

- Mattlar, Jörgen (2025). *Läromedel som didaktisk resurs: med läroboken i fokus*. Stockholm: Natur & kultur
- Mattlar, Jörgen. (2008). *Skolbokspropaganda? en ideologianalys av läroböcker i svenska som andraspråk (1995-2005)*. Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2008. Uppsala.
- Oates, Tim (2014). "Why textbooks count. A Policy Paper" *Cambridge Assessment*. University of Cambridge
- Oates, Tim m.fl. (2021). "Changing texts – an international review of research on textbooks and related materials". Cambridge University Press & Assessment Research Report. Cambridge, UK: Cambridge University Press & Assessment.
- Tholey, Marita & Rijlaarsdam, Gert (2002) "A heuristic model for the evaluation of textbooks", in Selander, Staffan, Tholey, Marita & Lorentzen, Svein (eds.) *New educational media and textbooks. The 2nd IARTEM Volume*. Stockholm: Stockholm Library of Curriculum Studies, vol. 9.
- Torell, Örjan & Torell, Örjan (2002). *Hur gör man en litteraturläsare? om skolans litteraturundervisning i Sverige, Ryssland och Finland*. Härnösand: Institutionen för humaniora, Mitthögskolan

Jaget och avataren: Att möta sig själv i datorspelet

Niclas Siljelöf¹

¹ Luleå tekniska universitet. Institutionen för hälsa, lärande och teknik. Sverige.

Text: Svenska ungdomar växer idag upp i ett samhälle präglad av många medier (jfr Statens medieråd, 2023), vilket skapar helt nya utmaningar och möjligheter i relation till svenskämnets litteraturundervisning. Därför finns det skäl att undersöka tillämpningen av olika medier som en del av ämnesstoffet. Datorspelande är ett tänkbart alternativ i undervisningen, särskilt med tanke på den frekventa konsumtion som existerar på fritiden (Lundström & Svensson, 2017).

Datorspels narrativ kännetecknas av deras multiforma gränssnitt, det vill säga interaktion med berättelsen formar berättelsens utfall (Murray, 1997). Detta medför en rörelse i läsarpositionen, där spelaren ständigt rör sig mellan jaget och protagonisten. En sådan förskjutning gör att ”jag” kan förstås som själva spelaren, spelarens avatar, eller i vissa fall både och på samma gång. Eftersom multiforma berättelser skapar möjligheter för jaget att ständigt förflyttas i relation till avataren finns det skäl att undersöka vad denna rörelse innebär i relation till förståelsen av berättelsen utifrån ett svenskämnesperspektiv.

Föredraget presenterar hur denna rörelse ser ut hos elever som samtalar efter att ha spelat *The Walking Dead*. För att undersöka och förstå elevers rörelser mellan jaget och avataren används Felskis (2008; 2020) begrepp *igenkänning*. Genom detta begrepp går det att utröna hur olika rörelser används för att närma sig och distansera sig från olika moraliska aspekter i spelet. Slutligen diskuteras detta utifrån Nussbaums (1997; 2010) begrepp *narrativ fantasi*, för att problematisera de implikationer dessa rörelser kan ha för skolväsendets värdegrundsuppdrag.

Referenser

- Felski, R. (2008). *Uses of literature*. Malden, Mass.: Blackwell Pub.
- Felski, R. (2020). *Hooked: art and attachment*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lundström, S., & Svensson, A. (2017). Ungdomars fiktionsvanor. *Forskning om undervisning och lärande*, 2(5), 30-51.
- Nussbaum, M.C. (1997). *Cultivating humanity: a classical defense of reform in liberal education*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Nussbaum, M.C. (2010). *Not for profit: why democracy needs the humanities*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Kafka möter Karlsson – att läsa, reflektera och skriva för insikt och utblick

Viktoria Waagaard¹

¹ Högskolan Dalarna

Text: I studien undersöks hur svenskämnesspråkligt och litterärt tänkande kan komma till uttryck i elevtexter efter läsning av sakprosa- och skönlitterära texter, följt av reflektion och skrivande. Studien genomfördes på gymnasieskolans industritekniska program, där ett ”testnationellt prov” genomfördes som förberedelse inför det nationella provet, svenska 3.

Syftet med studien är att undersöka hur eleverna anknyter till svenskämnesspråkliga och litterära begrepp och hur efterföljande tankar kan komma till uttryck i elevtexter, i en undervisning med fokus på vetenskapligt skrivande och sakprosa, kombinerat med läsning av skönlitteratur, reflektioner och skrivande. Ytterligare ett syfte är att stimulera elevers intresse och engagemang för läsning genom diskussioner och analys. Ovanstående syfte sammanfattas i frågeställningarna:

- På vilka sätt kan svenskämnesspråkligt och litterärt tänkande komma till uttryck i elevtexter, när det gäller skrivande som bygger på sakprosa och skönlitterärt läsande med efterföljande reflektioner?
- Vilka likheter och skillnader framträder i olika elevtexter, när det gäller uttryck för svenskämnesspråkliga och litterära begrepp, exempelvis symbolik, perspektivförskjutning och möjlighetshorisonter?

Kursen svenska 3 är inriktad på vetenskapligt skrivande. Ett alltför formaliserat ”mallskrivande” kan utgöra hinder för fördjupade reflektioner och perspektivbyte (jfr Langer, 2017), medan en kombination av vetenskapligt skrivande och skönlitteratur, i kombination med reflektion, kan hjälpa studenterna att förskjuta eller byta perspektiv och utforska möjlighetshorisonter (Langer, 2011, 2017; Moje, 2007; Molloy, 2018).

Eleverna läste, diskuterade och reflekterade över sakprosatexter om vetenskapligt skrivande och livsfrågor. Därefter lästes två skönlitterära noveller: *Förvandlingen* av Franz Kafka (1915), en världslitteraturklassiker, samt *Huvudsaken* av Jonas Karlsson (2011), inhemsk och tidstypisk. 13 elevtexter analyserades genom litterära såväl som språkligt inriktade begrepp, med fokus på elevers uttryck för symbolik, perspektivförskjutning och möjlighetshorisonter (Langer, 2011, 2017; Nikolajeva, 1998). Resultaten visar att eleverna strävar efter att skriva formellt och förmedla tankar och resonemang kring symbolik, perspektivförskjutning och möjlighetshorisonter, men att sådana tankar och resonemang kan skymmas av textens språkligt inkorrekt yta.

Referenser

- Kafka, F. (1915). *Förvandlingen*. Bakhåll.
- Karlsson, J. (2011). *Huvudsaken*. Ur *Spelreglerna*. (2011). Wahlström & Widstrand.
- Langer, J. A. (2017). *Litterära föreställningsvärldar*. Daidalos.
- Langer, J. A. (2011). *Envisioning Literature. Literary Understanding and Literature Instruction* (2:a uppl.). New York: Teacher's College Press.
- Moje, E. B. (2008). Foregrounding the Disciplines in Secondary Literacy Teaching and Learning: A Call for Change. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 52(2), 96–107.

- Moje, E. B. (2007). Developing Socially Just Subject-Matter Instruction: A Review of the Literature on Disciplinary Literacy Teaching. *Review of research in education*, 31(1), 1–44.
- Molloy, G. (2018). På spaning efter ett svenskämne. Redaktörer: Maritha Johansson, Bengt-Göran Martinsson, ss. 12–28.
- Nikolajeva, M. (1998). Barnbokens byggklossar. Studentlitteratur.

Kampen om svensk kanon och lärarutbildning ur ett globalt perspektiv – en kalejdoskopisk essä

Ylva Lindberg¹

Magnus Persson²

¹ Jönköping University

² Malmö universitet

Text: Syftet med denna presentation är att perspektivera den i Sverige pågående kampen om kanon och lärarutbildning med hjälp av globala perspektiv. Studien utgör en av startpunkterna för det nyligen påbörjade, och av Vetenskapsrådet finansierade, projektet *Den litterära kanon i Sverige. Konsensus och konflikt i utbildningspolitik, offentlig debatt och pedagogisk praktik*. Projektets övergripande syfte är att kritiskt kartlägga vad som egentligen står på spel i den pågående processen, receptionen och didaktiska iscensättningen av den statligt sanktionerade svenska kulturkanon som tillkännagavs i det s.k. Tidöavtalet 2022.

Ett sätt att tränga bakom de för givet taganden och låsta positioner som ofta kännetecknar diskurserna om kanon som cirkulerar i den svenska offentligheten är med internationella jämförelser. I denna presentation görs detta genom att kontrastera hanteringen av den litterära kanon på våra egna lärarutbildningar i Jönköping och Malmö med hur diskussionen ser ut i en helt annan del av världen, på ett universitet i Indien: Aligarh Muslim University (AMU), Aligarh, New Delhi. I denna delstudie ställer vi forskningsfrågor om hur den litterära kanon ser ut och vilken roll den spelar på de tre lärosätena, hur relationen mellan det nationella och det globala konstrueras, samt i vilken mån och hur transnationella och världslitterära dimensioner får ta plats i lärarutbildningen.

Studien är teoretiskt förankrad i *cultural policy studies* (Bacchi 2012; Bacchi & Goodwin 2025; Bennett 1992, 1998) och använder mixade datainsamlingsmetoder. Förutom att policydokument och kursplaner samlats in, har autoetnografiska anteckningar förts i samband med undervisning, riktade öppna intervjuer med utbildare genomförts, samt en *world café* workshop (Brown & Isaacs 2005) gjorts vid AMU (15–19 april 2025), där kollaborativt skrivna enkätsvar samlades via Wooclap. Materialet har analyserats med en komparativ forskningsansats och diskursanalytisk metod (Fairclough 1992). Resultaten visar skillnader och likheter i narrativ och föreställningar om kanon och kanonbildning, samt gällande legitim skönlitteratur i litteraturundervisning.

Referenser

- Bacchi, C. (2012). Why study problematizations? Making politics visible. *Open Journal of Political Science*, (1), 1–8. <http://dx.doi.org/10.4236/ojps.2012.21001>.
- Bacchi, C. & Goodwin, S. (2025). *Poststructural Policy Analysis: A Guide to Practice*. Palgrave Macmillan.
- Bennett, T. (1992). Putting Policy into Cultural Studies. I: L. Grossberg, C. Nelson & P. Treichler (red.), *Cultural Studies*. London & New York: Routledge.
- Bennett, T. (1998). *Culture. A Reformer's Science*. London: Sage.
- Brown, J. & Isaacs, D. (2005). *The World Café: shaping our futures through conversations that matter*. 1st ed. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Polity Press.

Korsningskompetenser: I skärningspunkten mellan språk, litteratur och Bildung

Björn Kindenberg¹

¹ Stockholms universitet

Text: I presentationen beskrivs resultat från det praktiktäna, litteraturredaktiska projektet *Korsningskompetenser*, som initierats i samverkan mellan lärare och forskare inom forskningsplattformen Stockholm Teaching and Learning Studies. I projektet undersöks hur litteraturundervisningen, genom att uppmärksamma specifika och betydelsebärande språkliga aspekter i det lästa, parallellt kan främja elevers språkutveckling och förmåga att tolka skönlitterära texter.

En central utgångspunkt för projektet är idén om korsningskompetenser: att skönlitteratur har en särskild potential att utveckla förmågan till fördjupad tolkning, förmågan till kritiskt tänkande och förmågan till språklig förståelse. Detta innebär i förlängningen att undervisning om skönlitteraturens tematiska och språkliga aspekter också kan främja det vi förstår som bildning (Jfr Aase m.fl., 2013; Strandberg & Toropainen, 2022).

Projektets metodologi utgår från lärar- och forskarkollaborativ designbaserad forskning (Cobb m.fl., 2003) där undervisning planeras, genomförs, dokumenteras och analyseras gemensamt för att gradvis hitta och förfinas fruktbara designprinciper för utformning av undervisning. Analysen av lärares undervisningsdesign tar sin utgångspunkt i såväl lingvistisk teori (Myhill, 2021) som teorier om Bildung (Sjöström & Eilks, 2025).

Datamaterialet utgörs av elevtexter, inspelade elevsamtal, lektionsmaterial och lärarnas reflektioner. Undervisningen i de olika delprojekten spänner över lyrik och på skönlitterära verk som *Tomtebobarnen*, *Mio min Mio*, *Agnes Cecilia* och *Doktor Glas*. Exempel på språkliga aspekter som behandlats är gestaltningar, kontraster, dialoger och ålderdomliga språkformer.

I presentationen ges inblickar i korsningskompetensbaserad undervisning, med utgångspunkt i ett exempel från lyrikundervisning i en vuxenutbildningskontext. Exemplet visar hur undervisningen utifrån ett medvetet urval av tankemässigt stimulerande dikter och med användning av både spontan och planerad stöttning kan lyfta fram såväl litterära som språkliga och bildningsmässiga aspekter.

Referenser

- Aase, L., Fleming, M., Pieper, I. & Sâmihăian, F. (2007). Text, literature and “Bildung” – comparative perspectives. I I. Pieper (Red.). L. Aase, M. Fleming & F. Sâmihăian. Text, literature and “Bildung” (s. 7–30). Council of Europe.
- Cobb, P., Confrey, J., DiSessa, A., Lehrer, R. & Schauble, L. (2003). Design experiments in educational research. *Educational Researcher*, 32(1), 9–13.
- Myhill, D. (2021). Grammar re-imagined: Foregrounding understanding of language choice in writing. *English in Education*, 55(3), 265–278.
- Sjöström, J., & Eilks, I. (2025). The Bildung Theory: From Von Humboldt to Klafki and Beyond. I B. Akpan & T. J. Kennedy (Red.), *Science Education in Theory and Practice: An Introductory Guide to Learning Theory* (s. 33–46). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-81351-1_3

Strandberg, A. & Toropainen, O. (2022). "Det bygger liksom på att man vet sammanhanget": Elevers resonemang om syntaktisk (o)fullständighet i en skönlitterär text. *Nordic Journal of Literacy Research*, 8(1), 1–21.

Literary Texts in Swedish Upper Secondary EFL Education: Text Selection and Interactive Activities for Student Engagement

Catharina Wolcott¹

¹ Högskolan i Skövde

Text: Literary Texts in Swedish Upper Secondary EFL Education: Text Selection and Interactive Activities for Student Engagement

Literary texts are to be included in the lesson content at the Swedish upper secondary levels of EFL education as per the stipulations in the English syllabus (Skolverket, 2022). As to decision-making concerning, for example, text selection and focus, much is left to the teacher to decide due to the operational free space in this steering document (Wolcott, 2023). That motivation for reading might increase if students are allowed to be involved in the literary text selection process may come as no great surprise (cf. Krashen, 2013; Mason, 2013) nor that age-appropriate literary texts are more compelling than others for teenagers (Bland, 2023). A relevant question, however, is whether this automatically translates to students wanting to read novels or other literary texts on their own with limited interaction with their classmates and the teacher? Results from a recent study (Wolcott, 2025) involving 80 upper secondary English 5 students indicate that while students do wish to be involved in the selection process, they also value class discussions and joint performative activities highly. These results suggest that if teachers involve the students in the text selection process, creating a pool of, for example, age-appropriate novels from different genres which the students in turn can choose from, read, and work with in smaller groups by means of performative and interactive activities (cf. Grimm & Hammer, 2015), it is likely to increase students' motivation for reading and engaging with literary texts. Specific examples of the findings will be highlighted in greater detail during the conference presentation. The findings will moreover be explored further in an action-based research study during the autumn of 2025.

Referenser

References

- Bland, J. (2023). *Compelling stories for English language learners: Creativity, interculturality and critical literacy*. Bloomsbury.
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and researching motivation* (2nd ed.). Longman/Pearson.
- Grimm, N., & Hammer, J. (2015). Performative approaches and innovative methods. In W. Delanoy, M. Eisenmann & F. Matz (Eds.), *Anglo-amerikanische studien 49: Learning with literature in the EFL classroom* (pp. 321-339). Peter Lang.
- Krashen, S. (2013). Extensive reading with children's literature. In J. Bland & C. Lütge (Eds.), *Children's literature in second language education* (pp. 13-24). Bloomsbury.
- Mason, B. (2013). Efficient use of literature in second language education: Free reading and listening to stories. In J. Bland & C. Lütge (Eds.), *Children's literature in second language education* (pp. 25-32). Bloomsbury.
- Skolverket (2022), *Engelska* [Ämnesplan gymnasieskolan]
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=907561864%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DENG%26version%3D6%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a>

Thyberg, A. (2022). Text selection in the English as a foreign language classroom. *Humanetten*, 49, 18–44. <https://doi.org/10.15626/hn.20224903>

Wolcott, C. (2023). *The Role of Literary Texts in Swedish Upper Secondary EFL Education – The Teacher Perspective*. [Doctoral Dissertation, University of Gothenburg]. <http://hdl.handle.net/2077/77387>

Litteraturhistorieundervisningens särskiljande potential

Jonas Johansson¹

¹ Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi. Uppsala universitet

Text: Tidigare studier visar att elevers erfarenheter och igenkänning spelar en viktig roll i litteraturhistorieundervisningen (Johansson, 2022; Norendal, 2022). Samtidigt visar annan forskning att ett alltför ensidigt fokus på elevernas egna perspektiv begränsar litteraturhistorieundervisningens potential. Äldre texter bär på egenskapen att de tillkommit under andra kulturella och historiska kontexter och kan därför erbjuda en mer tolkande läsning än den som bygger på spontan igenkänning (Claudi, 2019; Skarstein, 2022). I en globaliserad värld är det viktigt att elever utmanas att tänka i nya banor och ta till sig av det som inte bara förenar utan också det som är särskiljande. Litteraturhistorieundervisning har även en viktig kompensatorisk roll. De litteraturhistoriska texterna och deras kulturella och historiska kontext bidrar till att elever får möta klassiker och kanoniserade texter, något som alla inte har tillgång till. Samtidigt finns ett spänningsförhållande mellan undervisningstraditionen som bygger på en västerländsk kanon i relation till de postnationella perspektiv som globaliserad värld medför.

Studien syftar till att bidra med kunskap om hur litteraturhistorieundervisning kan utformas som tillvaratar dess potential och inte förenklar undervisningen till att i för stor utsträckning handla om igenkänning. Följande frågor undersöks: Hur och med vilka resultat kan undervisning utformas som tar fasta på äldre texters potential att belysa det som är särskiljande över tid och rum, och som bidrar till nya perspektiv? Hur och med vilka resultat kan undervisning utformas som ger kunskap om klassiska författare och litteraturhistoriska skönlitterära texter, och samtidigt hanterar spänningsförhållandet mellan en västerländsk kanon och globala perspektiv?

Projektet genomförs i samverkan med lärare och innebär stegvis reflektion och planering kring litteraturhistorieundervisning utifrån i litteraturredaktisk teori. Empirin består av lärarnas planerade undervisning och erfarenheter av den samma samt de reflektioner om litteraturhistorieundervisningen vi för tillsammans. Projektet förväntas ge kunskap om hur litteraturhistorieundervisning kan utformas så att även det obekanta och främmande ges plats.

Referenser

- Claudi, M. B. (2019). I Blindsonen? Om litteraturhistoriens hva, hvordan og hvorfor (ikke). I *Norsklæraren*, 2.
- Johansson, J. (2022). *Litteraturhistoriskt undervisningsinnehåll – introduktion och respons*. [Licentiatuppsats, Uppsala universitet].
- Norendal, A. (2022). Litteraturhistorien i klasserommet. I Claudie, M.B. & Norendal, A. (red.) (2022). *Litteraturhistoriske muligheter: i forskning og undervisning*. Universitetsforlaget.
- Skarstein, D. (2022). Litteraturhistorie som mål og middel. Hva kan elevers lesninger av eldre tekster fortelle oss? I Claudie, M.B. & Norendal, A. (red.) (2022). *Litteraturhistoriske muligheter: i forskning og undervisning*. Universitetsforlaget.

Litteraturundervisning om globala perspektiv utifrån Natur & kulturs litteraturhistoria

Astrid Regnell¹

¹ Linnéuniversitetet

Text: Avsnitten i *Natur & kulturs litteraturhistoria* (*Nkl*) om utomeuropeisk litteratur skulle kunna öka studenternas förståelse av litterära uttrycks beroende av tid och rum. Men dessa avsnitt ger kanske inte något mer än litteraturhistorisk ”information”. Bergsten och Elleström diskuterar i ett avsnitt om kanon i *Litteraturhistoriens grundbegrepp* (2004) övergången från *information*, vilket lätt kan förmedlas, till *kunskap* som innebär att informationen ”fördjupas genom textstudium” och ”införlivas med en människas samlade erfarenhet och personlighet” (s. 38). Enligt ett sådant synsätt sker inte någon övergång från information till kunskap om studenterna enbart läser de utomeuropeiska avsnitten i *Nkl*, utan det skulle behövas tid även för läsning och diskussion av dessa litteraturs litteratur.

I min undervisning på kursen *Äldre litteratur från 1700-talet till 1830-talet* fick studenterna som en av tentamensuppgifterna skriva om likheter och skillnader mellan den utomeuropeiska litteraturen och samtida strömningar i den europeiska litteraturen utifrån enbart de avsnitt som fanns om detta i *Nkl*. Uppgiften borde vara ganska genomförbar eftersom det i *Nkl* görs vissa ansträngningar att väva ihop de utomeuropeiska utblickarna med det centrala västerländska materialet.

Krav som ställs på akademiska texter, som överensstämmer med Bergström/Elleströms tanke att *informationen* ska övergå till *kunskap*, är bland annat att kunna **generalisera och relatera** (Biggs & Collins, 1982). Studentuppgiften innebar ju att relatera de olika litteraturerna till varandra. Jag avser här att undersöka studenterna svar på tentamensuppgiften. Hur lyckas de relatera sina kunskaper om respektive litteraturområde till varandra? I vilken mån pekas det i *Nkl* ut förbindelser mellan det europeiska och utomeuropeiska materialet och kan den ambitionen i *Nkl* förkorta vägen till *kunskap*? Eller innebär det att ”jobbet” redan är gjort – så att uppgiften inte innebär någon analys? Sammanfattningsvis: Hur inlemmas bäst de globala perspektiven i undervisningen?

Lärlarled högläsning för och med elever – Ett didaktiskt spänningsfält

Jennie Berg¹

¹ Högskolan för lärande och kommunikation, Jönköping university, Sverige

Text: Presentationen utgår från en studie i avhandlingsprojektet *Gemensam och enskild läsning av barnlitteratur i samtida 1-3-klassrum*. Elevers samtida läs- och medievanor samt den generellt sjunkande läsförståelsen (Skolverket, 2023) motiverar fördjupade möten med skönlitteratur för att möjliggöra utvecklingen av elevers förståelse och engagemang för litteratur. Syftet är att bidra med kunskap om hur lärare uppfattar och genomför lärlarled dialogisk högläsning för att synliggöra och diskutera dess möjliga potential vad gäller gemensam läsning. Frågorna som söks svar på berör bland annat vad som karaktäriserar den lärlarleda dialogiska högläsningen i termer av organisation, resurser, kommunikativa strategier och elevers deltagande, vilka samtal som möjliggörs samt lärarnas uppfattningar och motiv. Teoretiskt baseras studien på olika perspektiv på läsning såsom utforskande av föreställningsvärldar och textrörlighet (Langer, 2017; Liberg et al., 2012), metakognitiva lässtrategier (Palincsar och Brown, 1984) samt olika läsarter (Tengberg, 2011). Studiens metod utgörs av fokuserade observationer av fyra lärare i årskurs 2. I analysen av observationerna används ovan nämnda utgångspunkter samt begrepp som rör undervisningens organisation och kommunikation (Alexander, 2008) och komplexitet i litterära texter (Tengberg, Johansson & Sönnelands, 2023). Därtill genomfördes semistrukturerade intervjuer med lärarna vilka analyserades genom kvalitativ innehållsanalys (Hsieh & Shannon, 2005). Den sammantagna analysen visar att den lärlarleda högläsningen främst sker i helklass utifrån monolog och recitation med mindre utrymme för dialog/diskussion, där digitalt projicerad skriven text och visuella illustrationer utgör centrala inslag. Vidare visar analysen att skönlitteraturen inte är estetiskt utmanande men har potential till innehållsmässig komplexitet. Litteratursamtalen präglas av didaktiska val mellan metakognitiva lässtrategier och handlingsorienterade läsarter. Analysen synliggör en undervisning som rör sig inom ett spänningsfält mellan en färdighetsinriktad läsundervisning respektive en mer innehållsinriktad litteraturundervisning. Detta innebär inte någon motsättning utan belyser vikten av medvetna och komplexa didaktiska val. Lärares medvetna didaktiska val rörande skönlitteratur och undervisning lyfts fram som en förutsättning för fördjupade litteratursamtal.

Referenser

- Alexander, R. (2008). *Essays on pedagogy*. Routledge.
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S. E. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288.
<https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- Langer, J. (2017). *Litterära föreställningsvärldar: litteraturundervisning och litterär förståelse*. (2. Uppl.). Daidalos.
- Liberg, C., af Geijerstam, Å., Wiksten Folkeryd, J., Bremholm, J., Halleson, Y. & Holtz, B-M. (2012). Textrörlighet – ett begrepp i rörelse. I S. Matre & A. Skaftun (Red.), *Skriv! Les!* (s. 65-81). Akademika forlag.
- Palincsar, A-M. S., & Brown, A. L. (1984). Reciprocal Teaching of Comprehension-Fostering and Comprehension-Monitoring Activities. *Cognition and Instruction*, 1(2), 117–175.
https://doi.org/10.1207/s1532690xci0102_1
- Skolverket (2023). *PIRLS 2021. Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2023/pirls-2021?id=11490>

- Tengberg, M. (2011). *Samtalets möjligheter: om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Tengberg, M., Johansson, M. & Sønneland, M. (2023). Dialogue and defamiliarization
The conceptual framing of an intervention for challenging readers and improving the quality of literature discussions. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 23. 1–24.

Lärarstudenter som läsare

Ewa Jacquet¹

Katarina Rejman¹

¹ Stockholms universitet

Text: Lärarstudenter som läsare

Ett flertal studier visar att lärares fritidsrelaterade läsvanor, erfarenheter, attityder och läsförmågor påverkar läsundervisningen. Lärare som frekvent läser under fritiden tenderar t.ex. att i högre grad forma en mer varierad läsundervisning och dessutom en läsundervisning som bottnar i vetenskapliga rön (t.ex. Benevides & Stag Peterson, 2010; Perkins 2013). Lärares läsprofiler kan således påverka elevers möjligheter att bli framgångsrika läsare.

Internationella studier visar att ungefär hälften av lärarstudenterna inte är intresserade läsare (t.ex. Appelgate et al. 2014). Aktuell svensk forskning om svensklärarstudenters, läshistoria, läsvanor och attityder till läsning är svår att hitta. Sådan forskning är dock angelägen för lärarutbildningen, dels för att etablera goda läsvanor hos lärarstudenterna dels för att på andra sätt mer optimalt rusta blivande läslärare. Studien syftar därför till att belysa lärarstudenters erfarenheter av skönlitterärt läsande och lärarutbildningens roll för blivande läslärare. Forskningsfrågorna är:

1. Vilka centrala teman framkommer i studenternas möten med och erfarenheter av skönlitterär läsning?
2. Vilka centrala teman framträder i studenternas utsagor om lärarutbildningens betydelse för yrkesrollen som läslärare.
3. Vilka värderingar framkommer i studenternas utsagor och på vilka sätt kan dessa relateras till andra röster?

Teoretisk tar projektet avstamp i ett *New literacyperspektiv* (Barton 2007) med ett ekologiskt perspektiv på literacy (Barton 2007). Materialet som består av semistrukturerade djupintervjuer med nio lärarstudenter på grund- och ämneslärarprogrammen har analyserat med appraisaverktyget (Martin & White 2005).

De tentativa resultaten visar att lärarstudenter har med sig rika läserfarenheter från hemmet, att de inte uppskattat grundskolans läsundervisning, att de bedömer att de utvecklats som människor genom nöjesläsning och att de på flera sätt ser potentialen med den egna läsningen för den framtida läsundervisningen. Läs- och litteraturundervisningen på lärprogrammet uppskattas såväl i negativa som i positiva termer. Samtliga lärarstudenter efterfrågar mer undervisning om skönlitterär läsning på lärarprogrammet.

Referenser

Referenser

Applegate, Anthony, J., Applegate Dekonty, Mary, Mercantini, Martha, A., McGeehan, Catherine, M., Cobb, Jeanne, B., Deboy, Joanne, R., Modla, Virginia, B. & Lewinski, Kimberly, E. (2014). The

Petereffect revisited: Reading habits and attitudes of college students. *Literacy Research and Instruction*, 53, s.188–204.

Barton, D. (2007). *Literacy: an introduction to the ecology of written language*. (2. ed.) Malden, MA: Blackwell.

Benevides, T. & Peterson Stagg, S. (2010). Literacy attitudes, habits and achievements of future teachers: *Journal of Education for Teaching*. Vol. 36, No. 3, August 2010, 291–302, DOI: 10.1080/02607476.2010.497375

Martin, J.R. & White, P.R.R. (2005). *The language of evaluation: appraisal in English*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Perkins, M. (2013). Student teachers' perceptions of reading and the teaching of reading: the implications for teacher education: *European Journal of Teacher Education*, 2013 Vol. 36, No. 3, 293–306, <http://dx.doi.org/10.1080/02619768.2013.763790>

Läsande förebilder på sociala medier - gymnasieelever berättar om inspiration till läsning via digitala arenor

Anita Varga¹

Sofia Davydenko¹

¹ Högskolan Väst

Text: Skolan har ett avgörande ansvar för elevers läsutveckling. Samtidigt visar studier på ett tydligt samband mellan elevers fritidsläsning och möjligheterna att lyckas med andra skolämnen (Sullivan & Brown 2013) och med akademiska studier (OECD 2019). Därmed blir också andra arenor än skolan och andra aktörer än lärare viktiga för att främja barns och ungas läsintresse. Flera studier visar också på ett tydligt samband mellan elevers läsintresse och en omgivning där föräldrar, syskon, vänner m.fl. uppmuntrar och inspirerar till läsning genom att rekommendera böcker, inbjuder till boksamtal samt själva visar ett starkt läsintresse (se bl.a. Strommen & Mates, 2004; McKool & Gespass, 2009). Också kändisar, idrottshjältar, YouTubers och andra offentliga personer kan bidra till att förändra barns- och ungas läsvanor och attityder till läsning (Hudley 1992; Cole et al. 2022). På senare år har även digitala arenor som BookTok och TikTok blivit plattformar där ungdomar kan mötas kring sin fritidsläsning (Birke 2021; Grön & Albrechtslund 2020; Merga 2021; Asplund et al. 2024). I föreliggande artikel belyses och diskuteras läsande förebilder på sociala medier utifrån en intervjustudie med 21 gymnasieelever (flickor). Syftet med studien är att bidra med kunskaper om hur ungdomars läsintresse påverkas av aktörer på sociala medier. Tre kategorier läsande förebilder framträder: Kändisar, livsstilsinfluencers och BookTubers. Studien visar hur eleverna positionerar sig i relation till de läsande förebilderna och med vilka medel dessa inspirerar eleverna till läsning. Detta reser frågor om och i sådana fall hur sociala medier och aktörer på dessa arenor kan tillvaratas i skolans läsfrämjande arbete.

Referenser

- Asplund, Stig-Börje, Ljung Egeland, Birgitta & Olin-Scheller, Christina (2024). "Sharing is caring: young people's narratives about BookTok and volitional reading". *Language and Education* vol 38 nr 4, s. 635-651.
- Birke, Dorothee (2021). "Social Reading? On rise of a 'Bookish' Reading Culture Online". *Poetics Today* vol 42 nr 2, s. 149-172.
- Cole, Aimee, Brown, Ariadne & Clark, Christina (2022). "Role models and their influence on children and young people's reading". *National Literacy Trust* s. 1-13.
- Grön, Rasmus & Albrechtslund, Anne-Mette B (2020). "To be a Bookeater: Literary debate in adolescent reading culture". *MedieKultur: Journal of Media & Communication Research* nr 67, s. 121-140.
- Hudley, Cynthia (1992) "Using Role Models to Improve the Reading Attitudes of Ethnic Minority High School Girls". *Journal of Reading* vol 36 nr 3, s. 182-188.
- McKool, Sharon, & Gespass, Suzanne (2009). "Does Johnny's reading Teacher Love to Read? How Teachers' Personal Reading Habits Affect Instructional Practices". *Literacy research and Instruction* nr 48, s. 264-276.
- Merga, Margaret (2021). "How can BookTok on TikTok inform readers' advisory service for young people?" *Library and Information Science Research* nr 43, s. 1-10.

OECD (2019). "PISA 2018 Results (Volume II) Where All Students Can Succeed". Paris: OECD Publishing.

Strommen, Linda & Mates, Barbara (2004). "Learning to love reading: Interviews with older children and teens". *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, vol 48 nr 3, 188-200.

Sullivan, A. & Brown, M. (2013). "Social inequalities in cognitive scores at age 16: The role of reading". Centre for Longitudinal Studies, Institute of Education, University of London.

Centre for Longitudinal Studies, Institute of Education, University of London.

Mikrofiktion på målspråket: breddad litteraturkanon inom universitetskurser i franska?

Malin Isaksson¹

¹ Umeå universitet

Text: Inom franskkurser vid svenska lärosäten premieras litterära texter från Frankrike medan litteratur från andra franskspråkiga länder åsidosätts (se t.ex. Cedergren & Lindberg 2015). Vissa studier indikerar att det ”typiskt franska”, exempelvis litteratur ur en fransk kanon, är motiverande för studenter (Christensen & Lindschouw 2019) medan andra forskare hävdar att det vore missvisande att enbart fokusera på litteratur från Frankrike när vi lever i en globaliserad värld där litteratur på franska kommer från flera världsdelar.

Praktiska hänsyn spelar sannolikt roll när universitetslärare väljer litterära verk till första terminens franskstudier. Majoriteten studenter har aldrig läst en hel roman på franska och läraren behöver ge en hel del scaffolding i form av konkret guidning genom texterna, vilket är tidskrävande. Därför blir det orimligt att föreslå en stor mängd verk till första terminens delkurs i litteratur på franska. Ibland hörs förslaget att studera litteraturen i översättning, men den idén verkar ständigt få mothugg av förespråkare för integrerat lärande, som menar att estetisk läsning hör ihop med språkträning och därför ska studeras på målspråket.

Denna presentation diskuterar möjligheten att i stället för romaner, noveller och pjäser använda mikrofiktioner på franska inom första terminens universitetsstudier i franska. Mikrofiktioner är mycket korta berättelser, allt från 140 tecken (det gamla Twitter-formatet) till noveller om 1-2 sidor. Att studera ett urval mikrofiktioner skulle ge möjligheter att träna estetisk läsning och litteraturanalis, att få upp ögonen för språkliga aspekter av målspråkstexter samt att diskutera kulturella perspektiv utifrån berättelserna. Framför allt skulle litteraturlistan kunna innehålla en större mängd texter, skrivna av franskspråkiga författare från flera håll i världen. Ett sådant urval skulle avspegla den franskspråkiga litteraturens status som världslitteratur och ge möjlighet att nyansera bilden av vad som är ”typiskt franskt” samt ifrågasätta några cementerade stereotyper om fransk kultur. Frågan är förstås vad som skulle gå förlorat.

Referenser

- Cedergren, M, & Lindberg, Y (2015). Vers un renouvellement du canon de la littérature francophone. Les enjeux de l'enseignement universitaire en Suède. *Revue de littérature comparée* 354(2), 231–243. <https://doi.org/10.3917/rhc.354.0231>
- Christensen, M. G., & Lindschouw, J. J. (2019). Motivation et enseignement de la littérature en français langue étrangère dans les lycées danois. *Synergies pays Scandinaves* 14(14), 121–133.

Narrativt engagemang i samtal om komplexa noveller

Michael Tengberg¹

Aslaug F Gourvennec¹, Ingeborg M Berge¹, Vibeke Rønneberg¹

¹ Universitetet i Stavanger

Text: I den här studien undersöker vi elevers engagemang i samband med läsning av och samtal om komplexa noveller. Engagemang i läsning kan ta sig flera uttryck och avsikten med studien är att ta reda på hur olika former av engagemang aktiveras när elever deltar i strukturerade lärarledda helklassamtal om berättelser med hög grad av narrativ komplexitet. Vi undersöker också om ett förändrat samtalsmönster i klassrummet påverkar elevernas grad av engagemang i såväl läsningen som samtalen.

Tidigare studier av engagemang i litteraturläsning har undersökt aspekter såsom känslan av att bli förflyttad in i berättelsen (Green & Brock, 2000), att identifiera sig med karaktärer (Cohen, 2001) eller av att förstå och kunna följa händelseförloppet (Busselle & Bilandzic (2009). Narrativt engagemang ses i allmänhet som betydelsefullt för att läsare ska uppleva glädje eller behållning av berättelsen. Däremot är det något oklart hur olika aspekter av narrativt engagemang relaterar till varandra. Exempelvis är det inte självklart att bristande förståelse för händelseförloppet påverkar läsarens engagemang negativt. Tvärtom kan läsare uppleva utmaning som en drivkraft i läsningen (Willemsen et al., 2022; Johansen, 2017). Dessutom vet vi lite om hur organiseringen av undervisning och samtal om komplexa berättelser påverkar elevernas narrativa engagemang.

Inom ramen för en intervention där åtta norsklärare implementerat samtalsmodellen Inquiry Dialogue (Wilkinson et al., 2017) i sina åttondeklasser har vi mätt elevers narrativa engagemang efter läsning av och samtal om en serie komplexa noveller. En enkät har utvecklats för att pröva två dimensioner av engagemang i själva läsningen (*generellt emotionellt och relevans/meningsfullhet*) samt fyra dimensioner av engagemang i samtal om texten (*perspektivtagande, upplevd meningsfullhet, socialt emotionellt och aktivt socialt deltagande*). I presentationen redogör vi för mätningens reliabilitet och validitet samt redovisar vilka aspekter av narrativt engagemang som kan knytas till läsning av och samtal om komplexa noveller i norska åttondeklassrum.

Referenser

- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2009). Measuring narrative engagement. *Media Psychology*, 12(4), 321–347.
- Cohen, J. (2001). Defining identification: A theoretical look at the identification of audiences with media characters. *Mass Communication & Society*, 4, 245–264.
- Green, M. C., & Brock, T. C. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 701–721.
- Johansen, M. B. (2017). The way I understood it, it wasn't meant to be understood' – when 6th grade reads Franz Kafka. *Journal of Curriculum Studies*, 49(5), 579–598.
- Wilkinson, I. A. G., Reznitskaya, A., Bourdage, K., Oyler, J., Glina, M. et al. (2017). Toward a more dialogic pedagogy: changing teachers' beliefs and practices through professional development in language arts classrooms. *Language and Education*, 31(1), 65–82.
- Willemsen, S., Bálint, K., Hakemulder, F., Kiss, M., Konjin, E., & Fayn, K. (2022). Who like complex films? Personality and preference for narrative complexity. In S. Willemsen & M. Kiss

(Eds.), *Puzzling stories: The aesthetic appeal of cognitive challenge in film, television and literature*.
Berghahn.

När klassiker blir levande: Kroppen, samtalet och känslan av att höra till

Lena Manderstedt¹

Charlotta Melander², Anna Gustavsson³, Malin Tuveborg Svartling³, Maria Wennberg²

¹ Luleå tekniska universitet

² Piteå kommun och Luleå tekniska universitet

³ Piteå kommun

Text: Intresset för att stimulera läsengagemang och stärka elevers läsförmåga ökar i Europa. I Sverige pekar internationella undersökningar (t.ex. OECD, 2021) på minskat intresse för skönlitterär läsning, särskilt bland äldre elever. Samtidigt visar forskning att engagemang, gemensamma läsupplevelser och samtal om litteratur är avgörande faktorer för läsutveckling (Campbell-Hicks, 2016; Manderstedt & Palo, 2015; Palo & Manderstedt, 2019; Bergmark & Viklund, 2020).

Denna studie är en del av det praktikinära aktionsforskningsprojektet *Läskraft*, som avser att utveckla framgångsrika arbetssätt för att främja läsengagemang och läskompetens i grund- och gymnasieskolan. Studiens syfte är att undersöka hur undervisningen i litteraturhistoria kan utformas för att stärka gymnasieelevers engagemang, förståelse och läsförmåga i mötet med äldre skönlitteratur. Forskningsfrågorna är:

- Vilka faktorer stödjer elevers förståelse av äldre skönlitteratur i gymnasieskolan?
- Hur kan undervisningen utformas för att möta och ta tillvara på dessa faktorer?
- Vilka lärdomar kan dras om positiva och negativa faktorer i undervisningen av litteraturhistoria?

Teoretiskt vilar studien på embodied learning (förkroppsligt lärande) (Mangen, 2013; Mangen & Schilhab, 2013; Mangen, Olivier & Vélay, 2019; Bro Trasmundi et al., 2021), teorier om fiktionens roll i meningsskapande (Felski, 2008, 2020) och Gees (2004, 2017) idéer om *affinity spaces* – lärandemiljöer där kreativitet och gemensamma praktiker står i centrum. Den kroppsliga aspekten av läsning betonas, liksom begreppen *enchantment* och *attachment*, som belyser emotionell och relationell förankring i läsning.

Data omfattar transskript från tio fokusgruppsintervjuer med 150 gymnasieelever från olika program, elevproducerat material och så kallade Exit Tickets som elever fyllt i. En tematisk analys (Braun & Clarke, 2006) har genomförts. De preliminära resultaten visar att kreativa, kroppsligt förankrade arbetssätt – såsom dramatisering, konstnärligt skapande och samtalsbaserad läsning – stärker både lärande, förståelse och motivation i arbetet med äldre litteratur.

Referenser

- Bergmark, U., & Viklund, S. (2020). *Litteratursamtalets pedagogik: relationer, lärande och utveckling*. Gleerups.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bro Trasmundi, S., Kokkola, L., Schilhab, T., & Mangen, A. (2021). A distributed perspective on reading: implications for education. *Language Sciences*, 84, doi.org/10.1016/j.langsci.2021.101367
- Campbell-Hicks, R. (2016). Early literacy programmes in public libraries: best practice. *The Australian Library Journal*, 65(2), 121–129. doi.org/10.1080/00049670.2016.1121770

- Felski, R. (2008). *Uses of literature*. Blackwell Pub.
- Felski, R. (2020). *Hooked: Art and Attachment*. University of Chicago Press.
- Gee, J. P. (2004). Affinity spaces. In J. P. Gee, *Situated language and learning: A critique of traditional schooling* (pp. 77–90). Taylor & Francis.
- Gee, J. P. (2017). Affinity spaces and 21st century learning. *Educational Technology*, 57(2), 27–31.
- Manderstedt, L. & Palo, A. (2015). Röster, riter och roller: Unga läsare om konvergerad litteratur. *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 45(2–3), 79–88.
- Mangen, A., Olivier, G., & Vélay, J-L. (2019). Comparing comprehension of a long text read in print book and on Kindle: Where in the text and when in the story? *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00038>
- Mangen, A. (2013). Putting the body back into reading: Kropp og hjerne, lesing og grensesnitt. *Skriftserien Cursiv*, 11, 11–31.
- Mangen, A., & Schilhab, T. (2013). Putting the body back into reading. *Pædagogisk neurovidenskab*, 11, 11–31.
- OECD. (2021), 21st-century readers: Developing literacy skills in a digital world, PISA, OECD Publishing, Paris. doi.org/10.1787/a83d84cb-en
- Palo, A., & Manderstedt, L. (2019). Beyond the characters and the reader? Digital discussions on intersectionality in the Murderer's Ape. *Children's Literature in Education*, 50(2), 125–141. doi.org/10.1007/s10583-017-9338-2

När språket utmanar och berättelsen bär. Läsloggar i spanska på universitetsnivå

Ingela Johansson¹

¹ Lunds universitet

Text: Att läsa Nobelpristagaren Mario Vargas Llosas omfattande debutroman *Staden och hundarna* (1962) är en utmaning för svenska studenter i spanska på universitetsnivå. Romanen, som har kommit att räknas till den spanskspråkiga litteraturens kanon, erbjuder ett innehåll som lämpar sig för diskussioner av både samhällsfrågor som mänskliga relationer. Den uppvisar också olika berättartekniska grepp, vilket gör den formmässigt intressant i litteraturundervisningen. Trots romanens komplexitet och avancerade språk framhåller studenterna ofta i sina utvärderingar läsningen som en stark upplevelse. För att undersöka hur de tar sig an uppgiften att läsa *Staden och hundarna*, och för att få en djupare förståelse av vilka reaktioner romanen väcker, har jag genomfört ett läsloggsprojekt i två studentgrupper på fortsättningsnivå. Det teoretiska ramverket är postkritiskt, och analysen av materialet utgår delvis från Felskis (2008) begrepp *recognition*, *knowledge*, *enchantment* och *shock*.

Analysen av läsloggarna visar att den strategi som studenterna föredrog för att kontrollera sin förståelse och tolkning av texten var att diskutera läsningen med kurskamraterna. Det framgår också att de, trots att texten upplevdes som språkligt och formmässigt krävande, engagerade sig emotionellt i romanfigurerna och reagerade starkt på vissa av de händelser som utspelar sig i romanen. Studenternas främsta drivkraft för att läsa vidare tycks dock ha varit strävan efter att rekonstruera en sammanhängande berättelse utifrån de narrativa fragment som romanen är uppbyggd av, samt att fylla i luckorna för att lösa den centrala gåtan, nämligen omständigheterna kring ett dödsfall. Allteftersom läsningen fortskred nämnde studenterna alltmer sällan de språkliga och narrativa hindren, vilket tyder på att viljan att förstå berättelsen och lösa gåtan vägde tyngre än svårigheterna. I studenternas tolkningsarbete visade det sig att gruppdiskussioner, både inom och utanför undervisningen, spelade en avgörande roll.

Referenser

- Felski, R. (2008). *Uses of literature*. Malden, Mass.: Blackwell Publishing.
Vargas Llosa, M. (2010). *La ciudad y los perros*. Madrid: Punto de lectura

Poesi som utforskande av den egna identiteten och utblick mot världen bortom jaget

Maria Wennerström Wöhrne¹

Jonas Johansson¹

¹ Uppsala universitet Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi

Text: I en enkätundersökning har 69 studenter vid grundlära­r­pro­gram­men F–3 och 4–6 be­sva­rat frå­gor om egna ti­di­ga­re erfarenheter av att läsa och skriva poesi och tankar om att i framtiden undervisa elever med utgångspunkt i poesi. Mot bakgrund av tidigare forskning som visat samband mellan lära­res egna attityder till poesi och deras undervisning, syftar denna enkätstudie till att undersöka bli­van­de lära­res erfarenheter av och inställning till genren och till att i framtiden undervisa med utgångspunkt i poesi (Cremin, 2008; Sigvardsson, 2020).

Enkäten har fyllts i av studenterna i anslutning till en heldag om poesi i undervisningen som ingår i deras utbildning. En skriftlig instruktion inför heldagen inleds med en kort dikt i form av en uppmaning av den syriske poeten Adonis: ”Uppfinn en dikt på din väg. Bredda jorden”. Tanken bakom heldagen är bland annat att vidga synen på vad en dikt är och hur den kan läsas och med vilka medel den kan uttryckas, och att ge såväl nationella som internationella utblickar också bortom den västerländska kulturkanon. Så till vida utgår dagen från att låta elever möta poesi genom att nå ut med ett urval dikter ur den del av det globala kulturarvet som består av poesi, ett litterärt argument (Wolf, 2004). Ändå visar resultat av enkätundersökningen att studenterna endast i liten omfattning nämner litterära argument och genrens potentiellt utåtriktande kraft när de skriver om framtida undervisning. Istället är det poesins identitetsutforskande och språkutvecklande potential som mest frekvent framkommer i enkätsvaren. De didaktiska möjligheterna att i undervisningen ta fasta på poesins både perspektivvidgande och personlighetsutvecklande potential diskuteras med utgångspunkt i studiens resultat och utifrån Kellers (2006) begreppspar poesins centrifugala och centripedala kraft och de tre argument för att läsa poesi i klassrummet som formulerats av Wolf (Wolf, 2004).

Referenser

- Cremin, T., Bearne, E., Mottram, M., & Goodwin, P. (2008). Primary teachers as readers: Primary teachers as readers. *English in Education*, 42(1), 8-23.
- Keller, L., (2006). FFFFFalling with Poetry: The Centrifugal Classroom. In *Poetry & Pedagogy: The Challenge of the Contemporary* (pp. 30-38). Palgrave Macmillan US.
- Sigvardsson, A. (2020). Don't fear poetry! Secondary teachers' key strategies for engaging pupils with poetic texts. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(6), 953-966.
- Wolf, Lars. (2004). *Till dig en blå tussilago: att läsa och skriva lyrik i skolan*. 2 uppl. Studentlitteratur AB

Riktad romanläsning. Entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad i litteraturundervisningen

Jonas Asklund¹

Christoffer Dahl¹

¹ Högskolan Kristianstad

Text: Läromedel är en viktig ramfaktor för undervisning (Johansson-Harrie 2009; Graeske 2013), och vikten av läromedlens kvalitet betonas i den uppdaterade skollagen från 2024. Här riktar vi uppmärksamheten mot vad som händer när starka intresseorganisationer väljer litteraturläromedel och styr bearbetningen och läsandet i klassrummet. Problemställningen ska förstås i ljuset av svenskt näringslivs skolmaterial EDUNA som syftar till att föra skola, arbetsliv och näringsliv närmare varandra i form av ökad förståelse för entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad. För svenskämnets del finns skolmaterial avsett för både grundskola och gymnasium med elevhandledning, lärarhandledning och ungdomsromaner av etablerade författare. Ur ett litteraturredaktiskt perspektiv är sponsrade litteraturläromedel intressanta studieobjekt eftersom de väcker en rad kritiska frågor: Hur berättas en fiktionsberättelse avsedd att fungera som ett *educational device* i undervisningen? Hur perspektiveras fiktionsberättelsen i elev- och lärarhandledningen, när syftet är att den ska användas i undervisning om entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad ur ett globalt perspektiv?

Analysmaterialet utgörs av Ulf Nilssons *Varg* (2023) för barn i mellanåldern och Petter Lidbecks *Sand* (2022) för tonåringar samt elevhandledningar och lärarhandledningar till respektive roman.

Analysen bygger på teorier från olika områden: uppgiftskultur (Dahl 2010; Ullström 2006; Nordenstam & Olin-Scheller 2016), receptionsteori (Tengberg 2011) och kategoriseringsanalys (Idevall Hagren 2020). Centrala frågor i analysen gäller hur deltagare, attribut, benämningar och praktiker som förknippas med entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad representeras och perspektiveras i elev- och lärarhandledningarnas uppgifter och instruktioner.

Vi visar hur de olika berättelserna utnyttjar narrativa medel för att göra ekonomiska grundfrågor och relevanta för unga läsare. Vi diskuterar även vilka kunskaper och värderingar om kategorierna entreprenörskap, företagande och arbetsmarknad som handledningarnas uppgifter och instruktioner ger uttryck för. Avslutningsvis resonerar vi kring hur den här typen av sponsrade läromedel kan förstås i en samtida diskurs om litteraturundervisning, entreprenörskap och globalisering.

Referenser

- Dahl, C. (2010). *Ett annorlunda brus. Ett läromedels litteraturförmedling i spänningsfältet mellan tradition och förnyelse*. [Licentiatavhandling, Lunds universitet/Malmö högskola].
- Graeske, C. (2015). *Fiktionens mångfald. Om läromedel, läsararter och didaktisk design*. Lund: Studentlitteratur.
- Idevall, Karin Hagren, 2020: Membership categorisation analysis. I: Östman, J.-O. & Verschueren, J. (red.): *Handbook of Pragmatics online*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. s. 41–56.
- Johansson-Harrie, A. (2009). *Staten och läromedlen. En studie av den svenska statliga förhandsgranskningen av läromedel 1938–1991*. [Doktorsavhandling, Linköpings universitet].
- Nordenstam, A. & Olin-Scheller, C. (2016). Hjälpa eller stjälpa? Uppgiftskulturer kring lättläst ungdomslitteratur. I Höglund, H. & Heilä-Ylikallio, R. (red) *Framtida berättelser. Perspektiv på*

nordisk modersmålsdidaktisk forskning och praktik, Rapport från fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, nr 39, Vasa: Åbo Akademi, s 103–120.

Tengberg, M. (2011). *Samtalets möjligheter. Om litteratursamtal och litteraturreception i skolan*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Ullström, S-O. (2006). *Läroboken som lärare. Uppgiftskultur i läromedel för gymnasieskolan*, I:

Sigrell, A. (red.) *Fjärde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: tala, lyssna, skriva, läsa, lära - modersmålsundervisning i ett nordiskt perspektiv: Umeå 16–17 november 2006*. Umeå: Umeå universitet, s. 125–146.

Självvet – Texten – Världen: Subversiv litteraturundervisning för transformativt lärande

Björn Bradling^{1, 2}

¹ Högskolan i Borås

² Jönköping University

Text: Att vilja något subversivt är att vilja något annat än det förhandenvarande. I mitt fall innebär det att vilja något annat än den hegemoniska mätbarhetsinstrumentalism som präglar stora delar av gymnasieskolan. Syftet är att bidra med kunskap om hur multiperspektivistisk förståelse och transformativt lärande kan stärka individuell *fronesis* och nyansera ett kollektivt bildningsbegrepp i rörelse, för att stärka elevers praktiska omdöme och agens. I fyra studier har jag visat möjliga alternativ till lärandeinstrumentalism som istället är inriktade på transformativt lärande i litteraturundervisningen, för att hos eleverna åstadkomma omdömesgillhet byggd på multipla samexisterande perspektiv på sig själva, det lästa verket och världen omkring dem.

Studierna kombinerar fokusgruppsamtal och klassrumsundersökningar med en autoetnografisk ansats att betrakta omvärlden med forskarjaget som förutsättning samt *vice versa*. Utifrån studiernas resultat har jag formulerat tesen att *subversiv litteraturundervisning kan stärka multiperspektivism och därigenom bredda transformativt lärande för elevers och lärares enskilda fronesis och gemensamma bildning i rörelse*.

Tesen följs av fyra argumentationsled:

- Subversiv litteraturundervisning kan stärka multiperspektivism.
- Stärkt multiperspektivism kan bredda transformativt lärande.
- Breddat transformativt lärande kan stärka elevers och lärares individuella *fronesis*.
- Breddat transformativt lärande kan stärka elevers och lärares gemensamma bildning i rörelse.

Teoretiskt stöds argumentationen på transformativt lärande (se Mezirow, 2006). Ämnesdidaktiskt tar den avstamp i en konception av svenska som ett möjligt subversivt bildningsämne (se Sjöstedt, 2013). Multiperspektivism innebär att motstridiga perspektiv på ett fenomen kan samexistera i medvetandet och att skönlitterär läsning stärker en sådan jämsidestillvaro (se Helgesson & Rosendahl Thomsen, 2020). Ett genomgående drag i argumentationen är att det finns stöd för att eftersträva transformativt lärande och för en subversiv ämneskonception i gymnasieskolans styrdokument, men att det är nödvändigt att lära av dess motsats – nyliberalt präglad praxisorientering (se Söderberg, 2022) – för att kunna bryta med instrumentell målstyrning som hämmar ett mer prövande lärande.

Referenser

- Helgesson, S. & Rosendahl Thomsen, M. (2020). *Literature and the World*. Routledge.
- Mezirow, J. (2006). "An Overview on Transformative Learning". I Illeris, K. (red.) (2009). *Contemporary Theories of Learning: Learning Theorists ... in Their Own Words*. Routledge. s. 90 – 105.
- Sjöstedt, B. (2013). *Ämneskonstruktioner i ekonomismens tid: Om undervisning och styrmedel i modersmålsämnet i svenska och danska gymnasier*. Malmö högskola.
- Söderberg, J. (2022). *Kritik av underdog-metafysiken*. Celanders förlag.

Skrivundervisning i lågstadielklassrum med språklig mångfald

Elisabeth Zetterholm¹

¹ Linköpings universitet

Text: Ett par lärare i två årskurs 1-klassrum på samma skola arbetade med olika medier i syfte att stärka och uppmuntra elevernas initiala skrivinlärningsprocess. Eleverna i de båda klasserna talade olika språk och språkbehärskningsnivån varierade både på svenska och respektive modersmål. Syftet med studien och den övergripande frågeställning var: Hur undervisar lärare i det första skolskrivandet för att stötta alla elever i klasser där eleverna har olika språklig bakgrund?

Materialet samlades in under ett läsår och består av lärarintervjuer, klassrumsobservationer och texter skrivna av eleverna. Undervisningen kan kopplas till begreppet textuniversum där såväl tryckta som multimodala texter med liknande innehåll används som en utgångspunkt för ett kreativt arbete med texter och skrivande (se t.ex. Kindenberg m.fl., 2024; Lundström & Svensson, 2017). Undervisningen tog sin utgångspunkt i *Sagan om de tre grisarna* där en bildpromenad, högläsning, parläsning, arbete med meningar, film med mera fanns med. Tillsammans gjorde lärare och elever även en jämförelse med *Sagan om de tre bockarna Bruce* för att tala om karaktärsdrag och sagornas struktur. Under högläsningen förklarades ord så att alla elever förstod. De fick även läsa urklippa meningar och träna på kronologin i texten. Förutom att läsa och se film fick eleverna skriva egna texter med omskrivningar av sagorna, både parvis och enskilt. Ibland arbetade elever med samma modersmål tillsammans för att öka såväl förståelsen som språkutvecklingen på elevernas båda språk. Lärarna uttryckte att arbetet med olika medier gav eleverna goda förkunskaper för att kunna tillägna sig kunskap på olika sätt. De poängterade att detta var särskilt bra för eleverna med ett annat förstaspråk än svenska då de fick stöd genom bilder, filmer och drama som de arbetat med. Efter bedömning av texterna kunde lärarna arbeta vidare med skrivandet utifrån elevernas nivå gällande form, struktur och förståelse.

Referenser

- Kindenberg, B., Norberg, A.-M., Rosenberg, A. & Skeppström, J. (2024). Textuniversumkompetens hos yngre elever. *Forskning om undervisning och lärande*, vol. 12, nr 1, s. 7–26.
- Lundström, S., & Svensson, A. (2017). Fiktioner och textuniversum. I B. Ljung Egeland, C. Olin-Scheller, M. Tanner & M. Tengberg (red.). Tolfte *nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning: Textkulturer*, s. 157–173. Karlstads universitet.

Skönlitteratur i naturvetenskaplig undervisning för att möta globala miljöfrågor

Jenny Edvardsson¹

¹ Höskolan Kristianstad

Text: Globala samhällsutmaningar påverkar inte bara samhället utan också skolan och undervisningen. I litteraturdidaktisk forskning lyfts frågor om litteraturundervisningens syften och vad litteratur kan bidra med. I denna presentation, som utgår från ett doktorandprojekt med mål att bidra med kunskap om och hur skönlitteratur kan integreras i högstadiets no-undervisning, presenteras no-lärares perspektiv på och erfarenheter av att använda skönlitteratur. Forskningsfrågorna är:

- Vad anser no-lärare att skönlitteratur kan bidra med i högstadiets no-undervisning?
- Hur använder no-lärare skönlitteratur i högstadiets no-undervisning?

Metoder som använts är enkät (n=101) och uppföljande intervju (n=5). Preliminära resultat visar att skönlitteratur har en didaktisk potential i no-undervisningen men att det är förhållandevis få lärare som använder skönlitteratur. Genom enkät- och intervjustavaren framgår det att skönlitteratur kan bidra till att utveckla elevers språk- och kommunikationsförmåga, initiera samtal och diskussioner om vetenskapligt innehåll, hjälpa elever att förstå hur de ska hantera etiska val, väcka intresse och nyfikenhet för naturvetenskap, ge andra perspektiv än de rent naturvetenskapliga och främja identitetsutveckling.

När skönlitteratur används är det oftare i biologi och fysik än i kemi och gärna i relation till specifika delar av no-ämnenas centrala innehåll. I biologi är området "Kropp och hälsa" (Skolverket, 2022) och mer specifikt sexualitet, relationer och psykisk hälsa det som lärarna lyfter fram tillsammans med området "Natur och miljö". I fysik lyfts området "Fysiken i naturen och samhället" (Skolverket, 2022) fram, med särskilt fokus på universum och miljöfrågor. I de fall där lärarna föreslår att skönlitteratur ska användas i kemiundervisningen är det i relation till frågor om miljö och hälsa. I alla tre no-ämnena tar lärarna upp argumentation och ställningstagande i aktuella samhällsfrågor som områden där skönlitteratur kan användas. Det verkar med andra ord som om skönlitteratur har en didaktisk potential i no-undervisningen i arbetet med globala miljöfrågor och för att möjliggöra argumentation och ställningstagande.

Referenser

Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=9718>.

Teaching Methods in the Poetry Archive

Elin Käck¹

¹ Linköpings universitet

Text: Poets have long been a staple in American higher education. Today, around 2,000 poets are engaged as teachers in graduate education alone, teaching a variety of courses (Rasula 2022). This paper examines the teaching methods of experimental, avant-garde poets working in American higher education from the 1950s and onwards and who taught courses within Literary Studies and Creative Writing. It draws on extensive archival research of the teaching papers of eleven poets from archives at various American research libraries, as well as on digital syllabi, recorded lectures, and published notes and essays.

The teaching folders have long been neglected by scholars, but they contain rich materials that offer insights into the teaching of literature and writing respectively. They enable an examination of poets' course design and allow us to gauge what types of assignments they constructed for their students, what classroom activities they organized, and the types of student engagement they fostered. The main questions guiding this research are: What teaching methods can be found in these archives? How can these methods be culled and adapted to present-day higher education or other educational contexts such as high-school teaching?

As this paper will demonstrate, poets have been especially creative in their teaching, often thinking in new ways about the practices of reading and writing. Buurma and Heffernan (2021) have proposed that the teaching archive can open up for a new literary history. I argue that it can be equally generative from the perspective of Literature Education. The methods that experimental poets developed not only have the potential of being adapted to our current classrooms, but also to spark a rethinking of English (and of 'Litteraturvetenskap') at the intersection of Literary Studies and Creative Writing.

Referenser

Buurma, Rachel Sagner, and Laura Heffernan, *The Teaching Archive: A New History for Literary Study*. U of Chicago P, 2021.

Rasula, Jed. *Wreading: A Poetics of Awareness, or How Do We Know What We Know?* Tuscaloosa: Alabama UP, 2022.

The Implicated Witness in Tan Twan Eng's *The Garden of Evening Mists*: Trauma and the Teaching of Literature

Anna Lindhé¹

¹ Høgskolan i Østfold, Norge

Text: A common way of reading trauma in literature is to interpret the silences in the text as expressions of what cannot be said about traumatic experiences. The assumption underlying this view can be traced to Caruth's theory of trauma, in which the traumatic experience is seen as incomprehensible and beyond representation (Caruth, 1996). Such a reading, based on a 'Western' perception of trauma, thus connects the silences in the text to the unspeakable.

This presentation shifts focus from this connection by analyzing Tan Twan Eng's Malaysian novel, *The Garden of Evening Mists* (2011), a novel that centres on the survivor of a Japanese prison camp in Malaya during World War II and her attempt to come to terms with her traumatic experiences. It argues that the novel draws our attention to an alternative form of healing from trauma, which is not generated through speech but rather through the non-verbal expressions found in the silences of the text.

Based on this observation, the paper introduces an ethics of reading that expands on the ethics of response theorized by Dominic LaCapra (2001) and Aleida Assman (2017), incorporating Michael Rothberg's concept of the implicated subject (2019). This approach to reading can be employed in the literature classroom to highlight the embodied experience of engaging with trauma narratives and to encourage reflections on questions concerning the responsibility of readers, both individually and collectively, in the context of trauma.

Referenser

Assman, Aleida. 2017. The empathetic listener and the ethics of storytelling. In Hanna Meretoja and Colin Davis (Eds.), *Storytelling and Ethics: Literature, Visual Arts and the Power of Narrative* (pp. 203-218). Routledge.

Eng, Tan Twan. 2012. *The Garden of Evening Mists*. Canongate.

LaCapra, Dominick. 2001. *Writing History, Writing Trauma*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Lindhé, Anna Touching the wound: Trauma, silence, and the ethics of response in Tan Twan Eng's *The Garden of Evening Mists*". Accepted for publication in *ELLA (Education, Literature, Language)*.

Rothberg, M. 2019. *The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators*. Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9781503609600>

Turning the page on literature instruction: A decade of creative response approaches in L1 Norwegian and L2 English classrooms

Katherina Dodou¹

Lisbeth M. Brevik¹, Marte Blikstad-Balas¹

¹ University of Oslo

Text: Teaching that invites students' creative responses to literary texts may contribute to their literary education. Creative responses may take the form of imaginative writing in literary or non-literary forms or of transpositions of the literary text into another mode of expression, such as filmmaking or drawing. Such activities have the potential to facilitate students' immersion in the text, to support textual interpretation and develop students' multiliteracies (Delius et al., 2021; Knoeller, 2003). They may also foster students' perspectivism and stimulate their interest in reading and motivation for exploring literature (Jusslin & Höglund, 2021). To date, most of what is known about creative response approaches is based on interventions or small-scale observation studies. Little is known about how prevalent such approaches are in secondary classrooms and how they are implemented.

This presentation reports on a study that explored naturally occurring, that is non-interventionist, literature instruction in the subjects L1 Norwegian and L2 English, based on the analysis of 301 video-recorded lower secondary lessons from 73 Norwegian classrooms in 2015–24. It combines a quantification of the presence of creative approaches with a deductive qualitative analysis of the video-recorded lessons, using a model for literary competence (Diehr & Surkamp, 2015). By juxtaposing L1 and L2, the study recognises the importance of literature instruction across school subjects, and it advances the understanding of how literary texts are taught in L1 relating to L2. The findings indicate that creative response activities were a recurring feature in both subjects across the studied decade, although they occurred more frequently in L2 English lessons. In both subjects, teachers provided opportunities for students to exercise various literary competences when responding creatively to literary texts. However, the teachers offered little guidance on how students could undertake these activities and rarely combined them with analytical reflection that could support students' developing literary competences.

Referenser

- Delius, K., Surkamp, C., & Wirag, A. (2021). Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Zur Einführung in den Band und zum Stand der Forschung. [Action-oriented foreign language teaching: Introducing the volume and the state of the art.] In K. Delius, C. Surkamp, & A. Wirag (Eds.), *Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht empirisch: Studien zu schulischen und universitären Lehr-/Lernkontexten* (pp. 7–32). Universitätsverlag Göttingen.
- Diehr, B., & Surkamp, C. (2015). Die Entwicklung literaturbezogener Kompetenzen in der Sekundarstufe I: Modellierung, Abschlussprofil und Evaluation. [The development of literary competences in secondary education: Modelling, end profile, and evaluation.] In W. Hallet, C. Surkamp, & U. Krämer (Eds.), *Literaturkompetenzen Englisch: Modellierung—Curriculum—Unterrichtsbeispiele* (pp. 21–40). Friedrich Verlag GmbH.
- Jusslin, S., & Höglund, H. (2021). Arts-based responses to teaching poetry: A literature review of dance and visual arts in poetry education. *Literacy*, 55(1), 39–51.
- Knoeller, C. (2003). Imaginative response: Teaching literature through creative writing. *English Journal*, 92(5), 42–48.

Tv-serien och litteraturdidaktiken

Sofia Oldin Cederwall¹

¹ Karlstads universitet

Text: Ungas tv-serietittande på fritiden är ett relativt obeforskat område – inte minst inom den svenska litteraturdidaktiken. I mitt avhandlingsprojekt studerar jag 13 fokusgruppssamtal med unga tv-serietittare (med sammanlagt 46 gymnasieelever som deltagare). Varje samtal utgår från specifika tv-serier.

Syftet med min studie är att bidra med ökad kunskap om tv-serien som fritidsfiktion. I avhandlingen beskriver jag vilka titt-arter respondenterna ger uttryck för i samtalen, samt vilken narrativ kompetens som kan urskiljas i dessa samtal.

Preliminära resultat har genom en reflexiv tematisk analys av materialet gett vid handen att respondenterna i huvudsak använder fem – vad jag kallar för – tittarter när de samtalar om tv-serier. Dessa tittarter har i skrivande stund arbetsnamnen den immersiva, den tolkande, den speglade, den faktiva och den kollektiva tittarten. I studien används teorier om läsarter, litterär kompetens, medieengagemang och kritisk respektive känslomässig läsning. Preliminära resultat visar också att huvudparten av samtalen ger uttryck för en litterär kompetens som ligger över snittet – men om det ska kallas för litterär kompetens, narrativ kompetens eller fiktionskompetens är ännu inte avgjort.

På LDN 2025 skulle jag vilja presentera några tankar kring vilka didaktiska implikationer resultatet av min studie skulle kunna tänkas ha i det litteraturundervisande klassrummet i svenska på gymnasiet.

Referenser

- Braun, Virginia and Clarke, Victoria (2022), *Thematic analysis : a practical guide* (SAGE).
- Dahlgren, Peter and Hill, Annette (2023), *Media engagement* (Key ideas in media and cultural studies: Routledge).
- Felski, Rita (2008), *Uses of literature* (Malden, Mass. Blackwell).
- (2020), *Hooked : art and attachment* (Chicago London : The University of Chicago Press).
- Langer, Judith A. (2017), *Litterära föreställningsvärldar : litteraturundervisning och litterär förståelse* (Andra upplagan edn.: Daidalos).
- Nordberg, Olle (2017), *Avkoppling och analys: Empiriska perspektiv på läsarattityder och litterär kompetens hos svenska 18-åringar* (Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis).
- Witte, Theo, Rijlaarsdam, Gert, and Schram, Dick (2012), 'An Empirically Grounded Theory of Literary Development. Teachers' Pedagogical Content Knowledge on Literary Development in Upper Secondary Education', *Online Submission*, 12, 1-33.
- Öhman, Anders (2015), *Litteraturdidaktik, fiktioner och intriger* (1. uppl. edn.: Gleerup).

"Une bulle, deux bulles, trois bulles de savon". Poesi i franskundervisningen i årskurs 7.

Charlotte Lindgren¹

Maria Wennerström Wöhrne²

¹ Uppsala universitet, Institutionen för moderna språk

² Uppsala universitet Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi

Text: Inom studien intervjuar vi fyra lärare i franska och genomför fokusgruppsintervjuer med fyra elevgrupper efter undervisning om och med utgångspunkt i poesi i franskundervisningen. Syftet är att undersöka lärares och elevers upplevelser av att möta poesi i denna undervisning. Vi utgår här från argument för att arbeta med poesi i undervisningen, formulerade av Lars Wolf:

emancipatoriska, språkliga och litterära. Lärarna håller själva i undervisningen men följer en gemensam plan som vi har utformat. I undervisningen – genomförd under en eller två lektioner - ingår läsning av två korta dikter av Bernard Friot ur samlingen *Toujours des poèmes pressés - À mots croisés* och kreativt skapande som uppföljning av läsningen. I mån av tid och intresse har vi föreslagit lärarna en uppföljning under ytterligare ett par lektioner. Denna uppföljning består av introduktion av stilfiguren synestesi eller sinnesanalogi och följs av ännu en kreativ övning, varpå eleverna läser de inledande raderna ur Rimbauds dikt *Voyelles*. En introduktion till Friots dikter fungerar som en ingång till att arbeta med kanoniserade franska verk och samtidigt öppna upp för möten med internationellt kanoniserad litteratur, vilket kan bidra till att bredda elevernas litterära horisont.

Vilken inställning till och erfarenhet av att läsa poesi har lärare och elever med sig sedan tidigare? Hur har de upplevt mötet med poesi under den aktuella franskundervisningen? Har mötet ökat elevernas motivation till att läsa franska? Vi är intresserade både av deras upplevelse av att möta texter inom genren poesi i allmänhet, och av att möta texter på franska inom genren poesi i synnerhet, och av deras upplevelse av att leka med ord, röst, rytm, färg och form med utgångspunkt i dessa dikter, särskilt i förhållande till deras motivation till att läsa språk. Vi fokuserar både på lärar- och elevperspektiv.

Referenser

Friot, B. (2023) *Toujours des poèmes pressés - À mots croisés*, Éditions Milan.

Wolf, L. (2004) *Till dig en blå tussilago : att läsa och skriva lyrik i skolan*, Studentlitteratur AB.

Vad gör litterära texter med sina läsare? En studie om undervisning i tyska på högskolenivå

Angela Marx Åberg¹

Corina Löwe¹

¹ Linnéuniversitetet, Institutionen för språk

Text: Litterära texter är källor till unika upplevelser genom att de gör saker med läsaren (Burke 2011): Bilder framträder, känslor uppstår, åsikter bildas och ibland upphävs uppfattningen om tid och rum (Csíkszentmihályi 1990). Det är en aspekt av läsning som behöver lyftas i en tid då litterär läsning i vissa hänseenden är på nedgång. För dessa unika erfarenheter behövs läsare som är villiga och kapabla att engagera sig estetiskt i en text. Frågan är hur undervisning kan utformas som främjar sådana erfarenheter, särskilt inom när det gäller litteraturundervisning på högskolenivå, i en främmandespråklig kontext inom ramen för språkstudier.

Vårt bidrag adresserar frågan om syftet med litteraturundervisning, där studiet av litteratur förutom att utveckla litteraturvetenskapliga kunskaper också ska främja språkkunskaper och kulturell förståelse. Texterna i undersökningen tillhör till större delen den tyskspråkiga kanon, till vilken det ofta finns givna tolkningar, som riskerar endast bekräftas i undervisningen. Om litteraturundervisningen ska behålla sin relevans behöver den dock ge utrymme för tolkningar som utgår från varje läsares möte och interaktion med texten. Därför ställer vi inte bara frågan om vad vi gör med texter i undervisningen utan också vad texter gör med sina läsare.

Teoretisk förankring för studien ligger i Burkes (2011) modell över litterär läsning, aktuell forskning med förankring i 4E Cognition (Polvinen 2022; Shilhab & Groth 2024) samt Armstrongs (2013) neurovetenskapliga beskrivning av litterär läsning.

En mindre enkätstudie genomfördes på universitetsstudenter i tyska om deras erfarenheter av läsning och litteraturseminarier. Utsagorna i studien belyser relevansen i resonemangen vi vill föra om litteraturundervisningens syften och genomförande. Under vårterminen prövades undervisningsaktiviteter som utgör basen för vår diskussion som utgår från ovanstående resonemang om litteraturundervisning. Preliminära resultat visar att studenterna lyfter fram samspelet mellan gruppsamtal och den självständiga bearbetningen som viktiga bidrag till den egna läserfarenheten.

Referenser

- Armstrong, Paul. B. (2013). *How literature plays with the brain : the neuroscience of reading and art* (1st ed. ed.). Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Burke, Michael. (2010). *Literary reading, cognition and emotion: an exploration of the oceanic mind*, New York, London: Routledge.
- Csíkszentmihályi, Mihály. (1990). *Flow: the psychology of optimal experience*, New York, Harper & Row.
- Polvinen, Merja. (2022). *Self-Reflective Fiction and 4E Cognition : An Enactive Approach to Literary Artifice*, Oxford, Taylor & Francis Group.
- Schilhab, Theresa & Groth, Camilla. (2024) *Embodied Learning and Teaching Using the 4E Cognition Approach : Exploring Perspectives in Teaching Practices*, Oxford, Taylor & Francis Group.

Vem är jag i språk och vem är jag som läsare?

ANGELICA GRANQVIST¹

¹ Stockholms universitet

Text: Med utgångspunkt i en longitudinell etnografisk studie av en serie av boksamtal i en samläsningspraktik av svenska och svenska som andraspråk, uppmärksammar den här presentationen språk och litteratur som en explicit och ömsesidig kärna i de nya ämnesplanerna för svenska och svenska som andraspråk på gymnasienivå (Gy 25). Utifrån svenskämnenas gemensamma kärna behandlar frågeställningarna elevers syn på den egna läsaridentiteten i relation till läsupplevelser och språkliga repertoarer över tid. Genom *photovoice* som forskningsmetod (Wang & Burris, 1994) diskuterar jag identitet och handlingskraft (*empowerment*) utifrån en sekvens av frågor kopplade till elevers identitetsskapande i litteraturundervisningen: *Vem är jag? Vem är jag i språk? Vem är jag som läsare?* Kombinationen av *photo* och *voice* som forskningsmetod möjliggjorde ett deltagarperspektiv där eleverna inledningsvis besvarade frågor, kopplade till olika aspekter av identitet, genom att ta fotografier. Dessa låg till grund för gruppdiskussioner, frågeställningar och individuellt analytiskt skrivande med målet att påverka och få tillstånd social förändring (Wang & Burris, 1997; se även Adams m.fl., 2014). Vidare belyser jag elevernas gruppanalyser och individuella reflektioner i text och bild utifrån teoretiska perspektiv där klassrummet ses som en kontaktyta (*classroom as a contact zone*) och där språklig och social kontakt utgör en förutsättning för förhandling och samkonstruktion av mening (Canagarajah, 2020) i textvärldar och verkligheter (Bachtin, 1981; Rosenblatt, 1995). Syftet med presentationen är att genom *photovoice* som en multimodal undervisnings- och forskningsmetod exemplifiera hur elevers fotografier, samtal och skrivande om språk och litteratur ledde till insikter om det egna lärandet, kunnandet och läsandet ur ett flerspråkigt perspektiv. Förutom elevfotografier och elevtexter består det empiriska materialet av fältanteckningar och forskargenererade fotografier. Preliminära resultat visar att de multimodala uttrycksformerna banade väg för nya dimensioner av både flerspråkighet och skönlitteratur som en del av identitetsbyggandet i en samläsningspraktik av svenska och svenska som andraspråk.

Referenser

- Adams, S. R., Brooks, K., & Greene, M. (2014). Using PhotoVoice to empower K-12 teachers and students through authentic literacy engagements. *Writing and Pedagogy*, 6.3, 649–664. Equinox Publishing. doi:10.1558/wap.v6i3
- Bachtin, M., & Holquist, M. (1981). *The dialogic imagination: Four essays*. Univ. of Texas P.
- Canagarajah, S. (2020). *Transnational literacy autobiographies as translingual writing*. Routledge.
- Rosenblatt, L. M. (1995). *Literature as exploration*. Modern Language Association of America.
- Wang, C., & Burris, M. (1994). Empowerment through Photo Novella: Portraits of participation. *Health Education Quarterly*, 21(2), 171–186.
- Wang, C., & Burris, M. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior*, 24 (3), 369–387.

Värdelös litteraturundervisning? Demokrati, värdegrund, subjektifiering

Gustav Borsgård^{1, 2, 3, 4}

¹ Louise Almqvist, Institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet, Sverige

² Gustav Borsgård, Institutionen för språk, litteratur och lärande, Högskolan Dalarna, Sverige

³ Mårten Michanek, Institutionen för kultur och lärande, Södertörns högskola, Sverige

⁴ Emma Nilsson Tysklind, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi, Uppsala universitet, Sverige

Text: Inom svensk litteraturredidaktisk forskning finns det en lång historia av att sätta svenskämnets litteraturundervisning i relation till demokrati frågor (se till exempel Molloy 2002; Hultin 2003; Persson 2012; Alkestrand 2016). Också under 2020-talet har det publicerats flera litteraturredidaktiska avhandlingsstudier som aktualiserar frågor om litteraturundervisning som demokrati- och värdegrundsarbete. Dessa avhandlingar tar sig an detta område med hjälp av olika teorier och metoder – Borsgård (2021) använder kritisk och postmarxistisk teori för att analysera skolan och litteraturundervisningen ur ett policyperspektiv, Almqvist (2024) vänder sig till litteraturvetenskapliga läsningar och queerteori och Nilsson Tysklind (2024) sätter agonistisk demokratiteori i relation till klassrumspraktiken. Trots dessa olikheter har studierna det gemensamt att de dels framhäver öppenhet, risk och obestämbarhet före givna liberaldemokratiska värdesystem, dels att de på olika sätt tar utbildningsfilosofen Gert Biesta (2013) till hjälp för att uppvärdera litteraturundervisningens subjektifieringsdimensioner.

I en pågående studie av Michanek (ej utgiven) beskrivs de nämnda avhandlingsstudierna som en del av ny tendens inom svensk litteraturredidaktik. Michanek bemöter i sin studie denna tendens med en rad nyfikna men samtidigt kritiska frågor: Är det relevant att rikta så mycket kritik mot den liberala demokratin, i en värld där den tycks alltmer hotad? Vilken blir egentligen lärarens roll i denna typ av pedagogik? Och är värdeförmedling i skolan över huvud taget möjlig att undvika? I detta symposium presenterar de nämnda avhandlingsförfattarna sina respektive studier av och tankar kring det vi här har valt att kalla för ”värdelös litteraturundervisning”. Därefter följer ett gemensamt samtal som ämnar ta tag i och utforska några av de uppfodrande frågor om litteraturundervisning som Michanek ställer.

Referenser

- Alkestrand, Malin (2016). *Magiska möjligheter. Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Diss. Lunds universitet. Göteborg: Makadam.
- Almqvist, Louise (2024). *Störande litteraturundervisning. Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete*. Diss. Umeå universitet. Lund: Ellerströms.
- Biesta, Gert (2013). *The Beautiful Risk of Education*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Borsgård, Gustav (2021). *Litteraturens mått. Politiska implikationer av litteraturundervisning som demokrati- och värdegrundsarbete*. Diss. Umeå universitet.
- Hultin, Eva (2003). ”Svenskämnet som demokratiämne”. *Utbildning & Demokrati* 12:2, s. 5–12.
- Michanek, Mårten (ej utgiven). ”Värdelös litteraturundervisning. Frågor till en ny tendens inom svensk litteraturredidaktik”.
- Molloy, Gunilla (2002). *Läraren, litteraturen eleven*. Diss. Stockholms universitet.
- Nilsson Tysklind, Emma (2024). *Dissent and Harmonies. On Literature Education, Democracy and Agonism*. Diss. Uppsala universitet.
- Persson, Magnus (2012). *Den goda boken*. Lund: Studentlitteratur.

Vardagar och avbrott – Om subjektifiering, Biesta och vanlig undervisning

Gustav Borsgård¹

¹ Institutionen för språk, litteratur och lärande, Högskolan Dalarna, Sverige

Text: Min presentation utgår från avhandlingsstudien *Litteraturens mått* (2021), som syftar till att undersöka hur litteraturundervisningen i svensk gymnasieskola påverkas av å ena sidan idealet om mätbar kunskap, å andra sidan föreställningen om att skönlitteraturen är värdeförmedlande och demokratifrämjande. Genom analyser av utbildningspolicy, kritiska läsningar av tidigare forskning samt svensklärlarintervjuer visar avhandlingen hur skolans demokratiuppdrag gradvis har fått en alltmer konserverande funktion. Avhandlingen avrundas med att skissera grunddragen för en ”lyssnande” litteraturundervisning, som ämnar uppvärdera känslor av ovisshet och förvirring i en klassrumskontext. Denna syn på litteraturundervisning får också en fördjupning i essän ”Höra efter” (Borsgård 2024a), som undersöker vilka metaforer man kan använda sig av för att beskriva litteraturläsning som en subjektifierande process.

I båda dessa texter har Gert Biesta (2020) och hans tankar om subjektifiering en avgörande roll. Presentationen berör dock också en senare studie, ”Dialectic of the Event” (Borsgård 2024b), som kritiskt problematiserar Biestas idé om subjektifiering i en utbildningskontext. Studien argumenterar för att Biestas syn på subjektifierande avbrott i undervisningen förutsätter idén om en sorts andefattig, ”vanlig” undervisning som tillfälligtvis rubbas. Med hjälp av Thomas Kuhn (1962) kan man dock betrakta vanlig undervisning och traderandet av givna kunskaper och värden som helt nödvändiga villkor för att subjektifierande avbrott ska kunna äga rum.

Referenser

- Biesta, Gert (2020). “Risking Ourselves in Education. Qualification, Socialization, and Subjectification Revisited. *Educational Theory* 70:1, s. 89–104.
- Borsgård, Gustav (2024b). ”Dialectic of the Event. Perspectives from Gert Biesta, Hartmut Rosa, and Thomas Kuhn”. *Speki. Nordic Philosophy and Education Review* 1:1, s. 86–98.
- Borsgård, Gustav (2024a). ”Höra efter. Utbildningsfilosofiska perspektiv på uppmärksamhet och läsning”. I Gustav Borsgård, Jenny Jarlsdotter Wikström & Tora Lane (red.), *Uppmärksamhet. En antologi*. Stockholm: Fatheon.
- Borsgård, Gustav (2021). *Litteraturens mått. Politiska implikationer av litteraturundervisning som demokrati- och värdegrundsarbete*. Diss. Umeå universitet.
- Kuhn, Thomas (1962/ 1970). *The Structure of Scientific Revolutions*. University of Chicago Press.
- Rosa, Hartmut (2019). *Resonance. A Sociology of Our Relationship to the World*. Cambridge: Polity Press.

Störande litteraturundervisning – Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete

Louise Almqvist¹

¹ Institutionen för kultur- och medievvetenskaper, Umeå universitet, Sverige

Text: Min presentation behandlar avhandlingen *Störande litteraturundervisning* (2024), som i sin tur tecknar ett förhållandesätt till värdegrundsarbete inom svenskämnet – med det nya kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer i fokus. Den centrala utgångspunkten för detta förhållningssätt är Gert Biestas (2013, 2017) syn på demokratisk undervisning som något som måste *utövas*, i möte med den eller det som är annat, snarare än att förmedla förutbestämda värderingar och producera demokratiska medborgare som objekt. Genom att kombinera detta med Rita Felskis (2008) syn på litteraturläsning som ett engagemang med en generaliserad annan, queerteoretiska perspektiv (Butler 1990, Edelman 2022) på den normativa ordningen och hur den kan störas samt Aidan Chambers (2022) boksamtal argumenterar avhandlingen för att och hur skönlitteratur kan användas utifrån denna syn på demokrati/värdegrundsarbete.

Avhandlingens analys prövar och iscensätter det föreslagna förhållningssättet genom att analysera tidigare läsningar av sex skönlitterära verk, vilka tolkningar och former av engagemang de väckt tidigare och hur dessa skulle kunna utmanas genom att kontrasteras mot varandra eller alternativa tolkningar. Snarare än att åsyfta en konsensustolkning eller förutbestämda värderingar föreslås att litteraturundervisning bör beröra svåra (politiska och etiska) frågor genom att läraren konsekvent ifrågasätter olika tolkningar, i förhoppning om att nå en pluralisering av sanning. Avslutningsvis problematiseras Biestas (2013) teorier om subjektifiering utifrån Judith Butlers (1997, 2005) teorier om subjekt och etik. I presentationen kommer jag både redogöra för avhandlingen och de risker jag ser med ett ensidigt fokus på värderingsfri/värdelös undervisning.

Referenser

- Almqvist, Louise (2024). *Störande litteraturundervisning. Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete*. Diss. Umeå universitet. Lund: ellerströms.
- Biesta, Gert (2017). *Letting Art Teach: Art Education 'After' Joseph Beuys*. Arnhem: ArtEZ Press.
- Biesta, Gert (2013). *The Beautiful Risk of Education*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Butler, Judith (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York & London: Routledge.
- Butler, Judith (2005). *Giving an Account of Oneself*. New York: Fordham University Press.
- Butler, Judith (1997). *The Psychic Life of Power: Theories in Subjection*. Stanford: Stanford University Press.
- Chambers, Aidan (2022). *Böcker inom och omkring oss* [1991; 1993]. Stockholm: Gilla böcker.
- Edelman, Lee (2022). *Bad Education: Why Queer Theory Teaches Us Nothing*. Durham & London: Duke University Press.
- Felski, Rita (2008). *Uses of Literature*. Oxford: Blackwell Publishing.

Dissent and Harmonies – Om demokratiska situationer i litteraturundervisningen

Emma Nilsson Tysklind¹

¹ Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi, Uppsala universitet, Sverige

Text: Min presentation utgår från avhandlingen *Dissent and Harmonies* (2024), som utforskar relationen mellan litteraturundervisning och demokrati, teoretiskt och empiriskt, med agonistisk politisk teori (Mouffe, 2005, 2009) som grund. I avhandlingens fyra artiklar riktas ljuset mot konflikt, mot kollektivt identitetsskapande och mot känslors demokratiska roll i två gymnasieklasser som samtalar om varsin skönlitterär text. Med stöd i bland annat Gert Biestas (2011) distinktion

mellan ett socialiserande och ett subjektifierande fokus i medborgarutbildning, utforskar jag litteraturundervisningen som en politisk plats där demokratiska situationer kan uppstå, snarare än en plats som fostrar för framtida demokratiskt deltagande.

Detta innebär dels att demokrati inte betraktas som ett resultat av utbildning, dels att demokratiundervisning inte betraktas som en förmedling av särskilda värderingar. I stället sätts politiska (Mouffe, 2005), utbildningsvetenskapliga (Masschelein & Simons, 2013) och litteraturvetenskapliga (Felski, 2020) teorier i dialog, för att undersöka litteraturundervisningen som en politisk plats i egen rätt, i bemärkelsen en plats där icke-förutbestämd förändring är möjlig. Enligt Chantal Mouffes (2005) agonistiska teori är möjligheten att identifiera sig med ett kollektiv man själv värdesätter en förutsättning för demokratiskt agerande. Enligt Jan Masschelein och Maarten Simons (2013) teori om det skolastiska bör skolan betraktas så som dess etymologiska ursprung antyder, som ”fri tid”, där den framtida generationen ges utrymme att forma sin generation. Dessa teorier förenas i avhandlingen med Rita Felskis (2020) *attunement* (ung. komma i samklang). Jag prövar tanken att elevers kollektiva samklang tillsammans med en skönlitterär text kan betraktas som en agonistisk demokratisk situation – ett skapande av ett kollektiv att sätta värde på. Detta föreslås som ett alternativ till att betrakta värderingar som det centrala i relationen mellan litteraturundervisning och demokrati.

Referenser

- Biesta, Gert (2011). “The Ignorant Citizen: Mouffe, Ranciere, and the Subject of Democratic Education”. *Studies in Philosophy and Education*; Dordrecht, 30(2), 141–153.
<http://dx.doi.org/10.1007/s11217-011-9220-4>
- Felski, Rita (2020). *Hooked: Art and attachment*. The University of Chicago Press.
- Masschelein, Jan & Simons, Maarten (2013). *In defence of the school: A public issue*. E-ducation, culture & Society Publishers. https://cygnus.cc.kuleuven.be/webapps/cmsmain/webui/_xy-11617872_3-t_8iZAq0nv
- Mouffe, Chantal (2009). *The democratic paradox* (Repr). Verso.
- Mouffe, Chantal (2005). *On the political*. Routledge.
- Nilsson Tysklind, Emma (2024). *Dissent and Harmonies: On Literature Education, Democracy and Agonism* Diss. Uppsala universitet. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-539569>

Litteraturundervisning och subjektifiering – Teoretiska och praktiska dilemman

Mårten Michanek¹

¹ Institutionen för kultur och lärande, Södertörns högskola, Sverige

Text: Den tendens inom svensk litteraturredaktik som diskuteras här förenas alltså i sitt intresse för Gert Biestas utbildningsfilosofi. Med Biestas (2013) tanke om att undervisning innebär och bör bejaka risktagande behöver skönlitteraturens plats i skolan inte motiveras med att läsande säkrar studieframgång eller humanistiska värden. Istället betonar denna tendens skönlitteraturens radikala obestämbarhet, att vi vänder oss till konsten i jakt på det vi ännu inte vet, och förespråkar en litteraturundervisning som tar sig an skolans demokratiuppdrag genom att främmandegöra, störa och öppna etablerade värden. Med Biesta (2011) har också en kritik utvecklats mot att rådande utbildningsdiskurs premierar kvalificering och socialisation före subjektifiering, och det senare har lyfts fram som den mest angelägna aspekten att bejaka i litteraturundervisningen.

Vad innebär det för elever att bli till som subjekt, och vad är litteraturundervisningens roll i sådant tillblivande? Subjektifiering är ett omstritt begrepp, som återkommande diskuterats av Biesta själv (2019, 2020, 2021) samt kritiserats av pedagoger (Leiviskä 2020, Thompson 2024) och litteraturredaktörer (Almqvist 2024, Borsgård 2024). Min presentation försöker bidra till den diskussionen på både teoretisk och praktisk nivå. Dels genom en undersökning av delar av den subjektsteori (Arendt 1961, Foucault 1966, Levinas 1974, Rancière 1998) som influerat utbildningsfilosofin, från vilken Biesta ärvt ett par olösta motstridigheter. Dels genom att uppmärksamma några dilemman som lärare står inför när elever tar plats som texttolkare i ett klassrum som betonar skönlitteraturens radikala obestämbarhet.

Referenser

- Almqvist, Louise (2024). *Störande litteraturundervisning. Litteratur, demokrati och värdegrundsarbete*. Diss. Umeå universitet. Lund: ellerströms.
- Arendt, Hannah (1961/2004). *Mellan det förflutna och framtiden: Åtta övningar i politiskt tänkande*. Göteborg: Daidalos
- Biesta, Gert (2021). *World-Centred Education: A View for the Present*. New York: Routledge.
- Biesta, Gert (2020). "Risking Ourselves in Education: Qualification, Socialization, and Subjectification Revisited", *Educational Theory* 70:1, s. 89–104.
- Biesta, Gert (2019). *Undervisningens återkomst*. Stockholm: Natur & kultur.
- Biesta, Gert (2013). *The Beautiful Risk of Education*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Biesta, Gert (2011). *God utbildning i mätningens tidevarv*. Stockholm: Liber.
- Borsgård, Gustav (2024). "Dialectic of the Event. Perspectives from Gert Biesta, Hartmut Rosa, and Thomas Kuhn". *Speki. Nordic Philosophy and Education Review* 1:1, s. 86–98.
- Foucault, Michel. (1966/2002) *The Order of Things: An Archaeology of the Human Sciences*. London: Routledge.
- Leiviskä, Anniina (2020). "Disruptive or deliberative democracy? A review of Biesta's critique of deliberative models of democracy and democratic education". *Ethics and Education* 15, s. 499–515.
- Levinas, Emmanuel. (1974/1981) *Otherwise than Being or Beyond Essence*. Hague: Nijhoff.
- Rancière, Jacques. (1998/2006) "Politik, identifikation, subjektivitet", i *Texter om politik och estetik*, s. 67–76.
- Thompson, Andrew (2024). "Rethinking Subjectification: On the Limits of Biesta's Educational Theory". *Educational Theory*, 74:3, s. 371–388.

Why Literature? – How EFL Teachers Legitimize the Use of Literature in Upper-Secondary EFL Education

Sara Peltokangas^{1,2}

¹ Doktorand vid Linköpings universitet

² Institutionen för kultur och samhälle (IKOS)

Text: Teaching literature has become increasingly difficult for educators as many young people lack motivation to read. According to The Swedish Internet Foundation (2023), just over half of Swedish children and adolescents aged 8-19 read or listen to books, while nearly 40 percent do not consume books at all. This, combined with international data from the OECD (2021, 2023) showing a decline in reading engagement and proficiency, points to an urgent need for teachers to find effective ways to motivate disengaged readers. It is not uncommon for educators to encounter the perception among students that reading is uninteresting or obsolete. While such attitudes may initially appear immature and easy to dismiss from a pedagogical standpoint, they nonetheless warrant a response.

Legitimation provides the answer, sometimes explicitly, sometimes more obliquely, to the questions ‘why should we teach literature?’ and ‘why should we teach it this way?’ Magnus Persson (2012) contends that the primary reason for including literature in school curricula lies in the widespread perception of literature as inherently valuable – a notion he calls ‘the myth of good literature.’ This myth suggests reading improves moral character, offering a convenient but limited justification for teaching literature, as it does not automatically inspire student interest or engagement.

Using Van Leeuwen’s (2007) broader framework on legitimation, this paper explores how literature is legitimized within teaching English as a Foreign Language (EFL) at the upper-secondary level. Based on 10 semi-structured interviews with Swedish upper-secondary EFL teachers, the paper analyses their justifications for emphasizing literature in pedagogical practices, particularly regarding the challenges of fostering reading engagement. The paper will demonstrate the complexities surrounding the role of literature in contemporary education and its potential for promoting critical thinking and aesthetic appreciation.

Referenser

OECD (2021) 21st-Century Readers: Developing Literacy Skills in a Digital World, PISA, *OECD Publishing*, Paris,

<https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>

OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume I). [online] *OECD*.

Available at: https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i_53f23881-en.html.

Persson, M. (2012). *Den goda boken: samtida föreställningar om litteratur och läsning*. Lund: Studentlitteratur.

Svenskarna och internet. (2023). English | The Swedes and the Internet 2023 | Svenskarna och internet. [online]

Available at: <https://svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet2023/english/#chapter10> [Accessed 22 Apr. 2025].

Van Leeuwen, T. (2007). *Legitimation in discourse and communication. Discourse & Communication*, 1(1), pp.91–112.

DOI: 10.1177/1750481307071986.

Äldre litteratur och serieadaptioner. Lärarstudenters serieskapande i delkursen Äldre litteratur ur vetenskapliga och didaktiska perspektiv

Stina-Karin Skillermark¹

¹ Höskolan för lärande och kommunikation, JU

Text: Studien är en del av projektet Educomics vid Höskolan för lärande och kommunikation, vars övergripande mål är att undersöka hur serier och visuella representationer kan överföras till aktiviteter som gynnar inkludering, social rättvisa och hållbarhet inom bland annat utbildning.

Delstudiens syfte är att ur två perspektiv, svensklärarytbildningens respektive studenters i egenskap av blivande svensklärare, undersöka seriemediets didaktiska potential för att utveckla studenters respektive elevers visuella litteracitet och möjlighet till interaktion med äldre litterära texter. Studiens syfte konkretiseras genom frågeställningarna:

- Hur överför studenterna del av ett äldre litterärt verk till serieformat?
- Hur resonerar studenterna om seriemediet, adaptioner och äldre litteratur i lärarutbildning och gymnasiets svenskundervisning?

Studien designades och genomfördes inom delkursen *Äldre litteratur ur vetenskapliga och didaktiska perspektiv*. Under kursen förväntas studenterna tillägna sig kunskaper om den äldre västerländska litteraturen och metoder för att undervisa om och med densamma i kommande profession. Delkursen upplevs många gånger som krävande då studenterna under en kort tidsperiod ska läsa äldre litterära verk, vilka kan väcka läsarens motstånd då avståndet mellan dagens studenters förväntningshorisont och verkens är relativt stort (Jauß, 1970). Med inspiration från *Design för lärande* (Selander & Kress, 2021) integrerades seriemediet i delkursens undervisning med avsikt att ge studenterna möjlighet att möta ett annat medium, interagera med litteraturen (jmf Applebee, Knowledge-in-action) och reflektera över seriemediet i litteraturundervisningen.

Studiens empiriska material samlades in under ordinarie undervisning och består av två studentgruppers anteckningar, videoobservationer av studenternas grupparbeten tillika studenternas muntliga presentationer av och reflektioner över serier och seriers didaktiska potential.

Presumtivt visar resultaten att studenterna engagerar sig i uppgiften och att det sker en förhandling mellan studenterna vad gäller verkets innehåll och hur det ska överföras till seriemediet, särskilt gällande tid och miljö. Studenterna är positiva till att arbeta med serier i sin egen utbildning och i framtida litteraturundervisning dock med förbehållet att det tar tid.

Referenser

Applebee, Arthur N. (1996) *Curriculum as Conversation: Transforming Traditions of Teaching and Learning*. University of Chicago Press.

Jauß, Hans R. (1970). *Literaturgeschichte als Provokation der Literaturwissenschaft*. Suhrkamp.

Selander, Stefan & Kress, Gunter (2021). *Design för lärande – ett multimodalt perspektiv*. Studentlitteratur.

Äss eller dubbelfel? Samtal med litteraturstudenter om Lars Gustafssons Tennisspelarna post metoo

Olle Nordberg¹

¹ Uppsala universitet

Text: 70-talet var på flera sätt generationsromanernas tid. Friheten från auktoriteter och förtryck i alla dess former var bärande balkar i romaner såsom *Maken*, *Jack* och *Män kan inte våldtas*, med tonträffen formulerad från vänster. Romanerna lyfts återkommande fram som betydelsefulla och aktuella av såväl litteraturkritiker som nya grupper läsare då många av frågorna från decenniet fortfarande upplevs högaktuella. Borgerliga ledarskribenter och kulturjournalister verkar fortfarande ha svårt att förhålla sig till dessa generationsromaner, och att hela den idéväg som fanns då egentligen inte hade ett spår av deras version av frihetspolitik. Var finns de liberala 70-talsklassikerna?

När författaren Lars Gustafsson dog 2016 och detta uppmärksammades på de stora kultursidorna framstod det där och då som att han blev utvald att fylla detta tomrum. Gustafsson, som tydligt distanserat sig från proggvänstern och tidigt kommit ut som liberal, tycktes vid frånfället närmast ha status som liberala kulturskribenters generationspoet. Varmt rekommenderades oinvigda läsare att de, som ingång till författarskapet, skulle läsa Gustafssons *Tennisspelarna* från 1978. Jag noterade detta med viss förvåning då jag precis läst om denna underhållande kortroman, lekfullt skriven kring en spännande Inferno-gåta med Wagner-soundtrack, och frapperats av hur kroppslighet, multikulturell miljö och inte minst mötet mellan europeiskt och amerikanskt skildras i den manliga fantasi (om än tecknad med självdistans) på vilken berättelsen är byggd. Tanken om en empirisk undersökning av förstagångsläsare började gro.

Åtta år senare (vt24), post Metoo, har sju högpresterande lärarstudenter läst romanen med den öppna uppmaningen att ta med sig sådant som de reagerat på och vill diskutera in i ett litteratursamtal. Forskningsfokus är inställt på om, hur och på vilka sätt de uppfattar och förhåller sig till manlig fantasi och vit, europeisk, intellektuell, manlig blick i ljuset av den bakgrund som tecknats ovan. Resultaten visar bland annat ett förvånansvärt uppdelat utfall mellan manliga och kvinnliga studenter.

”How to Teach About Africa” – Binyavanga Wainaina and the English Classroom

Ulrika Andersson Hval¹

¹ Högskolan Väst

Text: Literature from the African continent is a given part of the curriculum for English subject teacher education, but poses particular challenges due to the many layers of colonial and neocolonial Othering that intrude upon a full understanding of its vast diversity and range. In this paper, I will discuss how Binyavanga Wainaina’s classic satirical essay “How to Write About Africa” (*Granta*, 2005) can serve as a starting point for classroom discussions of how, twenty years on, reductive stereotypes still continue to influence what narratives are published and distributed and what images are seen as representative of indigenous peoples. In a project together with subject teacher students in their first year of English, we have looked at examples that illustrate Wainaina’s contentions in his essay, as well as at counter-narratives that consciously both use and dismantle the roles imposed upon non-Western characters.

One such counter-narrative included in the teaching project is NoViolet Bulawayo’s novel *We Need New Names* (2013). Set in the author’s native Zimbabwe during the oppressive reign of Robert Mugabe, it shows how the children in an internal refugee camp intentionally play to the prejudice of Western help organizations. The image of the suffering African child has long been used as a figure meant to elicit sympathy, but is singularly deindividualized and subjected to patronizing attitudes – an image that Bulawayo simultaneously uses and rejects in demonstrating its irrelevance to the lives it is meant to represent.

During the teaching project, the students’ comments and observations have been gathered and in the paper, I will present and discuss student reflections on how insights from Wainaina and Bulawayo, among others, have impacted upon their understanding and recognition of the lasting influence of colonialist ideas in contemporary portrayals of countries on the African continent.

Referenser

Bulawayo, NoViolet. *We Need New Names*. Chatto & Windus, 2013.

Wainaina, Binyavanga. “How to Write About Africa”. *Granta* 92, 2005.